

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra bohemistiky

LINDA VOJANCOVÁ

Magisterské studium české filologie a filozofie

5. ročník

NEPOMUCENSKÉ KRAMÁŘSKÉ PÍSNĚ

Magisterská diplomová práce

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Jiří Fiala, CSc.

Olomouc 2009

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala sama s využitím sekundární literatury, která je uvedena níže.

Anotace

Diplomová práce se zaměřuje na zpracování fondu nepomucenských kramářských písní, které jsou součástí sbírek Knihovny Národního muzea Praha, Moravského zemského muzea Brno, Východočeského muzea Pardubice, Regionálního muzea Litomyšl, Regionálního muzea Chrudim a Městského muzea a galerie Hlinsko.

V úvodu práce je shrnuto dosavadní bádání v oblasti produkce kramářských písní a uvádíme zde informace o životě a legendě Jana Nepomuckého.

Informujeme obecně o kramářských písní avšak za využití konkrétní skupiny skladeb – písní o Janu Nepomuckém.

Věnujeme se dále způsobu oslovení Jana Nepomuckého v kramářských písních.

Shromážděné písňové skladby o Janu Nepomuckém rozdělujeme podle obsahu do tří skupin, které dále analyzujeme.

Dále se věnujeme relevantním kramářským písním po jazykové stránce.

Hodnotíme stav muzejních sbírek kramářských písní.

Uveden je podrobný seznam archivovaných nepomucenských kramářských písní, které jsou uchovány v excerpovaných muzejních sbírkách.

Práce je doplněna seznamem literatury a obrazovými přílohami.

Klíčová slova: kramářská píseň, Jan Nepomucký, Knihovna Národního muzea Praha, Moravské zemské muzeum Brno, Regionální muzeum Chrudim, Východočeské muzeum Pardubice, Regionální muzeum Litomyšl, Městské muzeum a galerie Hlinsko, seznam kramářských písní, pololidová tvorba, jazyk kramářských písní.

Děkuji prof. PhDr. Jiřímu Fialovi, CSc., za odborné vedení diplomové práce a cenné rady, pracovníkům Knihovny Národního muzea Praha, Moravského zemského muzea Brno, Východočeského muzea Pardubice, Regionálního muzea Litomyšl, Regionálního muzea Chrudim a Městského muzea a galerie v Hlinsku za ochotu a vstřícnost.

Obsah

1. Cíl a předmět práce.....	6
2. Výzkum v oblasti kramářských písní.....	8
3. Periodizace a druhy kramářských písní.....	11
4. Život Jana Nepomuckého.....	16
4.1 Legenda o Janu Nepomuckém	18
5. Názvy nepomucenských kramářských písní.....	22
5.1 Místo prodeje nepomucenských kramářských písní.....	23
5.2 Informace o autorech a tisku nepomucenských písní.....	24
5.3 Nápěvy nepomucenských kramářských písní.....	27
5.4 Ilustrace kramářských písní o Janu Nepomuckém.....	28
6. Básnické pojmenování Jana Nepomuckého v kramářských písních.....	36
7. Život a smrt Jana Nepomuckého v kramářských tiscích.....	43
7.1 Zobrazení smrti Jana Nepomuckého v relevantních kramářských písních.....	47
7.2 Zobrazení Václava IV.	49
8. Zázrakové kramářské písně o Janovi Nepomuckém.....	53
9. Jan Nepomucký jako pomoc v nouzi a cíl modliteb.....	61
10. Jazyk kramářských písní.....	65
11. Stav sbírek nepomucenských kramářských písní.....	71
12. Seznam nepomucenských kramářských písní, které jsou uchovány v muzeích, s jejichž materiály jsme pracovali.....	74
13. Závěr.....	113
14. Seznam použité literatury.....	115
15. Přílohy.....	118

1. Cíl a předmět práce

Tato práce je zaměřena na výzkum v oblasti náboženských kramářských písní s tematikou sv. Jana Nepomuckého. Jejím cílem je katalogizace nepomucenských náboženských kramářských tisků a dále podrobnější prozkoumání tohoto materiálu kramářských písní.

Úkolem bylo prozkoumat stav a počet kramářských písní pojednávajících o sv. Janu Nepomuckém, které jsou uloženy v muzejních sbírkách, evidovat je a dále s nimi pracovat. Využívali jsme fondy kramářských písní Knihovny Národního muzea Praha, Moravského zemského muzea Brno, Východočeského muzea Pardubice, Regionálního muzea Chrudim, Regionálního muzea Litomyšl a Hlineckého městského muzea a galerie. Důvodem výběru těchto muzeí bylo jednak velké množství dochovaných duchovních kramářských písní, jednak fakt, že některé muzejní sbírky kramářských písní byly excerpovány již v naší bakalářské diplomové práci, která pojednávala o světských kramářských písních.¹ Tato magisterská diplomová práce usiluje o rozšířené zpracování kramářských sbírek.

Bohužel nebylo možné zahrnout do výzkumu velkou sbírku kramářských písní, která je uchována ve Vlastivědném muzeu v Olomouci. V době psaní této diplomové práce probíhala v olomouckém muzeu rekonstrukce depozitářů a dotyčná sbírka byla badatelům nedostupná.

Jelikož je počet kramářských písní s náboženskou tematikou velmi rozsáhlý, zaměřili jsme se pouze na jednu tematickou část těchto skladeb, kterou jsou kramářské tisky zpravující o životě, zázracích a uctívání svatého Jana Nepomuckého, a to především proto, že tento materiál není důkladně zpracován. Většina studií o náboženských kramářských písních souvisí s mariánským kultem, jenž se reflektuje v kramářských tiscích nejčastěji.

V úvodu práce jsou shrnuty dosavadní výzkumy v oblasti kramářských písní a uvedeni badatelé, kteří se tematikou kramářských písní zabývali či zabývají.

První kapitoly práce se věnují způsobu katalogizace kramářských písní a za využití muzejního materiálu v nich přinášíme informace o názvech

---

¹ Vojancová, L. *Kramářské písně s milostnou tematikou*. Bakalářská diplomová práce. Vedoucí práce: prof. PhDr. J. Fiala, Csc. Olomouc: archiv diplomových prací, 2006.

kramářských písní, ilustracích, nakladatelích a tiskárnách. Dále je do práce začleněna kapitola týkající se kramářských písní obecně a přinášející údaje o periodizaci skladeb a jejich námětech. Do tohoto kontextu vývoje kramářských písní jsou zařazeny také námi zkoumané skladby.

Následující části práce jsou věnovány kultu svatého Jana Nepomuckého. Součástí je také kapitola pojednávající o osobě sv. Jana Nepomuckého a o době, ve které došlo k jeho kanonizaci.

V práci se dále zaměřujeme na nejčastější motivy, které se objevují v těchto kramářských písních. Šestá kapitola je věnována typům apostrof Jana Nepomuckého v kramářských tiscích a označování tohoto světce zástupnými výrazy.

V sedmé, osmé a deváté kapitole předkládáme tematické rozdělení kramářských písní a usilujeme o zachycení specifických znaků jednotlivých skupin kramářských písní. Příslušné kapitoly jsou pak členěny podle obsahu písní na kramářské písně vypovídající o životě a skutecích Jana Nepomuckého. Zde jsou zařazeny i další podkapitoly, které přibližují ztvárnění Václava IV. či smrt Jana Nepomuckého v tomto druhu skladeb.

Další část práce se věnuje písním o nepomucenských zázracích; tematické členění kramářských písní završují písně adorační a písně obracející se k Janu Nepomuckému jako pomoci v nouzi a cíli modliteb.

Následující kapitola práce se zabývá specifičností jazyka kramářských písní.

V jedenácté kapitole je popsán stav sbírek nepomucenských kramářských písní a jejich uchování v jednotlivých muzeích.

Poslední kapitola obsahuje soupis kramářských písní o sv. Janu Nepomuckém, které jsou uchovány ve výše zmíněných muzejních sbírkách. Uvedeny jsou i informace o jejich umístění a další údaje, které je nutné zaznamenávat při katalogizaci kramářských tisků. Shrnut je také stav zkoumaných muzejních sbírek a způsob uchování kramářských tisků.

Diplomová práce je doplněna obrazovou přílohou a seznamem použité studijní literatury.

Citace textů kramářských písní transliterujeme.

2. Výzkum v oblasti kramářských písní

Kramářské písně byly dlouhou dobu považovány za okrajovou část literatury a nebyla jim věnována odborná pozornost. Z počátku byly zlidovělé varianty kramářských písní sbírány společně s písněmi lidovými – takto postupovali například Ján Kollár a Pavel Josef Šafařík ve sbírce *Písně světské lidu slovanského v Uhřích* (1823), následně J. Kollár ve sbírce *Národné zpievanky* (1834) a poté Jan Ritter z Rittersberka ve sbírce *České národní písně* (1825). V těchto sbírkách se jejich původci zaměřují především na lidové písně obecně. Mezi výzkum lidových písní zahrnují i zkoumání písní kramářských, které však nazývají písněm městskými.

Až Božena Němcová a Josef Jaroslav Langer začali rozlišovat písně lidové a kramářské.²

Jako první věnoval soustavnější odbornou pozornost kramářským písním František Bartoš, který napsal v 70. a 80. letech knihy *O světských písních kramářských* a *O naší poezii kramářské*. Zabýval se kramářskou písní po stránce jazykové, tematické a sociální a poukázal na souvislosti mezi kramářskou písní a písní lidovou. František Bartoš nebyl obhájcem kramářských písní, ale spíše jejich kritikem. Kramářské tisky nazýval také „*plody sprosté luzy*“.³ Svými kritickými reflexemi ale přispěl k rozvoji výzkumu týkajícího se kramářských písní.

V roce 1895 probíhala *Národopisná výstava československá v Praze*, jejíž jedna část byla věnována i kramářské produkci. Za tímto účelem proběhl sběr kramářských písní a následně byla vytvořena expozice týkající se špalíček kramářských písní. V souvislosti s touto výstavou byly v časopise *Český lid* publikovány články, které se týkaly kramářské a pololidové produkce. Písně byly zkoumány především historicky, etnograficky a muzikologicky. Nejvýraznějším představitelem těchto výzkumných snah byl Čeněk Zíbrt a jeho spolupracovníci, kteří shromáždili velké množství materiálu, jež posloužil pro další výzkumy.

Po muzikologické stránce se analýze kramářských písní věnoval Otakar Hostinský v díle *O písni lidové* z roku 1896. Otakar Hostinský se také

---

² Beneš, B. *Poslyšte písničku hezkou*. Praha: Mladá Fronta, 1983, s. 141.

³ *Sborník Národního muzea v Praze*. Národní muzeum v Praze. svazek 28, 1983, s. 176.

zabýval požadavky sběru a studia kramářských písní. Uplatňoval objektivní přístup k lidovému zpěvu, což znamená zachycovat vše, co lid zpívá.

Důležitými badateli v oblasti kramářské písně byli Robert Smetana a Bedřich Václavek, kteří se této problematice věnovali dlouhodobě. V roce 1937 vydali knihu *České písně kramářské*, která stála na počátku dalšího zkoumání materiálu kramářských písní. Snažili se především o vytvoření pravidel pro katalogizaci kramářských písní, které byly uloženy v muzejních sbírkách. Pozornost věnovali také vzniku a existenci kramářských písní komplexně – od sepsání písně, přes tisk, prezentaci na tržištích až po uchování písní. Zaměřovali se na stránku hudební, literární, sociální, ekonomickou. Robert Smetana se věnoval především nápěvům kramářských písní a Bedřich Václavek analyzoval lidovou a pololidovou tvorbu.

Strukturalistickou analýzou materiálu kramářských tisků se zabýval literární vědec a teoretik Petr Bogatyrev.

Důležitým rokem v oblasti výzkumu kramářských písní se stal rok 1961, kdy se uskutečnila konference s názvem *Václavkova Olomouc*. Pozornost badatelů se po válce obracela na metodologii sběrů, katalogizaci tisků, produkci tiskáren a literárněhistorické třídění. Na této konferenci byly předneseny příspěvky zabývající se kramářskými písněmi a referáty z ní sloužily jako podklad k vydání knihy se stejným názvem, jako byl název konference.

V současné době se zkoumání kramářských písní věnuje Bohuslav Beneš. V roce 1970 napsal knihu *Světská kramářská píseň: příspěvek k pololidové poezii*, v níž navazuje na práci Josefa Hrabáka. Poté vydal antologii písní *Poslyšte písničku hezkou*, v níž shromáždil světské i náboženské kramářské písně, antologie je doplněna obecnými informacemi o kramářských písních.

V roce 1990 vyšla kniha Josefa Václava Scheybala *Senzace pěti století v kramářské písni*. Jedná se o antologii kramářských písní, v nichž se autor zabývá obsahem tisků především z historického a etnografického hlediska. Kniha obsahuje také kapitoly o genezi kramářských písních, o tiskařích, ilustracích a autorech.

Dále se problematice kramářské písně věnuje Eva Večerková v drobné publikaci, která vyšla v roce 1995, *Poslouchejte mládenci a panny...*

Kramářským písním se věnuje také Jiří Fiala, který sestavil antologii *České písně za slezských válek* (2001) obsahující rovněž přetisky relevantních kramářských písní.

3. Periodizace a druhy kramářských písní

Předchůdcem kramářských písní byly zprávy, které zpívali potulní pěvci a v doprovodu hudebních nástrojů tak informovali své publikum o rozličných událostech. Tento způsob oznámení je znám již od 10. století.

Počátky kramářských písní jsou však spjaty až s rozvojem knihtisku. Tento vynález umožnil jednoduché šíření písní, které byly po dokončení prezentace na jarmarku distribuovány mezi lidové vrstvy formou tištěných letáčků, jež si posluchači mohli donést domů. Až v souvislosti s možností tisku tak hovoříme o kramářské písni v pravém slova smyslu. Tomu odpovídá i definice kramářské písně v článku pocházejícím od dvou významných badatelů v této oblasti Roberta Smetany a Bedřicha Václavka, kteří odpovídají na otázku, co je kramářská píseň: „*Je to píseň, která byla vytištěna jednotlivě v samostatném tisku, aby byla lidu prodávána trhovými zpěváky na trzích nebo písňovými kramáři po vesnicích.*“⁴

Produkce kramářských písní spadá od 16. do 19. století, nejneproduktivnějším obdobím, ve kterém skladby vznikaly, bylo století 18.

Obsah písní přímo souvisí s kulturněhistorickým charakterem doby, v níž byly vydávány. Písně byly určeny lidem a pojednávaly o aktuálních otázkách, proto mohou sloužit jako zajímavý pramen poznání mentality našich předků, a také umožňují nahlédnout zpět do dějin.

V prvním období kramářské produkce se setkáváme především s historickozpravodajskými písněmi a písněmi pojednávajícími o turecké válce.

V 17. století převažují písně se světskou tematikou, avšak ke konci tohoto období vznikají tisky zpracovávající legendy a vývoj směřuje k písním s tematikou náboženskou.

Tato tendence vrcholí ve třetím období – v 17. a 18. století, kdy se, především z důvodů historických, stávají hlavním námětem písní témata z oblasti duchovní.

V další vývojové etapě, od 18. do 40. let 19. století, se obsah kramářských písní přibližuje poezii a mizí jejich informační charakter. V této době

---

⁴ Smetana, R., Václavěk, B. *O české písni lidové a zlidovělé*. Praha: Svoboda, 1950, s. 143.

vzniká také velký počet písní, které se věnují především milostným problémům a jejich hlavním námětem je láska.

Poslední období aktivní produkce kramářských písní spadá do 50. let 19. století, poté fenomén kramářské písně zaniká.

V průběhu vývoje kramářské písně se tedy její obsahu a námět měnil. Tisky můžeme dělit do dvou základních skupin. První skupinu tvoří písně se **světskou tematikou**, druhou skupinu písně s **tematikou náboženskou**.

Světské skladby se zaměřovaly na rozličné události. Zpracovávána byla témata milostná, politická, hospodářská, vojenská, objevovaly se rovněž písně určené pro speciální příležitosti, například svatby nebo žertovné popěvky o módě, manželství, ženách...

Světské kramářské písně také přinášely oznámení o přírodních katastrofách či vraždách a to z nedalekého okolí, ale dokonce i z ciziny. Skladby zpravovaly i o událostech, které se dnes můžeme dočíst v bulvárním tisku a sloužily též jako prostředek satiry.

Autoři světských kramářských písní se snažili informovat své publikum o podstatných událostech, ale také je pobavit či poučit. Kramářské písně zastávaly funkci novin či poezie. Z toho je tedy patrné, že spektrum oblastí, které zpracovávaly, bylo velmi široké.

Ve sbírkách muzeí jsou početněji zastoupeny **duchovní kramářské tisky** (jejich počet se odhaduje na 70–80 %). Ty do jisté míry suplovaly modlitební knížky. Tento druh skladeb sloužil zejména k šíření víry a k jejímu upevňování. Písně vznikaly především v době, kdy se v našich zemích velmi silně prosazovala katolická víra (17.–18. století) a produkce kramářských písní se stala jedním z prostředků náboženské osvěty a do jisté míry i propagandy.

V 17. století došlo v Čechách k násilné rekatolizaci, která začala vydáním *Obnoveného zřízení zemského* (1627). V tomto spise bylo stanoveno jako jediné přípustné náboženství katolictví. V pobělohorském období se významně změnil počet věřících, kteří se pod tlakem nábožensko-politické propagandy přiklonili ke katolické víře. „*Vítězný katolicismus používal k šíření víry prostředků nejrozličnějších, počínaje pompézními podívanými barvitých blýskotavých průvodů a obřadů... až po usebrané rozjímání*“, knihy

*uvádějící čtenáře do světa legend, modlitby a zpěvníky i další prostředky druhu nejrozmanitějšího.*⁵

Katolická víra tak byla šířena veškerými dostupnými prostředky a v této době se dotkla i produkce kramářských písní.

Skrze kramářské písně mohlo být osloveno početné publikum, které poslouchalo zpěv na jarmarcích nebo sbíralo kramářské tisky pro vlastní potřebu.

Náměty kramářských duchovních písní byly zázraky, legendy, život a smrt světců, biblické příběhy, tresty za hřích. Vznikaly také písně adorační a písně určené ke zpěvu při náboženských poutích, které byly v této době velmi časté. Kramářské tisky si lidé přinášeli z poutních míst jako připomínku na tuto cestu. Častěji je získávali tímto způsobem, než koupí na jarmarcích, což bylo specifikum světských kramářských písní. Na trzích lidé mohli sehnat náboženské písně, které zpracovávaly zázraky, jež zapříčinila víra ve svaté. Tyto písně mívaly publicistický ráz, byly spíše popisné a jejich cílem bylo vyvolat obdiv a úžas posluchačů.

Prohlouben a znovuobnoven byl v kramářské produkci kult Panny Marie. Mariánská tematika byla v kramářských tiscích zastoupena velmi početně. Často byl také námětem písně Ježíš Kristus.

Pozornost se ale obracela i k dalším českým světcům, například ke sv. Václavovi. V této době je také vytvořen kult Jana Nepomuckého, který je charakteristický pro pobělohorské období.

Kult svatých byl příznačný pro dobu baroka, v níž lidé kladli velký důraz na zázraky, proroctví a nadpřirozené schopnosti svatých. S touto dobovou tendencí se setkáváme i v tvorbě kramářských písní, která stojí v baroku na svém počátku. V písních z tohoto období jsou často líčeny zázraky a popisovány transcendentní schopnosti světců. Důraz je také kladen na náboženský a duchovní život v protikladu k životu tělesnému. V náboženských kramářských písních se silně prosazují moralizující tendence, písně často slouží jako návody, jak by se lidé měli chovat a poukazují také na to, jak budou potrestáni, pokud se budou protivit božímu přikázání. Častým rysem náboženských kramářských písní je

---

⁵ Kalista, Z. *Česká barokní gotika a její žďárské ohnisko*. Brno: Blok, 1970, s. 73.

stereotypnost vyprávění. Náboženské kramářské písně mají obdobné náměty i průběh jejich popisu. Většinou se jedná o potrestání hříšníka nebo o zázrak, který vykoná svatý, aby zabránil bezpráví. Tyto příběhy mají obdobné schéma, které začíná svoláním posluchačů, dále je prezentován příběh, zásah vyšší moci a na závěr je poukázáno na poučení, které ze skladby plyne a připomenutí toho, aby lidé uctívali Boha. Další skupinu skladeb tvoří písně, které popisují světcův život. Zde se opět uplatňuje obdobná forma, která se užívala při psaní písní s využitím tzv. hagiografických topoi. Jiným druhem kramářských náboženských písní jsou skladby, které do určité míry suplovaly modlitby. Postavy se v nich obracejí k tomu, koho uctívají, prostřednictvím pozemských objektů, například obrazů či kostelů.

Protože jsou sbírky kramářských písní s duchovní tematikou rozsáhlé,⁶ zaměříme se v této práci pouze na kramářské tisky, které pojednávají o životě, skutcích a smrti sv. Jana Nepomuckého.

Jak jsme již zmínili výše, Jan Nepomucký se stal oblíbeným mučedníkem a lidé se k němu často obraceli se svými prosbami. Byl také obestřen určitým tajemstvím, které posluchače lákalo. To se týkalo především legend, které byly vytvořeny v souvislosti s udržení mlčenlivosti, za něž měl být údajně Nepomucký popraven a také se zázraky, které se děly po jeho smrti.

Mimo písní pojednávajících o Panně Marii a Ježíši Kristu byl Jan Nepomucký nejčastějším námětem pro duchovní kramářské písně pojednávajících o svatých.

Autoři písní psali o jeho životě, mučednické smrti, o příbězích, v nichž Jan Nepomucký pomáhá těm, kteří jej uctívají, o zázracích, které vykonal a zpracovávali také modlitby, skrze které se lidé měli možnost obracet k svatému Janu.

O oblíbenosti a četnosti těchto písní se můžeme přesvědčit také nahlédnutím do tzv. *špalíčků*. Jednalo se o knížky, které si tvořili lidé tak, že svazovali dohromady jednotlivé kramářské tisky, které byly sešity a zařazeny do

---

⁶ Obecně je o náboženských kramářských písních pojednáno in: Lhotecká, J. *Člověk a víra v kramářských písních*. Diplomová práce na Ústavu české literatury a knihovnictví. Vedoucí: Bočková Hana. Brno: FF Masarykova univerzita, 1997.

desek. Tyto podomácku vyrobené soubory kramářských tisků byly často jedinými knihami, které měli lidé doma.

To, jaké písně k sobě byly přiřazeny, vypovídá o oblíbenosti skladeb a o osobě jejich vlastníka. Lidé většinou členili písně tematicky podle základního rozdílu na písně světské a náboženské. Dále k sobě přiřazovali písně se stejným námětem. Ve špalíčcích s duchovními písněmi je většinou zařazeno několik nepomucenských písní, což svědčí o jejich dobové popularitě a rozšíření.

Kramářské písně řadíme do pololidové literatury. Stojí mezi lidovou slovesností a uměleckou literaturou. Na tvorbu kramářských písní měla vliv lidová píseň, ale také poezie a částečně i divadlo, což se dotýkalo především přednesu skladeb. Je obtížné zařadit kramářskou produkci jednoznačně.⁷ Pololidová literatura měla za cíl spojovat uměleckou a lidovou literaturu a přizpůsobit chápání a recepci umělecké literatury např. obyvatelům venkova a vesnic.

---

⁷ Palas, K. Pololidové básnictví barokní a kancionálová píseň. In *O barokní kultuře*. Editor Milan Kopecký. Brno: Univerzita J. E. Purkyně v Brně, 1968.

4. Život Jana Nepomuckého⁸

Jan Nepomucký se narodil někdy mezi léty 1340 a 1350 v Pomuku u Zelené Hory. Otec Jana Nepomuckého byl rychtářem a pravděpodobně to byl český Němec, což můžeme vyvodit z jeho německého jména Welflín (Wolfgang). O jeho matce nevíme nic bližšího.

Sám se podepisoval vždy jako Jan z Pomuku, jméno Jan Nepomucký se začalo používat až v době jeho kanonizace. Obě jména se vztahují k místu jeho rodiště, které bylo přejmenováno z Pomuku na Nepomuk.

Je obtížné určit přesné datum jeho narození, protože většinu věcí o skutečném životě Jana Nepomuckého vyvozujeme pouze z jeho vlastních úředních zpráv a záznamů, které sepisoval o jiných lidech. Dohady o roku narození vycházejí ze skutečnosti, že kolem roku 1370 již pracuje jako notář a to mu muselo být kolem 20 let.

O jeho vzdělání také nemáme přesné informace. Můžeme však předpokládat, že vyšší vzdělání měl, jelikož ho Jan Očko z Vlašimi jmenoval roku 1369 notářem. K tomuto povolání bylo nutné ovládat latinu, dobře číst, psát a vyznat se v úředních listinách. Dále víme, že od roku 1380 pracoval jako oltářník v kostele sv. Víta a ve stejném roce se také stal farářem v kostele sv. Havla. Roku 1381 získal titul bakaláře na právnické fakultě a od roku 1383 studoval pět let na padovské univerzitě církevní právo, zde se dokonce stal rektorem zaalpských studentů. Po návratu z Padovy je Jan Nepomucký kanovníkem vyšehradské kapituly a vikářem pražského arcibiskupa. Musel například kontrolovat kněze, zda žijí správným a mravným životem.

Jeho posledním místem byl úřad žateckého arcijáhna. Dne 20. března 1392 Jan Nepomucký umírá. Okolnosti a přesný důvod smrti Johánka z Pomuku jsou nejisté a opředené mnohými dohady a nejasnostmi.

Jan Nepomucký pracoval v období papežského schizmatu jako úředník u arcibiskupa Jana z Jenštejna, který se dostal do sporu s panovníkem, Václavem IV. Základ sporu tkvěl v postoji, který zaujali k papežskému rozkolu. Václav navíc toužil ovládnout a podrobit si církevní oblast.

---

⁸ K tomu blíže: Ploc, J. *Svatý Jan Nepomucký*. Praha: Zvon, 1993. – Vlnas, V. *Jan Nepomucký, česká legenda*. Praha: Mladá fronta, 1993. – Vlček, E. *Jan z Pomuku*. Praha: Vesmír, 1993.

Konflikt se týkal především jmenování církevních úředníků, nad kterým chtěl mít Václav moc a přál si dosadit své vlastní lidi na církevní místa.

Roku 1393 zemřel kladrubský opat Racek, avšak Václav IV. nestačil na jeho místo jmenovat svého kandidáta, protože Jan Nepomucký velmi rychle úředně potvrdil jmenování opata, jehož vybral Jan z Jenštejna. Václav IV. měl původně v plánu zřídit v Kladrubech sídelní místo biskupství, kterým by omezil Jenštejnovu moc. Nestihl však rychle zareagovat a hbitost Jenštejnova jednání jej rozhořčila.

Král poté nechal zajmout arcibiskupa a jeho spolupracovníky a ti museli podstoupit mučení, kterého se podle některých domněnek aktivně účastnil sám Václav IV. Zajati byli tři klerici: Jan Nepomucký, Mikuláš Puchník, Václav Knobloch. Mučení byli nakonec podrobeni Jan Nepomucký a Mikuláš Puchník. Jan z Jenštejna se mučení vyhnul a skryl se ve svém sídle. Cílem mučení bylo zjistit, zda Jan z Jenštejna neplánuje podniknout nějaké kroky proti králi Václavovi.

Jan Nepomucký mučení nepřežil a zemřel pravděpodobně po sejmutí z mučidel, stalo se tak 20. března roku 1393 a jeho tělo bylo poté shozeno do Vltavy. Mikuláš Puchník mučení přežil a s ostatními přítomnými musel přísahat, že se jim nedělo bezpráví.

Podle antropologa Emanuela Vlčka byla smrt Nepomuckého způsobena opakovanými ranami do hlavy. Jan Nepomucký tedy nezemřel při utonutí, jak se obecně mínilo, byl již mrtvý před shozením do Vltavy. Jeho tělo našli cyriaci 17. dubna 1393 u břehu Vltavy a pochovali jej v kostele sv. Kříže.

Skutečný život Jana Nepomuckého nebyl pravděpodobně úplně výjimečný, kromě jeho konce, který se stal základem pro jeho kanonizaci a pro vznik svatojánského kultu v pozdějším období, kdy se z Jana Nepomuckého stává světec. Roku 1721 byl Jan Nepomucký prohlášen za blahoslaveného a roku 1729 za svatého.

4.1 Legenda o Janu Nepomuckém

Kult svatého Jana Nepomuckého byl založen na legendě, která byla vytvářena od 14. století. Osudy Jana Nepomuckého nekončí jeho skolem, ale pokračují ve změněné podobě ještě dlouho po jeho smrti. Skutečný život Johánka z Pomuku posloužil pouze jako základní stavební kámen pro příběh, jež se historickým faktům vzdaluje a daleko je přesahuje svou senzačností a tajemností.

Základem pro vytvoření legendistických vyprávění byla především smrt Jana z Nepomuku. Jan z Jenštejna označoval v dopise adresovaném římské kurii Jana Nepomuckého jako mučedníka a Jenštejnův životopisec Petr Klarifikátor zmiňuje zvláštní okolnosti smrti Jana Nepomuckého a popisuje některé zázraky vážící se k jeho skonu.

Smrt Nepomuckého byla zahalena tajemstvím a určitým mystériem. Jan Nepomucký zemřel podle legendy kvůli tomu, že odmítl vyrazit zpovědní tajemství královny a tím se stal symbolem ctnosti a vzorem, který je hodný následování. Jan Nepomucký byl podle legendy mučen, muka však přežil a byl zabit vhozením do Vltavy. Jeho smrt byla také údajně doprovázena četnými zázraky. V témže roce, kdy byl světce shozen do řeky, mělo přijít období velkého sucha, což bylo chápáno jako boží trest a reakce na vykonané bezpráví.

Dalším důležitou událostí bylo přenesení těla Jana Nepomuckého na nové místo, kterým byl hrob v katedrále sv. Víta (kolem roku 1416). K tomuto činu se váží další zázraky, hrob Jana Nepomuckého byl popisován jako magické místo, a kdo na něj šlápl a zneuctil jej tak, toho podle legendy potkalo nějaké neštěstí.

Roku 1450 zaznamenal příběh Jana Nepomuckého rakouský kronikář Tomáš Ebendorfer z Haselbachu. U něj se poprvé setkáváme s přesvědčením, že Jan Nepomucký byl zabit proto, že odmítl vyrazit zpovědní tajemství manželky Václava IV., jejímž zpovědníkem měl být. Od této doby je Jan Nepomucký symbolem oddanosti a spolehlivosti a je patronem zpovědního tajemství.

Zdali byl Jan Nepomucký skutečně zpovědníkem Václavovy ženy, není jasné a je to předmětem historických dohadů. Od tohoto vyprávění je však Janova

neochota vyzradit informace, jež mu poskytla královna, vnímána jako hlavní důvod jeho umučení.

Dalším důležitým svědectvím bylo vyprávění Mistra Pavla Žídka, který napsal roku 1471 dílo s názvem *Správovna*, v němž hovoří o osudu Jana Nepomuckého. V této knize odsuzuje Žídek krále Václava IV. a vytváří tak jeho negativní obraz, který byl později rozvinut.

Důležitou etapou ve vývoji nepomucenské legendy bylo sepsání *Kroniky české* (1539), jejímž autorem byl Václav Hájek z Libočan. Tato kniha se stala pro mnohé inspirací a východiskem v jejich literární tvorbě. V záznamech Václava Hájka z Libočan se však objevují mnohé nepřesnosti a omyly. Vytvořil například postavy dvou Janů Nepomuckých, protože nerozlišil prameny, jež používal při své práci. Zmiňuje se o dvou Janech, kteří byli utopeni – o Janovi Nepomuckém a o Janovi z Pomuku. Omyl vznikl chybným zápisem smrti Jana Nepomuckého a spor týkající se tohoto omylu trval až do 20. století.

V Hájkově *Kronice* opět nalezneme negativní obraz krále Václava a legendu o zpovědním tajemství. Poprvé se v této kronice setkáváme s vyprávěním o hvězdách, které se údajně objevily na hladině Vltavy po světcově utopení. Ty se dále staly důležitým symbolem Jan Nepomuckého. Hájkovo vyprávění bylo inspirací pro zpracování nepomucenských příběhů u nás, ale také v cizině.

Dále byly osudy Jana Nepomuckého rozvinuty Janem Dubraviem, který sepsal knihu *Dějiny Království českého* (1552).

Na šíření legendy o Janu Nepomuckém měl velký vliv jezuitský řád, který u nás působil od roku 1556.

V období českého stavovského povstání (1618–1620) Fridrich Falcký nařídil „očištění“ chrámu sv. Víta a nechal ničit mnohé sochy a ikony svatých. Obrazoborectví pak bylo údajně potrestáno zlobou Jana Nepomuckého a následnými tresty, které stihly všechny, kteří se pokusili ničit jeho hrob.

Kult Jana Nepomuckého byl rozvinut především v době barokní, kdy dosáhl svého vrcholu, Jan Nepomucký se stal důležitým světce a symbolem protireformace. Po bitvě na Bílé Hoře byla víra šířena mezi lid mnohými prostředky. Jan Nepomucký a příběhy o něm a o jeho skutcích byly využívány k náboženské propagandě. Důležitými dějepisci této doby byli

Jan Ignác Dlouhoveský, který inspiroval svým spisem o Janu Nepomuckém Bohuslava Balbína, který sepsal roku 1760–1761 životopis Jana Nepomuckého s názvem *Život svatého Jana Nepomuckého, pražského chrámu metropolitního u sv. Víta kanovníka, kněze a mučedníka*.

Ve druhé polovině 17. století začínají první snahy o kanonizaci Jana Nepomuckého. Až v roce 1715 zahajuje arcibiskup Ferdinand Khünburg beatifikační proces. Dne 31. května 1721 je Jan Nepomucký, po dlouhých peripetiích a odmítání, prohlášen ústy papeže Inocence XIII. za svatého. K tomu bylo nutné dokázat, že světec konal zázraky a zemřel mučednickou smrtí. Veškeré výpovědi pak byly posuzovány komisí, jež se měla vyjádřit k možnému svatořečení. Komisi bylo předloženo několik případů, v nichž Jan Nepomucký učinil zázrak. První se týkal dochování jazyka, jež byl objeven po exhumaci roku 1719 v lebce Jana Nepomuckého (pozdější rozbor ukázaly, že jednalo o mozkovou tkáň). Tento objev byl považován za zázrak a za symbol mlčenlivosti a tím podpořil dohady o světcově smrti, která byla trestem za nevyzrazení zpovědního tajemství. Právě mlčenlivost, která byla v očích věřících dokázána dochováním jazyka, byla jednou z hlavních věcí, za kterou byl Jan Nepomucký uctíván. *„Mlčení Janovo má však v té době význam ještě širší. Jde totiž o dobu, kdy slovo nic neplatí, kde přestupy od jedné strany k druhé, mrzká věrolomnost a šikovné vykrucování jsou běžnou záležitostí ba životní normou...Bylo zapotřebí vyzvednout ideál názorové pevnosti. Byl tehdy symbolizován zázrakem uchování jazyka...Mužové hledající záchranu národa našli v Janovi myslícího muže pevného názoru a upjali k němu svoji naději.“*⁹

Zázračný nález tkáně v lebce Jana Nepomuckého podnítil žďárského opata Václava Vejmluvu k tomu, že se rozhodl vybudovat kostel zasvěcený Janu Nepomuckému. Úkolu se ujal Jan Blažej Santini a vybudoval chrám svatého Jana Nepomuckého na Zelené Hoře, který je obdivuhodnou manifestací architektonického umu.

Mimo dochování mučednickova jazyka byl uznán zázrak, jež se měl stát roku 1718, kdy Jan Nepomucký zachránil před utonutím Rozálii Hodánkovou

---

⁹ Piřha, P. *Čechy a jejich svatí*. Praha: Aved, 1992, s. 136.

a uzdravil atrofii ruky Terezie Krebsové. Komise předložené argumenty nakonec uznala a prohlásila Jana Nepomuckého za svatého. O osm let později, roku 1729, byl Jan Nepomucký beatifikován.

5. Názvy nepomucenských kramářských písní

Při katalogizaci kramářských písní je nutné uvádět kromě vlastního titulu skladby také první verš či další upřesnění. Toto doplnění je nutné z toho důvodu, že názvy kramářských tisků byly v mnoha případech stejné a opakovaly se. Tím je ztížena identifikace písní. Kramářské tisky mohou badatele často mystifikovat identickými názvy. Po letmém nahlédnutí však zjistíme, že obsah skladeb je rozdílný.

V případě kramářských písní týkajících se sv. Jana Nepomuckého název písně téměř vždy obsahuje světcovo jméno. Nejčastějším titulem, s kterým se u těchto písní se setkáváme, je *Nábožná pjseň k swatému Janu Nepomuckému*. Někdy je název skladby rozšířen o další informace, například o to, komu je píseň určena či o bližší charakteristiku mučedníka. Např. *Nábožná pjseň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům k horliwému zpjwání wydaná*, nebo *Nábožná pjseň k swatému Janu Nepomuckému, patronu nassi milé vlasti, Horliwá pjseň k swatému Janu z Nepomuku, w dow a syrotkůw opusstěných obzwláštnímu patronu a podobně*.

Název se tedy rozšiřuje a někdy tvoří titul písně celá věta, v níž je zároveň shrnut obsah tisku a některé faktografické informace.¹⁰ Tak je tomu především u kramářských písní, které mají zpravodajský charakter. Název je pak jakousi anotací písně samotné, např.: *Smutný žalostiwý příběh w nowau píseň uwedený kterak se stal w Pruském Polsku w městě Widawě dne 15. listopadu roku 1844 zázrak skrze sw. Jana, miláčka pana Ježíše Krista*. V případě této písně je zajímavý anachronismus v názvu skladby a roku tisku písně. Na titulní straně skladby je uvedeno, že píseň byla *S powolením censury roku 1815 witisstěna*. Byla by tedy sepsána 29 let před událostí, kterou popisuje.

Dalším anotujícím názvem je pak například *Pjseň o příběhu podiwným, který se w Neapoli stal s jednau sslechetnau paní jak newinně zahynaut*

---

¹⁰ Tyto zdlouhavé názvy kramářských písní, kdy jsou již v titulu předány čtenáři potřebné informace korespondují se současným novinářským trendem, v němž je titul nejdůležitější a nejdělnější částí. Kramářské písně také fungovaly jako jakýsi „předvoj“ novin a suplovaly je.

měla, však že byla ctitelkyně swatého Jana ssťastně toho zlého zbawena byla.

Z dnešního pohledu tyto obšírné názvy působí poněkud úsměvně a sloužily také jako prostředek humoru například v parodiích Jiřího Voskovce a Jana Wericha.

Název písně tak tvořil hlavní část titulní strany tisku. Stejně jako v textech samotných, jsou i v názvech kramářských písní časté pravopisné chyby.

Při katalogizaci je necháváme bez oprav, protože i ty slouží k identifikaci písně.

Kromě názvu, který byl na první straně umístěn vždy, zde nalezneme další informace, které však nebyly obligatorní. K těmto údajům patřil rok a místo tisku písně, dále jméno tiskaře a ve většině případů obsahovala první strana také ilustraci.

5.1 Místo prodeje nepomucenských kramářských písní

Tradičním místem, které patřilo prodeji a prezentaci kramářských písní, bylo tržiště. Zde se scházeli lidé, kteří toužili po zábavě a po informacích týkajících se domácích i zahraničních událostí. Tržiště bylo také dobrým místem pro přednes kramářských písní, který byl divadelním představením. Při přednesu byla využívána tabule, na níž byl ztvárněn děj písně, která byla sugestivně přednášena. Cílem bylo zaujmout posluchače a diváky a nalákat je ke koupi kramářských tisků. K tomuto druhu prezentace se hodily spíše světské kramářské písně, v oblasti náboženských kramářských písní mohl být tímto způsobem ztvárněn obsah písní, které vyprávěly o zázracích, jež vykonal svatý. Tyto kramářské písně měly rys senzačnosti a bylo možné prezentovat je dramaticky, například dialogickou formou (viz kap. č. 8).

Častěji však byly náboženské kramářské písně nabízeny na poutních místech. Věřící, kteří chtěli uctít světce, k němuž se v motlodbách obraceli, konali tradiční poutě k místům, které byly spjaté se životem či smrtí svatých. Tato posvátná místa se také stala místem obchodu, lidé si zde mohli zakoupit předměty a upomínky, které by jim vykonanou pouť

připomínali. Takovým artiklem byly i kramářské písně, které byly tištěny speciálně pro tyto příležitosti a o náboženské pouti se v nich přímo hovoří. Dalším místem, kde bylo možné koupit kramářské tisky, byly obchody zřízené přímo k tomuto účelu. Často byly tyto budovy přímo spojené s tiskárnou.

5.2 Informace o autorech a tisku nepomucenských písní

Na první straně kramářské písně není zaznamenáno jméno autora písně, tato informace ve většině skladeb chybí úplně, někdy je jméno uvedeno na konci skladby. Převažující počet kramářských písní je však dílem neznámých autorů. V námi zkoumaných písních je jméno autora uvedeno pouze u několika skladeb. Například u píseň *Nábožná pjeň ke cti a chwále swatému Janu Nepomuckému*, která byla vytištěna v *Jindřichově Hradcy roku 1860*. Jejím autorem byl František Hais (1818–1899), který byl známým pražským písničkářem a sepsal vzpomínkovou knihu, v níž vypráví o svém životě a obchodování s kramářskými tisky.¹¹

Tisk a prodej kramářských písní byl pravděpodobně velmi rozšířen. O tom vypovídá počet míst, kde dříve fungovaly tiskárny. Podle zkoumání Roberta Smetany u nás působila přes 200 tiskařů,¹² kteří se věnovali produkci kramářských tisků. Tyto tiskárny byly často špatně vybavené a tiskly kramářské skladby ne příliš kvalitní grafické úrovně. Tiskaři používali staré tiskařské štočky, což snižovalo kvalitu tisku. V písních bylo množství pravopisných chyb a přetisků (obraz. příloha č.1).

Na titulní straně kramářské písně bývá uvedeno město, v němž byla píseň vytištěná. Zřídka obsahuje tisk celou adresu tiskárny: *Nábožná pjeň k swatému Janu Nepomuckému, u B. Stýbla, w Praze na sw. Wáclawském náměstj w. č. 786*.

Uvedeno může být místo tisku a zároveň místo prodeje písně: *Náboženská pjeň k swatému Janu welkému Patronu w dow a opuštěných syrotků,*

---

¹¹ Hais, Fr. *Vzpomínky pražského písničkáře 1818-1897*. Praha: Odeon.

¹² Smetana, R., Václavek, B. *České písně kramářské*. Praha: nakladatelství Fr. Borový, 1937, s. 11.

k dostání w kněhskladu Bedřicha Stýbla, knihaře, tiskem arcibiskupské tiskárny, w Praze, 1850.

Často však není na titulní straně kramářské písně udáno místo tisku, je pak téměř nemožné určit, odkud píseň pochází. Jistou nápovědou může být grafická úprava písní, která se opakovala u tisků z téže tiskárny. Avšak ani touto cestou se nemusíme dozvědět pravdu o původu tisku. Důvodem je to, že tiskárny si mezi sebou tiskařské štočky mnohdy zapůjčovaly a tím je pro nás téměř nemožné cokoliv bližšího zjistit.

Písně o Janu Nepomuckém, které jsou zahrnuty v této práci a na nichž je uvedeno místo tisku, pocházejí ze známých tiskáren. Některé pocházejí z tiskárny, v jejímž čele stál Karel I. Jaurnich, který byl faktorem pražské tiskárny, jež byla založena a provozována rodinou Jeřábků.

Poté K. I. Jaurnich založil vlastní podnik, který se věnoval tisku a distribuci kramářských písní.

Další písně pocházejí z tiskárny, která měla sídlo v Litomyšli a jednalo se o nejstarší tiskárnu, jež se věnovala kramářské produkci (byla založena roku 1503). Velké množství námi zkoumaných písní, pochází z dílny Václava Turečka, který koupil podnik od rodiny Kamenických na začátku 19. století. Poté v obchodu s kramářskými tisky pokračoval jeho syn a na ně navázal syn litomyšlského stavitele František Berger, který podnik od Václava Turečka odkoupil a v tradici tisku kramářských písní pokračoval i Bergerův zeť Antonín Augusta. Tiskárna byla v oblasti tisku kramářských písní činná až do roku 1939.

Na titulní straně dalších nepomucenských kramářských tisků je uvedeno jméno Jana Hostivíta Pospíšila, který se vyučil v Kutné Hoře u Václava Kincla a poté pracoval jako sazeč, korektor a tiskař v Královehradecké tiskárně a od roku 1850 vedl tiskárnu kramářských písní a lidové literatury rovněž v Chrudimi. V Chrudimi bylo také sídlo další tiskárny, v jejímž čele byl Josef Košina. Další nepomucenské kramářské písně pocházejí z Jindřichova Hradce, kde se tisku písní věnoval Alois Josef Landfras¹³ a jeho syn. Činnost této tiskárny byla zahájena v roce 1797.

---

¹³ Více k historii Landfrasovy tiskárny in: Pečtová, M. *Landfrasova tiskárna a kramářská píseň*. Brno: archiv závěrečné práce Masarykovy univerzity, 2008. – Běhalová, Š. *Landfrasova tiskárna a Jindřichův Hradec*. In *Tiskárny a tisky 19. století*. Jindřichův Hradec: Okresní muzeum v Jindřichově Hradci, 1998.

V olomoucké tiskárně působil Josef Škarnicl, který poté přenesl obchod s kramářskými tisky i na Slovensko a založil tiskárnu v Uherské Skalici.

Po jeho smrti se vedení podniku ujaly jeho čtyři dcery. Na kramářských písničkách, které byly vytištěny pod jejich vedením, se setkáváme s označením *Dědiců J. Škarnicla*.

Námi zkoumané písničky pocházely také z tiskárny ve Znojmě, kterou vedl M. F. Lenk.¹⁴

Kromě těchto údajů bývá na první straně uvedena datace, ve většině případů však úplně chybí nebo je zde uvedena neurčitá věta *wytištěno roku tohoto*. Někdy jsou na titulní straně kramářských tisků další informace, které se týkají například cenzury či snah o *patisk* tedy o kopírování písničky a její další distribuci. Kupci jsou upozorňováni, že *patisk je výhradně zapovězen*.

Na titulní straně písničky *Smutný žalostivý příběh w nowau pjsen uwedený kterak se stal v Pruském Polsku w městě Widavě dne 15. listopadu roku 1844 zázrak skrze sw. Jana, miláčka pana Jezjše Krista* je uvedena informace, že písnička je vydaná s *powolením cenzury roku 1845*. Z tohoto údaje můžeme vyvozovat, že obsah kramářských písniček podléhal v určitých historických obdobích kontrole. Tyto snahy o dohled nad vydávanými tisky vycházely ze strany církevních i světských hodnostářů, a to z toho důvodu, že písničkáři mohli oslovit početné publikum a tím ovlivňovat jejich názory. Úřady vydávaly různá omezení, která se vztahovala k obsahu písničky a jejich snahou bylo zamezit šíření nevídaných informací. Velmi silně se uplatňovala cenzura v pobělohorském období, kdy se církev snažila revidovat veškeré tisky, které byly protikatolické.

Tiskaři se snažili kontrole vyhnout a s tím byla také spojena „*praxe anonymního zastírání skutečnosti*“ jak o tom píše Josef V. Scheybal.¹⁵

Právě z důvodů obavy před cenzurou chyběly mnohé údaje na titulní straně nebo byly schválně pozměněny, aby se tiskaři nedostali do konfliktu s církví či vrchností. Většina námi zkoumaných písniček pochází z 19. století, některé písničky ze století 18.

---

¹⁴ Bližší informace o tiskařích kramářských písničkách: Scheybal, J. V. *Senzace pěti století v kramářské písni*. Hradec Králové: Kruh, 1990. – Smetana, R. Tiskaři a nakladatelé českých písniček kramářských. In *Čas. Matice Moravské*, č. 58, s. 296.

¹⁵ Scheybal J., V. *Senzace pěti století v kramářské písni*. Hradec Králové: Kruh, 1990, s. 73.

5.3 Nápěvy nepomucenských kramářských písní

Nápěvy kramářských písní nebyly pro autory ani příjemce tou nejdůležitější složkou skladby. Důležitější bylo sdělení a předání informace, její hudební přednes byl až druhotným jevem.

Kramářské písně ze zpívaly na nápěvy známých světských či náboženských skladeb. Na titulní straně či na první straně tisku se objevovalo doporučení, jakou známou melodii zvolit k přednesu sklady. Doplnění písní notovým záznamem chybí. Musíme si však uvědomit, že písně byly určeny především pro prostý lid, který by takovému záznamu asi těžko rozuměl. Tiskem not by se navíc zvyšovala ekonomická náročnost výroby skladeb.

V námi zkoumaných tiscích se objevilo doplnění notovým záznamem jedenkrát a můžeme konstatovat, že se jedná o unikát z hlediska celé kramářské produkce. Na první straně písně *Pjseň k swatému Janu Nepomuckému* je uveden notový záznam (obraz. příloha č. 2).

To, že hudební složka nebyla hlavní v přednesu, ilustruje také neurčité doplnění: *zpjwá se známou notau, zpíwá se powědamou notau...*, kdy ani není odkázáno na konkrétní píseň. Skladby byly přetiskovány v různých dobách, takže se měnily i notoricky všeobecně známé písně a nápěvy. Proto byl výběr melodie naprosto neurčitý a libovolný.

Velmi frekventovanou a často tištěnou písní, která se věnovala Janovi Nepomuckému, byla skladba, která začínala slovy „*Tisjckrát bud' pozdrawený ó můj wěrný patrone...*“. Po prozkoumání asi 50 těchto písní můžeme konstatovat, že nápěvy této písně nebyly jednotné, ale u písní z jiných tiskáren či z jiného období se lišily. V následujících letech se však objevily kramářské tisky, které obsahovaly doporučení *zpíwá se jako: tisjckrát bud' pozdrawený* (například *Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému, u Antonína Zýmy, 1799. „Wšesky wdowy osiřelé, pojďte...“*). Toto doporučení bylo opět nejasné, protože původní píseň neměla svůj pevný nápěv.

Je zajímavé, že v kramářských písních o Janu Nepomuckém jsou jako nápěvy častěji voleny melodie světských kramářských písní. Například:

*Zpívá se jako: měla jsem já holaubka, Zpívá se jako: srdce nejfalessnější
cos nademnu, Zpívá se jako: newěřím w světě žádnému...*

Poměrně častým nápěvem je doporučení *zpívá se jako: Pozdraven bud', Frantissku...* Jedná se o nápěv, který má svůj vzor v duchovních kancionálech, které byly častým zdrojem melodií náboženských kramářských písní. Skladba *Pozdraven bud', Františku* byla charakteristická pro duchovní skladby 18. století. Je zařazena v kancionálu duchovních písní *Slaviček rajský*, který sestavil J. Božan.¹⁶

O původu dalšího častého nepomucenského nápěvu *Ach můj Bože nejmilejší...* uvažuje v článku obsaženém ve sborníku *Václavkova Olomouc* Jiří Sehnal.¹⁷ Nápěv této skladby se přibližuje lidové písni, jejich původ je však nejasný. Autor poukazuje i na to, že se objevily domněnky, že nápěvy těchto kramářských písní pocházely z oper či operet. To je ovšem nepodložená informace. Pokud nešlo o přejaté nápěvy, pak jsou tyto melodie „jediným původním, hudebně cenným odkazem kramářského zpěvu.“¹⁸

Kramářská píseň, která začíná veršem *Já na světě zarmačená, ode všech jsem opuštěná...* má paralelu v lidových písních, z níž buď vzešla, nebo naopak její vznik inspirovala. Lidová píseň je zařazena ve sbírce *Moravské národní písně*, kterou uspořádal František Sušil¹⁹ a jmenuje se *K svatému Janu Nepomuckému*. Doplněn je i notový záznam, z něhož se můžeme seznámit s melodií písně. Text lidové písně je téměř identický s textem kramářské písně. V textu lidové písně se vyskytují regionální úpravy (píseň pochází z Čučic) a lidová píseň je oproti písni kramářské kratšího rozsahu.

5.4 Ilustrace kramářských písní o Janu Nepomuckém

První stránka kramářských tisků obsahovala mimo jiné ilustraci, která měla nalákat případné kupce a upozornit na obsah písně, sloužila rovněž jako reklama na obsah písně. Tím se také zjednodušovala orientace zájemců o

¹⁶ Božan, J. *Slaviček rajský*. Brno: Host, 1999.

¹⁷ Sehnal, J. Nápěvy českých písní kramářských v 17. a 18. století. In *Václavkova Olomouc 1961*. Editoři J. Dvořák, J. Š. Kvapil. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1963, s. 283.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Sušil, Fr. *Moravské národní písně*. Praha: Argo, 1998, s. 58–59.

koupi tisku, kdy mohli hned podle ilustrace poznat, zda se jedná o světskou, či náboženskou kramářskou píseň.

Ilustrace byly nejčastěji tvořeny formou dřevořezů, které pak byly tištěny na první stránku. Leopold Bartoš ve své studii *K obrazové výzdobě kramářských písní* upozorňuje na rozdíl mezi dřevořezem a dřevorytem:

„od klasického dřevorytu, který více méně čerpal z fondů tvarových škol ,[...] jej odlišuje to, že tu neznámý lidový řezač přetvořil kompoziční schéma nebo předlohu v nový výtvarný projev.“²⁰

Dřevořez byl nejhojněji používán právě při tvorbě kramářských písní, především pro finanční nenáročnost. Některé písně byly zdobeny ocelorytinami.

V případě kramářských písní, jejichž motivem byl život či skutky Jana Nepomuckého, byl na ilustraci zobrazen ve většině případů právě tento světec s atributy, které jej charakterizují. V některých případech bylo jeho znázornění symbolické. Například místo portrétu Jana Nepomuckého byl v ilustraci vyobrazen pouze jeho jazyk jako znamení zpovědního tajemství, eventuálně jeho jiné atributy.²¹

Kramářských tisků o životě Jana Nepomuckého se dochovalo poměrně velké množství a na základě jejich porovnání můžeme konstatovat, že se téměř neopakují stejné ilustrace. Zde můžeme spatřovat odlišnost oproti světským kramářským písním, v nichž se na většině tiscích opakovaly tytéž výjevy. V případě náboženských písní je tedy patrná snaha o větší tvůrčí invenci než

²⁰ Bartoš, L. K obrazové výzdobě kramářských písní. In *Václavkova Olomouc*. Editoři J. Dvořák, J. Š. Kvapil. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1963, s. 329.

²¹ Horliwa pjeň k swatému Jánu Nepomuckýmu, patronu českému, wytištěna w Pardubicých. „Patronr náss nejmilejssi...“ T-KT 888, Východočeské muzeum Pardubice.

tomu bylo u světských kramářských tisků. Dřevořezy či ocelorytiny byly často velmi komplikované. Jsou na nich mnohdy zachyceny celé výjevy a situace ze života Nepomuckého. Vyobrazení jsou variabilnější, zdobnější, okázalejší. Ilustrace jsou propracovanější, honosnější a poměrně složité. Tím chtěli pravděpodobně ilustrátoři vzdát hold a obdiv svatým. Velká zdobnost se projevuje například v zachycení nebeského života Jana Nepomuckého²² nebo v obrazovém ztvárnění oltářů, které jsou zasvěceny sv. Janu.

Na vyobrazeních je také patrna snaha zachytit dynamiku a změnu, nejedná se o ilustrace pouze statických motivů. Zobrazen je například průběh mučení sv. Jana Nepomuckého či různé situace ze života a umučení svatého Jana.

---

²² Nábožná pjeň k swatýmu Janu Nepomuckýmu všem wěrným křestianům k horlivému spjwánj wydaná, wtyštěná v Hoře Kutný. „Sem sem pojd'te nemeškejte...“ KP 2006 Knihovná Národního muzea Praha.

V uvedené ilustraci je zachycena dynamická situace v pozadí, která zobrazuje svržení Jana Nepomuckého do Vltavy.²³

Atributy, s nimiž je Jan Nepomucký zobrazován, jsou jazyk, hvězdy, palmová ratolest, popřípadě kotva či most. Všechny tyto atributy odkazují k životu a mučednické smrti svatého Jana.

Jazyk je symbolem mlčenlivosti a zpovědního tajemství a také symbolem zázraku, za který bylo považováno dochování této tkáně v lebce Jana Nepomuckého.

Mlčenlivost je také znázorněna ukazováčkem pravé ruky, který si Jan Nepomucký přikládá k ústům.

Hvězdy odkazují k události, která se údajně stala po utonutí Jana Nepomuckého, kdy se na hladině objevilo pět hvězd. Hvězdy mohou být také symbolem pěti ran Kristových, zastupují také pět liter ve slově TACEI – (mlčel jsem) a mohou být také zástupnými symboly pro pět vlastností, které jsou Janovi připisovány:

---

²³ Piseň nowá welmi pěkná o swatým Jánú Nepomuckým. „S. Jene Nepomucký, miláčku můj.“ KP 2415, Knihovna Národního muzea Praha.

1. nevinnost a vroucí zbožnost
2. horlivost v povolání kněžském
3. dobročinnost k bližnímu
4. nezištná pokora
5. stálost a zmužilost ²⁴

V neposlední řadě mohou také odkazovat k Panně Marii, kterou Jan Nepomucký uctíval a která je s hvězdami zobrazována vždy. V křesťanské ikonografii se většinou setkáváme s hvězdou pěticípou, šesticípá hvězda je symbolem židovské víry. Hvězdy kolem hlavy Jana Nepomuckého jsou však také šesticípé. Stejný počet cípů mají i mariánské hvězdy: „...*dva trojúhelníky, které se vzájemně pronikají, poukazují na zprostředkovatelskou úlohu Mariinu mezi nebem a zemí.*“²⁵

Vidíme zde tendenci o spojování těchto dvou světců. Jan Nepomucký se za svého života obracel k Panně Marii.

Na rytinách, stejně jako na dalších uměleckých vyobrazeních, je tedy Jan Nepomucký zobrazován s hvězdami kolem hlavy, popřípadě alespoň se svatozáří. Jan Nepomucký a Panna Marie jsou jedinými světci, kteří jsou s hvězdami kolem hlavy zobrazováni. Nejenom hvězdy kolem Nepomuckého hlavy jsou příznačné, i hvězda jako taková je symbolem.²⁶

Na některých rytinách můžeme spatřovat prolínání symbolů, kdy jsou například obrazy jazyků poskládány do tvaru hvězdy.²⁷

---

²⁴ Kozel, V. Hvězdy svatojánské. In. *Čítanka Svatojánská*. Svazek třetí. Janova mučednické smrt a posmrtné oslavení. Praha 1934, s. 351.

²⁵ Studený, J. *Křesťanské symboly*. Olomouc, 1992, s. 94.

²⁶ Této symboliky bylo využito při stavění kláštera na Zelené Hoře, který je zasvěcený sv. Janovi.

²⁷ Nábožná pjeň ke cti a chvále swatému Janu Nepomuckému, Litomyšl, 1842. Uctěnj Jana swatého... 1013, Regionální muzeum Chrudim .

Nábožná pjeň k swatému Janu Nepomuckému patronu nassi milé vlasti. „Poslyšte křestiané malau chvíličku...“ A 2374, Městské muzeum a galerie Hlinsko.

Na ilustracích drží Jan Nepomucký v jedné ruce krucifix a v druhé palmový list jako symbol vítězství a oddanosti Bohu.

Je oblečen do kněžského roucha a na hlavě má biret. Jeho vyobrazení je často také doprovázeno paprsky, které znázorňují světlo. Tato světelná symbolika se objevuje až v barokní době. Pokud je na přední straně kramářského tisku rytina, která zobrazuje událost týkající se smrti Jana Nepomuckého, pak je právě paprsky znázorněno pozitivní hodnocení Janovo, naopak události, které se odehrávají za ním (například jeho shození z mostu) jsou tmavé a jakoby ve stínu. Tím je využita symbolika světla a tmy, která poukazuje na rozložení dobra a zla.

Jan Nepomucký má na vyobrazeních výraz člověka, který trpí a očima hledí do dále.

Zobrazení Jana Nepomuckého je někdy orámováno dekorativním okrajem – například květy, anděly na oblacích, nebo je Janova podobizna součástí koruny stromu. Tím se zvyšuje zdobnost ilustrace.²⁸

---

²⁸ Nábožná píseň k sw. Janu Nepomuckému, tisk a sklad Al. J. Landfrasa a syna, w Jindřichově Hradci, 1856, jako: Před věky zwolená. „Slunjško zachází, den se skloňuje...“ 151, Regionální muzeum Chrudim.

Tiskařské ozdoby se vyskytují také před písní samou, na začátku kramářské písně. Povětšinou se jedná o jednoduché ornamenty, například květiny. Setkáme se ovšem také s propracovanějšími rytinami. Skladbě může předcházet například ilustrace oltáře, kříže nebo Božího oka.²⁹

²⁹ Nowá pjsen k swatému Janu Nepomuckému všem horliwým ctitelům k zpívání wydaná, Litomyšl 1808. „Plápolá láskau dnes we mě ...“ KP 174, Knihovna Národního muzea Praha.

Ukázky dalších ilustrací nepomucenských kramářských písní jsou uvedeny v obrazové příloze (obraz. příloha č. 3, 4, 5, 6).

6. Básnická pojmenování Jana Nepomuckého v kramářských písních

Autoři duchovních kramářských písní pojmenovávají Jana Nepomuckého různými obraznými výrazy. Často jsou využívána zejména přirovnání a atributy, kterými skladatelé projevovali svatému úctu. V těchto básnických prostředcích můžeme také spatřovat prolínání doby gotické s barokem.

V barokních náboženských kramářských písních je totiž k oslavě světců využívána květinová symbolika, která byla typická pro období gotické. Nebeské věci byly v době barokní připodobněny materiálním skutečným, nejčastěji přírodě.

Svět byl pro barokního člověka prostředkem, skrze který se mu zjevuje Bůh a vše transcendentní. Různorodá příroda je navíc v očích barokního jedince vnímána jako manifestace boha a jejím prostřednictvím se může Bůh vyjevit. Celá příroda je otiskem božské dokonalosti a v ní a skrze ní se Bůh poodhaluje lidem. Svět přírody je v baroku světem mystickým, je projevením Boha. Proto byla také květinová symbolika hojně využívána např. v kázáních, kdy se kněží snažili přiblížit víru lidem. Inspiraci však nehledali jen v říši květin, objevovaly se také motivy stromů, zvířat, drahých kamenů...

Zdeněk Kalista o spjatosti nebeského a tělesného světa říká: „*Světec ponořený v tento svět, legenda zakotvená ve zdejším životě, nadpřirozené, prostupující smysly postižitelnou přírodu – to byl barok.*“³⁰

Přírodní přirovnání využívali autoři k zobrazení nadpřirozeného světa. Květinová symbolika se k této duchovní cestě do nadpozemských oblastí používala již od 13. století a v české literatuře byla poměrně hojně zastoupena. Květiny byly chápány jako estetické obrazy a jako zprostředkovatelé styku dvou světů a zároveň jako manifestace duchovních skutečností.

Také v kramářských písních, které se obracejí k svatým, je využívání květin častým jevem.

---

³⁰ Kalista, Z. *Česká barokní gotika a její žďárské ohnisko*. Brno: Blok, 1970, s.49.

*Ty jsy ten kwět jenž celý swět
wůnj okrášluješ, krásau
ozdobujess, wždy potěssujess ... “*³¹

Objevuje se též motiv zahrady, k níž je přirovnáván světcův život a symbolizuje také rajskou zahradu, která čekala na Jana Nepomuckého po jeho mučednické smrti. Autoři působili rovněž na smyslovou představivost čtenářů:

*Wykwět nám v Máji měsýcy,
krásně, wydává swau libau wůni,
ss’astně wzrost v Nepomucké zahradě,
wsstjpil se na Pražském hradě,
od něhož wůně jde.*³²

Jan Nepomucký je také přirovnáván k plodům. V kramářské písni *Nowá pjsěň o Janu Nepomuckém* je připodobněn k jahodě, která se urodila v božské zahradě. Autor písni dokonce využívá motiv z řecké mytologie, kdy spatřuje jisté paralely mezi vyprávěním o zrození Jana Nepomuckého a příběhu zahrady boží, kterou hlídaly dcery boha Atlanta a v které zrály zázračné plody. Jan Nepomucký je pak chápán jako zázračný plod, který se zrodil v zahradě Boží. Jahoda je v křesťanské symbolice pojímána jako obraz skromnosti a pokory. Její barva a tvar odkazuje na utrpení: „*V krvavě červeném a dolů svěšeném plodu viděla zbožná mysl kapky prolité krve Ježíše Krista a mučedníků.*“³³

---

³¹ Dwě pobožné pjsně ke cti swatého Jana Nepomuckého velikého diwotworce. „Ó sdce mé swatý Jene...“ KP špal. 30/73, Knihovna Národního muzea Praha.

³² Náboženská pjsěň k swatému Janu Nepomuckému, witištěná v Hoře Kutný. „Wšecky wdowy osýřelé...“ 1612, Regionální muzeum Chrudim.

³³ Studený, J. *Křesťanské symboly*. Olomouc, 1992, s. 101.

*Požehnána we swém rozenj
ó ty země božská
zrodilať jest se nám Jahůdka
z tebe swatojánská navzdory
jablkám zlatým, těm lahůdkám
zahrad hysperydům.*³⁴

Květinové symboliky je také zástupně využíváno při vyprávění o zázraku dochování Janova jazyka, kdy je tento orgán přirovnáván k růži. Růže byla v barokní náboženské literatuře symbolem krve křesťanských mučedníků, nejčastěji bývala spojována s Pannou Marií. Zastupuje také obraz utrpení a důležitá je ve spojitosti s touto květinou také symbolika barev. Červená a bílá byly barvy mučedníků, červenou reprezentovala právě růže, bílou pak lilie.

*Ó růžičko krásná woné sladkosti,
ctjm a pozdravuji z mé upřimnosti.
jazyk twůj přeswatý čerwený a zdrawý,
bud' pozdrawený.*³⁵

Dále je Jan Nepomucký nazýván například *nebeským kwjtkem, kwjtečkem májowým, swětským kwjtkem rajským.*

Světec nebyl přirovnáván pouze ke květinám, ale také k některým zvířatům.

*Ten slawjček je Jan Nepomucký,
líbezným hlasem wolá sirotky.*³⁶

Slavík byl pojímán jako prostředník mezi zemí a nebem a zprostředkovatel styku mezi světem pozemským a nebeským, spojení se děje skrze slavíkův

---

³⁴ Nowá pjsen o Janu Nepomuckém, jako: welký hříšník přichází. „Raduj se země česká...“, KP 1743, Kihovna Národního muzea Praha.

³⁵ Písničky nowé pobožné o swatém Janu Nepomuckém. „Ó růžičko krásná vonné sladkosti...“ KP 9433, Knihovna Národního muzea Praha.

³⁶ Náboženská píseň k swatému Janu Nepomuckmu, jako: andělské paní nebes králowno. „S welkau radost slawíček zpjwá...“ KP 1925, Knihovna Národního muzea Praha.

zpěv, který doléhá až k Bohu: „*Lidové vyprávění v něm slyší nářek zavržené duše a slavíka pokládá za zvěstovatele tiché smrti.*“³⁷

Květinová a zvířecí symbolika není jediným odkazem na předchozí gotické období. V svatojánských kramářských písních se setkáváme také se symbolikou drahého kamení, která se uplatňovala v literatuře 14. a 15. století.

*Poklade rubínový,
syrotkůw a wdow zástupce...*³⁸

Rubín symbolizuje krev vylitou na kříží, tím autor odkazuje k utrpení, které zažívali mučedníci.

Do symboliky využívající obraz kamene bychom mohli zařadit i následující příměr:

*Plápolá laskou dnes we mě
srdce, táhne ho Magnet na
hrad Pražský...*³⁹

Jan Nepomucký je rovněž označován jako ochránce vdov a sirotků, obraceli se k němu lidé, kteří byli opuštěni, proto jej rovněž nazývají *Tatíčkem* a prosí ho často v písních o pomoc v jejich osamělosti.

*Tisýckrát buď pozdrawený ó
můj věrný Patrone,
milionkrát welebený,
Tatíčku swatý Jene!*⁴⁰

---

³⁷ Studený, J. *Křesťanské symboly*. Olomouc, 1992, s. 272.

³⁸ Pjseň k swatému Janu Nepomuckému všech opuštěných wdow a syrotkůw obwzlaštijnmu patronu, w Litomyšli wytištěná, jako: Ach já wssecek zarmoucený...“Ach já wssecek zarmoucený...“ 6556, Regionální muzeum Litomyšl.

³⁹ Nábožná pjsen k swatému Janu Nepomuckému wšem horliwým ctitelům k zpívání wydaná, wytištěno w Litomyšli, 1808.„Plápolá láskau dnes we mě srdce...“ KP 174, Knihovna národního muzea Praha.

⁴⁰ Nábožná pjsen k swatému Janu Nepomuckému, wytištěný w Hoře Kutný 1810 , zpívá se jako: ó srdce neyfalessnějšší cos nade mnau. „Tisíckrát buď pzdrawený...“ A2404, Městské muzeum a galerie Hlinsko.

Dále byl světec označován jako Orátor, který se měl přimlouvat u Boha za duše věřících. V dalších písních je nazýván „*Služebnikem božím*“ a má funkci zprostředkovatele styku mezi Bohem a lidmi. O Janu Nepomuckém se hovořilo také jako o Patronu či o Příteli, který má schopnost ovlivňovat osud lidských skutků. Bývá přiřazován k dalším svatým.

V některých písních je označován kladnými vlastnostmi či pozitivními hodnotícími podstatnými jmény.

*Onť jest v auzkostech twé potěssení,
v nauzy, chudobě jest zpomoženj.*⁴¹

V dalších kramářských písních se o Janovi Nepomuckém píše jako o *záchrane, v njž lidé hledají útěchu, ochranu a porozuměnj*, jako o *Radosti zármutku, Schránce wdow všech opusstěných*,...

V označení Jana Nepomuckého je také poukazováno na jeho statečnost a odvahu:

*Ó zmužilý a mocný Rytíři Boží,
Swatý Jene Nepomucký, který jsi
nejináč jako pewná skála.*⁴²

V některých kramářských písních je Jan Nepomucký přirovnáván ke konkrétním osobám, například k Janovi Zlatoústému. Autor písně zřejmě spatřoval podobnost mezi osudem konstantinopolského arcibiskupa, který byl svatořečen, a osudem Jana Nepomuckého. Poukazuje především na kazatelskou činnost, v níž byli oba světcí podle skladatele stejně úspěšní.

---

⁴¹ Nábožná pjsen k swatému Janu Nepomuckému všem hprliwým ctitelům k zpívání vydaná, vytištěno w Litomyšli 1808. „Plápolá lásrau dnes we mě srdce...“ KP P 58/1, Knihovna Národního muzea Praha.

⁴² O swatém Janu Nepomuckém. „Cestu mám před sebau...“ KP C 6/1, Knihovna Národního muzea Praha.

*Plásst' hříchůw mrákot hustý,
słowa Páně hlasatel, jako
Ján ten Zlatostý, horlý Boží kazatel
kde on káže lid se hrne...*⁴³

Jan Nepomucký je také přirovnáván k Janu Křtiteli. Autoři rozvíjejí tuto paralelu především v souvislosti s vyprávěním o narození a dětství Jana Nepomuckého. Poukazováno je na podobnost jmen a osudu:

*W Nepomuku Čechům zrozen,
tento kwjtek májový, z rodu
jsa starého zplozen, podoben byl
Jánowi, o němž Kristus sám jest
prawil, že nebylo wětssího.*⁴⁴

Jan Nepomucký je rovněž nazýván jako *Almužník lidu všeho*. Almužnou, kterou daruje chudým lidem, však nejsou materiální skutečnosti, ale jeho umění přeměnit žal v radost a smutek ve štěstí.

Častým pojmenováním je také *Zpowědnjk* či *Králownin Zpowědnjk*, to odkazuje k činnosti Jana Nepomuckého, za niž byl údajně usmrcen.

Setkáme se také s pojmenováním, které odkazuje k jeho mlčenlivosti a zachování zpovědního tajemství. Jan Nepomucký je nazýván pečeti:

*Nadarmo král očekáwal
wýzradu wynucenau
nadarmo jest Pečeť lámal
Bohem poswěcenau.*⁴⁵

---

⁴³ Náboženská píseň k sw. Janu Nepomuckému včetně všech opuštěných wdow a syrotků obzvláštnímu patronu, koupí od Fr. a W. Straky, zpívá se na známou notu. „Kěž přebýváš s Kristem pánem...“ 77, Městské muzeum Chrudim.

⁴⁴ Chwalozpěw k swatému Janu Nepomuckému, který všem svatojánským ctitelům k duchovnímu potěšení a prospěchu jest obětowaný, Jos. Bergerowá, Litomissl. „Zdráv buď Jene z Nepomuku...“ 5792, Regionální muzeum Litomyšl.

⁴⁵ Nowá píseň k swatému Janu Nepomuckému, spívá se obzvláštní notau. „Z dáwna winšowaný máji...“ 600, Městské muzeum Chrudim.

Jinde je Jan Nepomucký označován jako štít, který chrání věřící před pokušením tělesným i duševním:

*Bud' mne swatý Jene Štít proti
wssem střelám we wsselikém
těla i duše pokussení.⁴⁶*

---

⁴⁶ Modlitba k velkému diábolu obzvláště když nebezpečství zlé pověsti a jiné soužení nastává, velmi prospěšná, J. Bergerová, Litomyšl. „Swatý Jene Nepomucký patrone...“ A 2322 Městské muzeum a galerie Hlinsko.

7. Život a smrt Jana Nepomuckého v kramářských tiscích

V období vzniku kramářských písní se vypravování o Janu Nepomuckém rozšiřuje o mnohé zázraky a jeho životní peripetie jsou pateticky dokresleny, v některých případech dokonce domyšleny. Cílem bylo vytvořit obraz člověka, který se měl stát vzorem ctnosti a boží kázně pro ostatní. Legenda 14. století tak ožívá v novém, barevnějším hávu, o tři století později.

Osud Jana Nepomuckého byl zpracováván mnoha způsoby a obdiv k němu byl manifestován v různých uměleckých odvětvích. Vyprávění o zpovědním tajemství a o mravnosti svatého Jana se objevilo i v kramářských písních. Také skrze něj byla posluchačům sdělována životní cesta Jana Nepomuckého. V kramářských tiscích jsou často líčeny i okolnosti smrti tohoto světce. Jeho obraz je vykreslen jako podobizna člověka, který udržel zpovědní tajemství, zůstal v tomto činu věrný svému závazku a za to byl neprávem mučen a nakonec byl zabit. Jan Nepomucký je popsán jako trpící světec, kterému se dělo bezpráví, jež bylo způsobeno krutostí Václava IV., který jej údajně nechal za jeho mlčenlivost popravít.

Tyto dvě postavy tvoří základní dichotomii vyprávění – na jedné straně vidíme člověka, který žil duchovním způsobem života a v oddanosti Bohu, na straně druhé zosobnění zla a neřesti v podobě bezbožného krále. Úlohy jsou schematicky rozděleny mezi panovníka a trpícího světce. V tom se odráží také duch barokní doby a oddělenost světa pozemského a jeho neřesti od světa nebeského s jeho ctnostmi.

Barokní smýšlení se také projevuje v důrazu, který je kladen na zázraky a zvláštní znamení. V písních se často opakuje motiv jazyka, který je charakteristický pro postavu Jana Nepomuckého, skrze něj je dokazována jeho zázračnost a vyvolenost. Obdobnou funkci zastává také motiv hvězd, které se údajně objevily na hladině po Janovu utonutí. Tyto obrazy mají za cíl dokreslit významnost svatého.

Kramářské písně na toto téma mají buď formu loučení nebo pouze vyprávějí osudy Jana Nepomuckého. Autoři příběh komentují z pozice vypravěče,

některé písně jsou prezentovány přímo ústy světce a jiné jsou koncipovány jako dialog krále a Jana Nepomuckého.

Tyto kramářské písně, jež vyprávějí o životní pouti sv. Jana, mají charakter zpravodajský. Na začátku některých písní je Jan Nepomucký představen, tento model je příbuzný i světským tiskům.

*W městě Nepomuku na swět byl
zrozený, Jan mu jméno dané
a Hasyl přijmění.⁴⁷*

V této ukázce je uvedeno jako příjmení Jana Nepomuckého Hasil, což byla domněnka, která nebyla podložena důkaznými argumenty, protože o původu matky Jana Nepomuckého nemáme žádné spolehlivé informace. Jan V. Polc v souvislosti s tímto míněním píše: „*Tím méně zdůvodnitelný je názor, který uvádí jeho rodinu do vztahu k Žatci a udává její příjmení Hasil.*“⁴⁸

V jiné skladbě, na jejímž začátku je svatý Jan přibližován posluchačům či čtenářům, se setkáme s motivem zázračnosti novorozence. Již při narození je požehnan Bohem a tím i předurčen pro celý svůj následující život. To je typický prostředek využívaný při psaní příběhů týkajících se svatých.

*W Nepomuku Čechům zrozen,
byl on z rodu starého,
z nábožných rodičů splozen,
darem Boha mocného
při swém narození,
byl jest ozářený.⁴⁹*

Jedná se o tzv. hagiografická topoi, která byla charakteristická již pro středověkou literaturu. Vyprávění o svatých mělo většinou stejné schéma

---

⁴⁷ Pjseň k swatému Janu Nepomuckému, Praha, jako: chtěla jsem já Holoubka. „Sem sem syrotkowé...“ KP 2034, Knihovna Národního muzea Praha.

⁴⁸ Polc, J. *Svatý Jan Nepomucký*. Praha: Zvon, 1993, s. 42.

⁴⁹ Nábožná píseň ke cti a chvále swatému Janu Nepomuckému. „Otevřte se rajske brány, plesey srdce radostí. KP O 241/1, Knihovna Národního muzea Praha.

a obsahovalo stejné motivy. Kromě právě zmíněného zázračného narození to byla zmínka buď o starých rodičích, kteří novorozence povili, nebo o původu světce z významného starého rodu. Dále byl zaznamenán příkladný duchovní život zasvěcený Bohu a to již od dětství:

*Děcká léta ne jak děti tráwj
hranjm bawené, w mladosti
hned Bohu swětí na té hoře Zelené.*⁵⁰

Dalším znakem těchto příběhů o svatých byla mučednická smrt a výčet je doplněn posmrtnými zázraky svatého.

Pokud se jedná o písně první skupiny, tedy o ty, které mají za cíl rozloučit se světce a vzdát mu hold, případně jej prosit o přízeň, pak je příběh jeho života velmi zkrácen. Zbytek skladby se pak věnuje adoraci svatého. O jeho životě a smrti se tak dozvídáme vše podstatné například pouze z jedné věty:

*Skrz tajnosti zpowědi z
mostu byl shozený, a na rozkaz krále
w řece utopený.*⁵¹

V dalších písních s touto tematikou je většinou vyprávění věnován větší prostor, popřípadě celá skladba.

Autoři písní zpracovávají život světce rozdílně. Někteří se věnují pouze určité etapě či události, již považují za nejdůležitější. Pozornost je pak většinou soustředěna kolem zpovědního tajemství a následného trestu. Narazíme však také na skladby, v kterých je rozebírán život Jana Nepomuckého od narození po smrt a ve vyprávění jsou zachyceny důležité mezníky jeho života. Píseň je tak koncipována jako životní cesta, z které by si lidé měli vzít příklad. Jednotlivé sloky se věnují popisu míst a činností, s kterými byl světec spojován. Tato města a činy jsou pak v písní oslaveny.

---

⁵⁰ ...welmi pěkná k swatému Janu Nepomuckému, wtytištěna w Litomišli roku 1756. „Kam zassli časové...“ špal. 24 Městské muzeum a galerie Hlinsko.

⁵¹ ...welmi pěkná k swatému Janu Nepomuckému, wtytištěna w Litomišli roku 1756. „Kam zassli časové...“ špal. 24 Městské muzeum a galerie Hlinsko.

*Pražské město má také svou čest, žes tu
větší umění pod výbornými mistry přived k
twému skončení, na kněžstvo byls posvěcený,
nabyls welké hodnosti, přimlauvej se.*⁵²

Některá sdělení mají hyperbolický charakter. Aby získal Jan Nepomucký větší slávu, jsou jeho činy popisovány velikášsky a místy přehnaně. To byl charakteristický rys pro celý svatojánský kult, legenda byla v podstatě dotvořena až dodatečně a její autoři v rámci oslavy nového svatého nešetřili superlativy. Legenda se tak často rozchází s historickou skutečností a s informacemi, které máme dnes o životě a působení sv. Jana Nepomuckého, které nebylo ani zdaleka tak zázračné, jak bylo popisováno v rámci svatojánského kultu.

*Tys na vinici Kristově věrně pracoval,
tys ovčiči Kristovému moc duší získal,
rozsívals slovo Boží, poslouchali tě mnozí,
i zatvrzelý hříšníci byli raněni.*⁵³

Pokud je v písni Jan Nepomucký přímo charakterizován, doprovázejí jeho postavu pouze kladné vlastnosti, je protipólem svého vraha – krále Václava IV., ke kterému se váží záporné atributy. Jan je charakterizován jednak svými činy, ale také těmito hodnotícími slovy:

*...tichý, volný, ponížený trpělivý
bez proměny, mravný a ctnostný mládenec,
byl vždy milý náš vlastenec.*⁵⁴

---

⁵² Chwalozpěv k svatému Janu Nepomuckému, který všem svatojánským ctitelům k duchovnímu potěšení a prospěchu jest obětovaný, list a náklad Josefa Bergerová v Litomyšli. „Zdráv buď Jene Nepomucký muži plný svátosti...“ 5792, Regionální muzeum Litomyšl.

⁵³ Pjseň k svatému Janu Nepomuckému, složil K. Kytnar, „Z dávna vinšovaný máji...“ 1850, Regionální muzeum Litomyšl.

⁵⁴ Pjseň k svatému Janu Nepomuckému, složil K. Kytnar, „Z dávna vinšovaný máji...“ 1850, Regionální muzeum Litomyšl.

7.1 Zobrazení smrti Jana Nepomuckého v relevantních kramářských písních

Smrt Jana Nepomuckého je obklopena tajemstvím a zázraky, které byly důležitým impulsem pro jeho svatořečení. Některé kramářské písně zaznamenávají skon Jana Nepomuckého buď jako součást širšího vyprávění o jeho životě, nebo jsou tomuto tématu věnovány cele či z převládající části. Nejprve se čtenář dozvídá důvod jeho smrti, který je spojen se zpovědním tajemstvím, dále je popisován samotný průběh umučení a poslední část vypravování je většinou věnována zázrakům, které se staly po Janově smrti.

Autoři nejprve popisují to, jak Jan Nepomucký zůstal věrný božímu přikázání a nevyzradil zpovědní tajemství králi, který to po něm žádal. V některých písních Nepomucký dokonce krále přímo upozorňuje, že se chová nesprávně a snaží se ho přesvědčit, že nedělá dobrou věc, takové písně mohou mít formu dialogu.

*„Ján jest jejím zpowědlníkem,
musí wssecko wyjewit,
nesmí býti mým odporníkem (dí král)
chci ho odměnit.“*

*„Králi (dí Ján), wždyť jsy keštan
mluwí ze mně povinnost,
zpowědlníka wábit přestaň.“⁵⁵*

Jan Nepomucký odmítá vyzradit tajemství i pod pohrůzkou smrti. Pak již následuje popis mučení a vraždy Jana Nepomuckého, který má v některých případech rysy zpravodajské kramářské písně, jež může být ozvláštněna i přímou promlouvou některé z postav.

*Jestli králowny Johanny zpowěď nezjewjss,
fakulema pod páždíma pálen být musjss...⁵⁶*

---

⁵⁵ Nowá pjeň o swatém Janu Nepomuckém, vytištěna roku tohoto, jako: kwítku májowý wzpomeň na mne. „Mé srdce plápolá, láskau we mně žily...“ KP 7499, Knihovna Národního muzea Praha.

⁵⁶ Pjeň k swatému Janu Nepomuckému, složil K. Kytmar. „Z dáwna vinšovaný máji...“ 1850, Regionální muzeum Litomyšl.

Popis mučení Jana Nepomuckého se v kramářských písních liší. V některých je líčeno až shození z mostu, v jiných i snahy krále vylákat násilně tajemství, které Jan střežil a odmítal vyradit. Metody, které Václav údajně používal, byly posluchačům popisovány různě:

*Wztekly tyran roznceny, kázał by
był Ján mučeny, do žaláře uwržen, kdežto
swjcemi páleny kněz auřadu swému wěrný.
(setrwal nepřemožen).⁵⁷*

*Již katanowé připrawené,
skřípce, wazby, zhotowené,
smolnice rozpalujj,
tělo již obnažujj.⁵⁸*

Ve většině písní se setkáváme také s časovým určením – dozvídáme se, že k vraždě došlo v noci a je popisován také stav Jana, ten šel podle popisu v písní na svou smrt tiše a vyrovnaně jako Ježíš Kristus (podle historických zpráv byl Jan mrtvý již před shozením z mostu).

Častým motivem, který podtrhuje výjimečnost Jana Nepomuckého, je již výše zmíněný symbol jazyka a hvězd. Těmito zázraky – dochováním jazyka po smrti Jana Nepomuckého a hvězdami, které se objevily na hladině po jeho smrti – byla dokazována Janova vyvolenost a byly vnímány jako znamení od Boha.

*Po sto letech jazyk swatý zů-
stal neporussený, Čzechům
chtěl dát sám Bůh znáti,
proč má býti slawený!⁵⁹*

---

⁵⁷ Pjseň k swatému Jánu Nepomuckému. „Z Nepomuku zrozeného Jána kněze příkladného...“ St 164, Moravské zemské muzeum Brno.

⁵⁸ Pjsně tři nowé přepěkné o Janu Nepomuckým w swětlo wydané, w Praze u Joachyma Kamenického. „Sem sem vzhůru pospjchejte pražané...“ KP 2004, Knihovna Národního muzea Praha.

*Bože! Tys světa dokázal, jak jest
tobě Jan milý, když jsi jasnost hvězd,
ukázal jenž Prahu oswjtili...⁶⁰*

7.2 Zobrazení Václava IV.

Na jedné straně je zobrazen Jan Nepomucký, k němuž se v písních váží pozitivní konotace a obrazy, na straně druhé stojí právě Václav IV., který je zosobněním zla a bezpráví. Tento obraz nalezneme například i v kázáních pocházejících z pobělohorského období. „*Zvláště ostře se uplatnily křiklavé a drsně účinné barvy v líčení některých historických postav, jež se měli ocitnout proti světskému zjevu Jana z Pomuku...Postava Václava IV. prochází kázáními doprovázena nejhlubšími stíny, jaké dovedla protireformace na ni nakupit.*“⁶¹

Ve světle svatořečení sv. Jana Nepomuckého byl Václav IV. obecně popisován jako člověk, který má pouze záporné vlastnosti. Vít Vlnas v knize *Jan Nepomucký Česká legenda* hovoří v souvislosti s vraždou Nepomuckého, která měla být vykonána po nevyzrazení tajemství o postupně vytvářeném negativním obrazu Václava IV.

Tento obraz byl typický pro veškerou literaturu pojednávající o Janu Nepomuckém, objevuje se tedy také v kramářských tiscích, především ve skladbách, v nichž jsou líčeny okolnosti smrti Jana Nepomuckého.

Již z ilustrací těchto písní je patrné, jak jsou hlavní protagonisté vnímáni. Jan Nepomucký je většinou zobrazen vepředu se svými atributy a svatozáří, za ním je zobrazen král a most v temnotě.

V textech písní se dočteme o Václavově krutosti a nemilosrdnosti. Krutost je také zástupným označením pro krále. Většinou je tento příběh popisován vypravěčem:

---

⁶⁰ Nábožná pjsen ke cti a chwále swat. Jánu Nepomuckému, v Litomyšli, 1814, jako: tisickrát bud' pzdrawený. „Uctění Jana swatého nasse...“ KP 10229, Knihovna Národního muzea Praha.

⁶¹ Vlnas, V. *Jan Nepomucký, česká legenda*. Praha: Mladá fronta, 1993, s.46.

*Nadarmo král očekával
wyzradu wynucenou,
nadarmo jest pečeť lámal,
od Boha poswěcenou...
do wltawy nočním časem,
Krutost uwrhla tebe...*⁶²

Setkáme se však také s promluvou v ich-formě:

*Budiž wůle mého Boha, budiž tvá o Marya!
neboť wím že mne přiwitá, ukrutnost Wáclawa!
požádá pauti odemně, tu musím dáti Moldawě,
bude chtjt zwěděti na mně, zpowěď o králowně.*⁶³

Charakter Václava IV. je rovněž dokreslován skrze přirovnání k různým zvířatům, nejčastěji ke lvu:

*Swatý Ján křičel, král co lew
řičel rozzlobený.*⁶⁴

Nebo v jiné písni:

*Co je králowna Johanna Janu zpowjdala,
on to měl králi powědit, swatý Jan to nechtěl vyjewit,
král co lew zůřiwý, dal jej do wězení.*⁶⁵

---

⁶² Nová pjeň k swatému Janu Nepomuckému, spíwá se obzwláštní notau. „Z dáwna winšowaný máji...“ 600, Regionální muzeum Chrudim.

⁶³ Nábožná pjeň k swatému Jánú Nepomuckému všem wěrným ctitelům k horliwému zpíwání wydaná, „Kam jdess Jene, kam pospjcháš...“ A 2523, Městské muzeum a galerie Hlinsko.

⁶⁴ Pjeň nowá k swatému Jánú Nepomuckému všem wěrným ctitelům swatojánským k duchownímu potěšení na swětlo wydaná, wytištěná v Pardubicých, 1797, „Ty s welkau rychlostí pospěš...“ 13, Regionální muzeum Chrudim.

⁶⁵ Nowá pjeň k swatému Janu Nepomuckému chudých wdow a syrotkůw obzwláštnímu patronu, wytištěno w Kutné Hoře, zpíwá se jako: přesmútá jest ta hodina. „Sem sem pod'te, nemesskejte...“ T-KT 997, Východočeské muzeum Pardubice.

V této ukázce je také zajímavý omyl, kterého se dopustil již Václav Hájek z Libočan ve své Kronice české.⁶⁶ Jedná se o záměnu manželek Václava IV. Jan Nepomucký nemohl být zpovědníkem Jany Bavorské, ta zemřela již roku 1386, mohl být zpovědníkem až druhé ženy Václava IV, Žofie, protože působení Jana Nepomuckého na královském dvoře je datováno až v roce 1389, tedy tři roky po smrti Jany Bavorské.

K obrazu Václava je též připojen motiv lsti, které se dopustil vůči Janovi Nepomuckému.

*Byl jsi od krále Wáclawa za hodného znán,
bys z pokladu královskeho almužny dával,
wssak jeho řeč jest lstivá, žalář pro tebe chystá,
bez milosti, bez ljtosti, smrt připowídá.*⁶⁷

Václav IV. je posluchačům přibližován také formou dialogu. Hovoří s Janem Nepomuckým a nutí jej, aby vyzradil zpovědní tajemství královny. Nejprve nabízí Janovi dary, poté přistupuje k mučení. Na základě této nepřímé charakteristiky, kterou máme možnost vyčíst s dialogu vidíme, že Václav je opět vykreslen jako zlostný a nelítostný král.

*„...nechceš dary, zkusíš muka,
zwím mé ženy smilnění,“
mučj, pálj Nepomuka, wšak Ján trvá v mlčenj.*⁶⁸

Charakteristika krále je dále doplněna i explicitně – autor textu přiřazuje k jeho postavě i přívlastky nebo jej přímo charakterizuje:

---

⁶⁶ Od Václava Hájka z Libočan pochází také teorie dvou Janů.

⁶⁷ Pjseň k swatému Janu Nepomuckému, tisk Fr. Bergera, w Litomyssli, 1850, složil Kytar. „Onť mně od hanby...“ 5826, Regionální muzeum Litomyšl.

⁶⁸ Nowá pjsen o swatém Janu Nepomuckém, wytištěna roku tohoto, jako: kwítku májowý wzpomeň na mne. „Mé srdce plápolá, láskau we mně žily...“ KP 7499, Knihovna Národního muzea Praha.

*Zlostný král hned uchopiti,
káže Jana hrdinů, v Moldawě
ho utopiti, z mostu shodit
v hlubinu.⁷⁰*

*Neb mu od českého Krále
leniwého slawný titul dan,
almužník nazwán.⁶⁹*

*S zlosti rozpálený král
hned v okamžení...⁷¹*

V některých skladbách autoři písní spatřují v postavě krále Václava pokušitele, skrze kterého Jana Nepomuckého zkoušel Bůh. Tím, že Jan vytrval a v naléhání a mučení neprozradil zpovědní tajemství královny, tak se poté stal svatým.

---

⁶⁹ Pjseň nowá k swatému Jánu Nepomuckému všem wěrným ctitelům swatojánským k duchovnímu potěšení na světlo wydaná, wytištěná v Pardubicých, 1797, zpívá se jako: ó mé srdce plápolá láskau. „Sem sem pojďte nemeškejte...“ T-KT 898, Východočeské muzeum Pardubice.

⁷⁰ Nowá pjsen k swatému Janu Nepomuckému chudých wdow a syrotků obzwláštnímu patronu, wytištěno w Kutné Hoře, zpívá se jako: přsmutná jest ta hodina. „, Sem sem pod'te nemeškejte...“ T-KT 997, Východočeské muzeum Pardubice.

⁷¹ Pjseň nowá k swatému Jánu Nepomuckému všem wěrným ctitelům swatojánským k duchovnímu potěšení na světlo wydaná, wytištěná v Pardubicých, 1797, zpívá se jako: ó mé srdce plápolá láskau. „Sem sem pojďte nemeškejte...“ T-KT 898, Východočeské muzeum Pardubice.

8. Zázrakové kramářské písně o Janovi Nepomuckém

Kolem postavy Jana Nepomuckého se rozšířila legenda, která oplývala mnohými zázraky, jež světec údajně vykonal. Jednak to byly zázraky týkající se jeho samého, především jeho smrti a událostí těsně po ní. Do této skupiny bychom mohli zařadit příběh o suchu, které nastalo v rok Janova shoení do Vltavy, zachování neporušené tkáně, která byla pokládána za jazyk nalezený v lebce Jana Nepomuckého, hvězdy a jiné světelné úkazy, které měly být pozorovatelné po umučení Johánka z Pomuku:

*Krásných pět hwězd jsau naň
swítili, ty nebeský lampy
hořely, znamení dáwali a
ukazowali, kde Ján ležj.⁷²*

Dále sem také můžeme zařadit písně, jejichž tématem jsou zázraky spojené s hrobem Jana Nepomuckého. K hrobu v chrámu sv. Víta, kam byly Janovy ostatky přeneseny, se vázaly mnohé pověsti, jež se týkaly zneuctění tohoto místa. Pokud na hrob někdo šlápl či se jej pokoušel nějakým způsobem poškodit, čekal jej trest. Jedna píseň zpravuje o tom, jak byl chrám ničen, byly zneuctěny ostatky a rozbíjeny sochy a obrazy. Když se však vandalové přiblížili k hrobu Jana Nepomuckého čekala je msta:

*Ten, který té laupeže sám
se dopustil, začal mříže lámat
hrob swatý otwírat, jako uhel
zčernal, nessesťastně skonol.⁷³*

---

⁷² Dvě náboženské písně k swatému Janu Nepomuckému. „Ó srdce mé swatý Jene...“ KP R Hlava 1497, Knihovna Národního muzea Praha.

⁷³ Náboženské píseň ke cti a chvále swatého Jana Nepomuckého, Litomyšl. „S welikau radostí sem pospíchejte...“ KP 1911, Knihovna Národního muzea Praha.

Další skupinu zázraků tvoří uzdravení zásahem vyšší moci či pomoc z bídy, které se dostalo věrným věřícím Nepomuckého, jež jej prosili o pomoc.

Jan Nepomucký byl ochráncem spravedlivých, věřících, chudých a osiřelých a také údajně vykonával zázraky, jež byly spojeny s případným utonutím, střežil zповědní tajemství a bránil před křivdou a bezprávím.

Při procesu jeho svatořečení (1721) byly některé zázraky oficiálně uznány. Jednalo se o zachování jeho jazyka, záchranu dítěte před utonutím a zázračné uzdravení atrofie ruky. V neoficiálním a lidovém vyprávění se však zázraků spojených se schopnostmi Jana Nepomuckého vyskytuje daleko větší počet, což svědčí o oblíbenosti tohoto světce.

V kramářských písních se setkáváme s popisem konkrétních případů, v nichž víra pomohla zachránit jedince a vylíčeny jsou také zásahy světce, při nichž bylo odvráceno nebezpečí vztahující se na velký počet lidí (například mor). Zázraky, které jsou připisovány působení Jana Nepomuckého, se neomezují pouze na české prostředí. Zpracovávají jsou také divy, které se udály za hranicemi naší země.

Kramářské písně, které popisují zázraky, mají charakter písní zpravodajských, převažuje v nich složka epická a jejich cílem je seznámit se zázračnou událostí. Svým charakterem nám mohou tyto písně připomínat reportáž, autor komentuje událost jakoby se jí sám účastnil, popřípadě informuje čtenáře či posluchače o zdroji a místě, kde se novinu dozvěděl. Může se také k události vyjadřovat jako nezúčastněný vypravěč, pohledem zvenčí.

Pro tyto skladby je charakteristický velmi dlouhý název, v němž je shrnut v podstatě celý příběh, jež je následně obsahem kramářské písně. Často se objevují údaje s datací a místem, kde se zázrak udál (viz kap.)Kramářská píseň začíná svoláváním posluchačů a vybízí je k poslechu písně. Tento postup je také charakteristický pro zpravodajské kramářské písně, povětšinou světské. Robert Smetana na základě přítomnosti této oslovovací sloky rozděluje písně na dvě skupiny: na písně trhové, které svolávací sloku obsahovaly, aby přilákala při přednesu co největší počet posluchačů a na

písně kramářské, které nebyly přednášeny na veřejných místech, ale byly určeny především k domácí četbě.⁷⁴

V případě kramářských písní s náboženskou tematikou se s trhovými kramářskými písněmi setkáváme u tohoto druhu skladeb a u písní vyprávějících o životě svatého:

*Poslyšte křesťané malou chvíličku,
chci vám zazpívat novou písničku
o svatém Janu, českém patronu, že
je rozhlášený i v cizé zemi.*⁷⁵

Autoři nejprve uvádějí posluchače na konkrétní místo, případně jsou představeny osoby, kterých se příběh týká:

*W Pruském Polsku jednom
městě, Widawa nazvaná, stala se
věc neslýchaná, wssak skutku
prawdivá, tam wdowa jedna bydlela,
pět malých siroteků měla, když muže ztratila.*⁷⁶

V úvodu se také někdy objevuje datace či alespoň přibližné určení doby: „na Filipa Jakuba stala se věc diwná“, „teď v létu tisýc sedmistym třicátym a k tomu pátým.“

Poté je již vykládán samotný příběh, který je ztvárněn většinou dramaticky, za využití dialogů a přímé řeči. Vypravěč často vkládá do příběhu promluvy postav, o nichž zpravuje, čímž příběh ožívuje a ozvláštňuje. Jistě to byl také prvek, který se dobře využíval při přednesu písně a při jejich prezentacích například na jarmarcích. Přímá řeč je většinou uvozená, což podle Bohuslava Beneše svědčí o „pokusech o dramatizační postupy“:⁷⁷

⁷⁴ Smetana, R. K problematce jevu české písně kramářské. In *Václavkova Olomouc*. Editoři J. Dvořák, J. Š. Kvapil. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1963, s. 13-59.

⁷⁵ Nowá piseň k swatému Janu Nepomuckému všem rauhačům na světlo wydaná, Trenčín. „Poslyšte křesťané malau chvíličku...“ KP P 438/1, Knihovna Národního muzea Praha.

⁷⁶ Smutný žalostiwý příběh w nowau píseň uwedený kterak se stal w Pruském Polsku w městě Widavě dne 15. listopadu roku 1844 zázrak skrze sw. Jana, miláčka pana Ježíše Krista, Chrudim. „Poslyšte wěrní křesťané...“

⁷⁷ Beneš, B. *Poslyšte písničku hezkou*. Praha: Mladá fronta, 1983.

*Manželka jsauc upřimná, swýmu
manželovi řka: lotře nesseslechetný
jdi se vším k d'áblovi, zlato stříbro si
wem, buď k čertu poručen, wyhodila
to za njm, pryč na ulicy wen.*⁷⁸

Tyto kramářské písně končí zpravidla poučením o tom, jak se mají lidé chovat a čeho se mají vyvarovat. Tyto závěrečné rady jsou také charakteristickým rysem kramářské tvorby. Písně měly i didaktický ráz a poslední sloka byla určena právě radám, ve kterých autor posluchačům doporučuje, jak správně žít. Publikum by si mělo vzít ponaučení z vyslechnutého příběhu:

*Amen, již zawjráám moje zpjwánj,
přitom napomjám všecky křesťany,
aby chrám swatého Jana nawštjvili,
a touto modlitbou jeho uctili.*⁷⁹

Jan Nepomucký v příbězích zasahuje buď přímo, kdy je součástí děje a přichází na konkrétní místo, aby pomohl věřícím nebo nepřímo, duchovní cestou.

Jedna kramářská píseň s názvem *Pjseň k swatému Janu Nepomuckému*⁸⁰ například pojednává o zázraku, který se odehrál „*chwíle jedné, kdy Jan kázal v Tejně*“. Jan Nepomucký přichází do domu vdovy, které se ztratil syn a nevěděla, že „*synáček její wpad do wody wřelý*“. Ptala se tedy děvečky, kde je její syn, ta matce zalhala, že neví. Přitom vzala jeho kosti a uvařené dítě ukryla do truhly. Svatý Jan věděl o tom, co se stalo, avšak neříkal nic, s vdovou poobědval a poté ji požádal o jablka, ona začala naříkat, že jsou příliš drahá a nemůže si je dovolit. Jan ji požádal o klíč k truhle, v níž byl ukryt syn:

---

⁷⁸ Pjseň o diwnym příběhu který se stal v Neapoly, u J. J. Jeřábka, w Praze. „Křestiané rozmilý málo poslechněte...“ KP špal.165/8, Knihovna Národního muzea Praha.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Pobožná pjseň k swatému Janu Nepomuckému, jako: ó milý swatý Jene. „Poslechněte křestiané věci diwné...“ KP 7500, Knihovna Národního muzea Praha.

*Hned jest mu kljček dala,
radosti jej čekala, on truhlu otewřel
chlapeček wen wysseľ, dvě jablka
w rukau nese, paní raduje se.*

Jan Nepomucký zde vystupuje jako prostředník, skrze kterého „*Buh dítě wzkřísyl*“. Na konci skladby se objevuje snaha o přesvědčení, že událost je pravdivá. Autor písně se odvolává na místo, kde k zázraku došlo, tam je to údajně „*zaznamenáno a wyfigurowáno*“. Poslední sloka písně přináší obligatorní poučení, jak se mají lidé chovat a také doporučení, že se mají modlit k Janu Nepomuckému. V uvedené kramářské písni nedošlo k potrestání hříšnice, popisován je pouze zázrak vzkříšení dítěte. Ve většině skladeb, které pojednávají o zázraku, jsou však hříšníci potrestáni.

Častěji ale Jan Nepomucký pomáhá v písních lidem skrze jejich víru a zázraky vznikají bez jeho fyzické přítomnosti, důležitější je spojení duchovní, které se děje skrze prosby a modlitby, jež jsou adresované Nepomuckému.

Postavy se v kramářských písních nejčastěji pokoušejí obracet k Johánkovi z Pomuku skrze sochy a obrazy, před kterými jej vzývají, nebo skrze modlitby pronesené v kostele, který je mu zasvěcen:

*Jsouce opusstěná těžce se žiwila
a swatého Jana v srdci nosila
každý den do kaple na most chodila,
neboť swé tři dítky nemocné měla.⁸¹*

V případě této písně to byla oddanost, důkladná víra a modlení ženy, které zapříčinily uzdravení jejich dvou dětí. Chlapec byl „*šlakem raněný*“ a „*díwka šestiletá neštovice měla a skrze tu nemoc oči ztratila*“. Víra a síla modlitby způsobily, že když se žena vrátila z kostela domů, její děti jí zdravé běžely naproti. Autor písně oslovuje posluchače a čtenáře a klade

---

⁸¹ Nowá pjsen k swatému Janu Nepomuckému všem rauhačům na swětlo wydaná, Trenčín. „Poslyšte křestiané malou chwilčičku...“ KP P 438/2, Knihovna Národního muzea Praha.

důraz na to, aby jeho vyprávění uvěřili: „*neb ty dítky malí skrz tuto modlitbu byli uzdraweni, věřte tomu.*“

V další kramářské písni jsou potrestáni ti, kteří se rouhají a nevěří v pravdivost Janových zázraků, ty pak stihne msta. Dva kacíři se rozhodnou vyzkoušet, co je pravdy na tom, že Jan Nepomucký je tak mocný, jak se vypráví. Zastaví se u jeho sochy a rozhodnou se vystřelit na ni, náboj se však otočí proti střelci a zabije jej. Druhý kacíř se pak obrátí na víru a začne uctívat sv. Jana. Ve spánku spatří „*zlaté litery napsaný*“. Autor písně zde opět využívá symboliku barev, kdy je tímto způsobem upozorněno na důležitost psaného textu, jež muž spatřil. Text, který muž viděl ve svém snu, je součástí skladby. Objevuje se v něm určení dnů, v kterých se Jan Nepomucký narodil a kdy zemřel a také doporučení pro hříšníka:

*We středu jsem narozen, we
středu mučený, we středu jsem
odsauzen též y utopený, kdo mne
we středu ctí, s modlitbau po-
zdrawj, ten bude aučasten
Boha přímluwy.*⁸²

V kramářských písních pojednávajících o zázracích jsou často popisovány velmi složité příběhy s řadou zápletek. Na malém prostoru je vyprávěna událost, která je zhuštěna do několika vět. Tyto písně obsahují i pohádkové motivy a vyprávění připomíná v určitých směrech i dekameronské povídky. Jedna píseň například vypráví příběh ženy, která byla věrná svému manželovi. Ten však odjel na dalekou cestu a ženu se pokusil svést jiný muž, byl však neúspěšný, ale zjistil, že žena má mezi lopatkami znamení velikosti maliny. Vyhledal jejího muže a sdělil mu, že znamení viděl. Muž začal pochybovat o věrnosti své ženy, nechal ji zatlouct do sudu a vhodit do moře (příběh se odehrává v Neapoli). Ze sudu ji vysvobodili piráti, kteří ji však prodali tureckému panovníkovi. Žena se obracela ve svých modlitbách k sv. Janu a prosila jej o pomoc. Ten se jí nakonec zjevil a udílel jí rady:

---

⁸² Píseň o diwnym příběhu který se stal v Neapoly, u J. J. Jeřábka, w Praze. „Křestiané rozmilý málo poslechněte...“ KP špal.165/8, Knihovna Národního muzea Praha.

*Swatý Jan překrásný v těch růži také stal
mluvil slova sladký. I wstaň ctitelkyne moje
utrhni ty růže, slyšená je twá prosba, Bůh tobě
pomůže, wezmi mužské šaty, přijdeš do twé
wlasti králowskau dceru zhojíš a to hned v rychlosti.*

Žena poslechne rady sv. Jana, v přestrojení za lékaře vyléčí princeznu, když je jí nabízena její ruka, odhalí svou pravou totožnost a jako odměnu si vyžádá setkání se svým mužem. K tomu dojde, vyznají si lásku a potrestají muže, který celé neštěstí zavinił.

*Hned ho w žalář wzali, maso z něj řezali,
po tři dni jeho maso jjsti mu dáwali*

Naturalistické vyprávění je pro kramářské písně typické. Pokud je vyprávěn příběh, který pojednává o vraždě či násilné smrti, často je popsán velmi barvitě a brutálně.

S naturalistickým popisem se setkáváme i v následující písni. Tato píseň má celá ráz zpravodajských kramářských písní a obsahuje všechny prvky, které jsou charakteristické pro tento druh skladeb. Postava Jana Nepomuckého se objevuje až v závěru proto, aby potrestala hříšného syna:

*„Jak zatwrdlo jeho srdce w tomto swětě
marným, že se nechtěl smilowati do konce
nad žádný, ani nad swau krwí“⁸³*

Tento nezdárný syn se svými kumpány nejprve zničil celé město:

*„Osm wěrných kamarádů nawerbowal, sobě spolem město zapálili, knížecí
hrad wyloupili, to prwního máje.“* Lidé se při jejich loupeživém drancování modlili k svatému Floriánu či k Panně Marii, ti však neštěstí nezabránili. Poté František zabil vlastní sestru, matku a pokusil se podle písně zabít i

---

⁸³ Píseň o hrozném mordu w Prešpurku, 1846. „Ke cti chwále swatý Jene...“ KP špal. 165/8, Knihovna Národního muzea Praha.

svého otce. Ten se však každodenně modlil k Janu Nepomuckému a ten mu za jeho oddanost zachránil život.

*Wyslyšel Bůh prosbu jeho skrz swatého
Jana, než se jasnost přeweliká w tu
chwili spatřila. Swatý Jan s dwouma
angeli se swou moci přistoupil.*

K tomuto příběhu je doplněno také ponaučení, které se obrací na všechny věrné křesťany, kteří by měli neustále upínat svou pozornost v modlitbách k svatému Janu, protože ten je ochráncem spravedlivých.

Zázraky se také váží k tělu Jana Nepomuckého, které mělo mít po jeho smrti nadpřirozené a léčivé účinky pro ty, jež se k němu přiblížili. Janovi Nepomuckému jsou připisovány magické a léčitelské schopnosti. Podle autorů kramářských písní měl obdobnou moc jako Ježíš Kristus.

*Tu se hned rozhlašowalo
jeho swaté tělo, lidé tam
hned putowali, chorý tam berle
nechali, slepí zrak nabyli,
swatým ho uznali.*⁸⁴

---

⁸⁴ Nowá pjsen k swatému Jánú z Nepomuku, patronu českému, otcy všech syrotkůw a wdow k uctění jeho na swětlo wydaná, Pardubice, 1798, jako: přesmutná jest ta hodina. „Sem, sem podťte, nemeškejte...“ KP 1991, Knihovna Národního muza Praha.

9. Jan Nepomucký jako pomoc v nouzi a cíl modliteb

Kult Jana Nepomuckého byl velmi rozšířený a lidé se k tomuto světcí a patronu obraceli s prosbami o pomoc. Svätý Jan byl opatrovníkem a ochráncem sirotků, vdov, chudých a opuštěných lidí. Lidé jej žádali o ochranu a vroucně se k němu modlili. Prosili Jana Nepomuckého, aby jim pomáhal v každodenních starostech, ale také při božím soudu, který podle křesťanů čeká každého člověka.

V kramářských písničkách jsou popisovány strasti, s kterými se lidé museli vyrovnávat, a útočiště hledají právě v uctívání sv. Jana:

*Zlé huby všudy třepajj jazyky   Wšak sobě to nedowedau, w hanbu
sobě brausejj, kterakby mne skazily   posměch, nepřiwedau, swatý Jan mne
skazily, w hanbu, posměch uwedly.   spomůže, spomůže, utrhače přemůže.⁸⁵*

Žádost o pomoc mohla být ztvárněna dialogickou formou, v rozmluvě postav, které byli v nesnázích:

<i>Sestra</i>	<i>Bratr</i>
<i>Můj milý Bratříčku, co skusýme, hlad nauzy trpěti vždy musíme, ach kdo nám pomůže z těch auzkosti, které hne snássýme z maličkosti.</i>	<i>Ty nestarej se wíc, já ti powim o čem z maličkosti hned dobře wim, slýcháwal jsem často že Swatý Jan je patron syrotkůw čzeský krajan.⁸⁶</i>

Pomoc od Jana Nepomuckého nežádali věřící jen pro sebe, ale také například pro císařskou rodinu nebo pro vojsko, které jim mělo zaručit ochranu.

---

⁸⁵ Písňe nowé o swatým Janu Nepomuckým, wtytištěno w Příbramy. „Já na světě zarmoucená, ode všech jsem opuštěná...“ KPR 1721 Knihovna národního muzea Praha.

⁸⁶ Nowá písňe k Janu Nepomuckému. „Cestu mám před sebau wšak newím kam...“ KPC 6/1 Praha.

*Chraň rodinu císařskou a celé vojsko jeho
zvláště pak naši zemi českou, chraň nás
hladu hrozného hrozí z daleké krajiny...⁸⁷*

Velké množství kramářských písní o Janu Nepomuckém nese název, v kterém je sděleno, na koho je skladba zaměřena a komu má sloužit modlitba, kterou obsahovala. Nejčastěji se tyto skladby obracely na pomoc vdovám a sirotkům, např.: *Horliwá pjsen k swatému Janu Nepomuckému, wssech syrotkůw a wdow welkómu patronu.*

Taková kramářská píseň je pak nejčastěji koncipována jako promluva trpícího jedince, který se obrací k Janu Nepomuckému. Tyto postavy jsou často právě sirotci či vdovy, jejichž patronem je svatý Jan.

*Jsem syrotek opuštěný,
rodiče mně zemřeli,
srdce bolí, mám zármutek,
kam se mám dít ubohý...⁸⁸*

V těchto skladbách se také často objevuje negativní hodnocení pozemského světa, který je plný pomluv a lidské nesnášenlivosti, vysvobození a nalezení spravedlnosti pak lidé spatřovali v božím soudu.

*Sám Bůh bude všecko platit
wšem v poslední hodinu,
neb on všecko wy a widí,
kdo komu dělá křiwdu.
Zawře ústa nepřátelům,
kteří mě pomlouvají.⁸⁹*

---

⁸⁷ Nowá pjsen k swatému Janu Nepomuckému wšem milovníkům zpívání na swětlo wydaná. „Bud' pozdrawen a pochwálen swatý Jene Nepomucký...“ KP špal. 24/20, Knihovna Národního muzea Praha.

⁸⁸ Náboženská píseň k swatému Janu Nepomuckému, list Jana Spurného, w Praze, 1863, jako: ó srdce nejfalešnější cos neda mnau. „Tisýckrát bud' pozdrawený ó můj wěrný patrone...“ KP 9851, Knihovna Národního muzea Praha.

⁸⁹ Tamtéž

V těchto kramářských písních je rovněž časté připomenutí smrti, na kterou lidé ve svém životě často zapomínají a chovají se tak, jakoby je nečekalo rozhršení před Bohem.

*Mnohý člověk zde na světě
mnoho si zakládá myslí, že věčně
živ bude na smrt si nevzpomene.⁹⁰*

Jan Nepomucký je ztvárněn jako světec, jehož prostřednictvím Bůh pomáhá lidem.

*Jest patronem vždy před Bohem,
za nás on se přimlouvá,
syrotkům a svým wdovám,
bůh skrze něj pomáhá...⁹¹*

Autoři kramářských písní, pomocí nichž mohli věřící žádat Jana Nepomuckého o pomoc, využívali při jejich ztvárnění často metafory a poetická vyjádření. Inspiraci pravděpodobně čerpali v lidových moudrech, příslovích, říkankách a automatizovaných slovních spojeních.

*Kdyby oblak papír bylo,
moře v ingoust se změnilo
a nebeské hvězdy w péři
anjeli swatí písáři.*

*Ještě by nebylo dosti
wypsati té upřimnasti
kterau já mám k swatému
Janu Nepomuckému.⁹²*

---

⁹⁰ Písnička nowá a pobožná o swatým Janu Nepomuckým, Těšín. „Sem sem pojedte, nemeškejte... KP 2003
Knihovna Národního muzea Praha.

⁹¹ Tamtéž

⁹² Nábožná píseň k swatému Janu Nepomuckému patronu všech opuštěných syrotkům a wdow, tisk a sklad
Josefa Bergerowá, w Litomyšli, 1866. „Nejsme zawázán žádnému...“ 6733, Regionální muzeum Litomyšl.

Poslední tři uvedené citace pocházejí z kramářské písně, která začíná slovy „*Tisíckrát buď pozdrawený ó můj věrný patrone...*“ Jak jsme již poukázali v kapitole týkající se nápěvů písní, jednalo se o často vydávanou skladbu. V muzejních sbírkách je dochována tato píseň mnohokrát. Na základě komparace těchto kramářských písní je patrné, že skladba byla v průběhu let zkracována. Nejstarší exemplář této písně pochází z roku 1789 a obsahuje následující sloku:

*Bratr sestra mě neznají, oděmě se vzdalují
wyhýbají se zdaleka, když mně potkati
mají, nic dobrého mně nepřejí, tak jsau ke
mně upřimný, kdyby jakau lsti wěsěli, rádi
by mě zkazily.⁹³*

V kramářských písních, které mají dataci tisku kolem roku 1850, již tato sloka chybí, kramářská písně byly tedy stále upravovány a zkracovány. V námi zkoumaných materiálech je poslední datace při vydání této skladby, 1885. Skladba tedy byla přetiskována minimálně sto let.

Kramářské písně, které měly podobu modliteb, nebo byla modlitba jejich součástí, byly často k dostání při svatojánské pouti, kterou věřící každoročně vykonávali a která směřovala k místu, jež bylo zasvěceno sv. Janu Nepomuckému. Svatojánské poutě se konaly 16. května, který je dnem Jana Nepomuckého. Nejčastějším cílem těchto náboženských cest byl Karlův most, kde skončil život Jana Nepomuckého, dále rodné město Jana Nepomuckého nebo kostel na Zelené Hoře ve Žďáru nad Sázavou. Svatojánské slavnosti zde trvaly týden a poutníci zde vyslechli kázání a účastnili se mší. Jako připomínku na svatojánskou pouť si domů přinesli drobné předměty, mezi nimi například i kramářské tisky.

---

⁹³ Náboženská píseň k svatému Janu Nepomuckému, jako: ó srdce neyfalešnější cos nade mnou. „Tisíckrát buď pozdrawený můj věrný patrone.“ T-KT 470 Východočeské muzeum Pardubice.

*Zde před twým zázračným obrazem
w tomto poswátném chrámě na kolena
padáme, k twé cti a chwále, o sw Jana
swé ruce zdviháme a z hlubokosti duše
tobě nejsrdečnější díky vzdáváme
za milost tu, kteroužto jsi nám vyžádal
že jsme opět tebe zde mohli nawštíwiti.⁹⁴*

---

⁹⁴ Pjseň k swatému Janu Nepomuckému, 1817. „O šťastný překrásný kwítečku...“ KP špal. 64/5, Knihovna Národního muzea Praha.

10. Jazyk kramářských písní

Kramářské písně vznikaly především v době pobělohorské, která je po jazykové stránce charakteristická rozkolísanou normou. Čeština této doby byla pokleslá, česky se téměř nepsalo. Tvůrci kramářských skladeb nebývali příliš vzdělaní a jazyk písní byl přizpůsoben mluvené podobě. Tím se do textů dostávaly jevy z běžně mluvené řeči, což může být také zajímavý studijní materiál pro badatele, kteří se pokoušejí rekonstruovat jazyk doby od 16. století. Problémem ovšem může být to, že u mnohých písní chybí záznam o době vydání, proto nevíme, do jakého období zkoumaný materiál zařadit. Jevy vymykající se normě se povětšinou opakovaly, proto můžeme konstatovat, jaké odchylky se pravděpodobně v běžné podobě jazyka vyskytovaly. Patrný byl také vliv němčiny a to po stránce pravopisné i lexikální, objevuje se také užívání dialektismů.

Setkáváme se s opakujícími se **hláskoslovnými jevy**, které nalezneme prakticky ve všech kramářských písních.

Jedná se o užívání *ou* namísto *ú*, například ve slovech *ouzkost*, *oumysl*.

Častým jevem je také užívání *ej* namísto *ý*, v tomto jevu můžeme spatřovat vliv mluvené podoby jazyka: *smejšlí*, z *Brandejsa*, *wyhejbají se z daleka*.

Dvojhláska *ej* se také vyskytuje namísto *e*: *nejni*.

Podoba mluveného jazyka je také patrná v psaní *í/ý* namísto *é*:

*Tři růže překrásný vedle sebe spatřila,
které jsau šwykvetly, ...sw. Ján u těch
růží taky stál, mluvil slowa sladký.*⁹⁵

Dvojhláska **ou** je naopak povětšinou nahrazována diftongem *au*, zde je patrný vliv němčiny a nedůsledná diftongizace *ó-au-ou*, která probíhala od 14. do 16. století, v kramářských tiscích se však s těmito jevy setkáváme ještě ve století 18.: *swau*, *twau*.

---

⁹⁵ Nowá pjsen k swatému Janu Nepomuckému všem rauhačům na swětlo wydaná, Trenčín. „Poslyšte křestiané malou chwilčičku...“ KP P 438/2, Knihovna Národního muzea Praha.

Dvojhláska *au* nahrazuje také v některých případech *u*, například ve slově *poslauchači*.

Nejasnosti se vyskytovaly také v psaní *s/z* a to jak v předložkách tak i na začátku slov: *z mostu zhodit v hlubinu*.

Objevuje se také zachování diftongu *dl*. Jedná se pravděpodobně o regionální variantu: *spowědlníkem*.

Důsledně je dodržováno psaní *w* namísto *v*, což je také důkaz vlivu německého jazyka: *nazwan, kralowna, nezvěděl, wic, swatý*.

Slova, která jsou zakončena souhláskou, bývají doplňována o hlásku *w*: ochránce *syrotkůw*.

Nedůsledně je dodržována kvantita souhlásek, která povětšinou kolísá a není pevná, délky jsou kladena na špatná místa: *pospichám, dawám, kus chléba, ochraňuj*.

V daleko větší míře je zastoupeno psaní *y* a to i na místech, kde bychom očekávali *i*: *chcy, dušyčka, pomocy*.⁹⁶

Vliv němčiny je patrný především v **lexikální stránce**. V písních jsou početně zastoupeny germanismy a německy znějící slova, setkáme se i s vlivem jiných jazyků, například latiny, která je spjata s náboženskou tematikou. Rozkolísaný jazyk se však projevuje i v užívání těchto slov, setkáváme se se špatnými tvary:

Z mostu smutně k rezydency

kráčím a čekám sentency, o

Pražane! již se mně čte

*ortel o Moldawě!*⁹⁷

Dále například *orátor, fortelem, špacýr, štatue, magistrátu, nešanuje*.

---

⁹⁶ K odstranění těchto jevů došlo po roce 1849 v souvislosti s tzv. analogickou úpravou pravopisu.

⁹⁷ Nábožná píseň k svatému Jánů Nepomuckému wssem wěrným ctitelům k horlivému zpívání wydaná. „Kam jdess Jene, kam pospicháss, že se s námi žehnáss...“ špal. A 2523 14, Městské muzeum a galerie Hlinsko.

Časté je také používání deminutiv:

*Ach já ztracená owčička,
kde najdu mého tatíčka,
ach již mne více nespatri
ani má matička.*⁹⁸

V písních se také objevují nová slova, především složeniny, což je způsob tvoření, který může být opět inspirován německým jazykem, kde je běžný: *spoluctěn, nechalaby, diwotworce*.

Vyskytují s také slova neobvyklá například *kanonictwím wěncuje, mlčenost*. Namísto *který* je používáno *kterauž*, apod.

Morfologie

Ve 3. osobě množného čísla minulého času bylo přidáváno ke slovesnému vyjádření *jest*, popřípadě *jsau*:

*Kristus pán jest pro nás trpěl,   Hned pak byl z mostu shozený
proto se nic nermautil,   pět krásných hwězdiček na wodau
a swatý Ján Nepomucký do   jsau se snášeli angelové
Moldawy schozen byl.*⁹⁹   *duši wzali.*¹⁰⁰

Namísto *jsi* je někdy ke konci slov připojováno pouze *-s*, což je typické pro mluvený jazyk a dialekty: *Pilens byl swých povinností, : milosti swatau zachovals...*

---

⁹⁸ Pjeň k swatému Janu Nepomuckému všech opuštěných wdow a syrotkůw obzwláštínimu patronu, jako: Ach já wšecek zarmoucený co sobě počít mám. „Ach já wšecek zarmoucený co sobě počít mám...“ 6556, Regionální muzeum Litomyšl.

⁹⁹ Horliwá pjeň k swatému Janu z Nepomuku wdow a syrotkůw opuštěných obzwláštínimu patronu, w Litomyšli wytisštěná. „Tisíckrát buď pozdrawený...“ špal. 2, A 19, Městské muzeum a galerie Hlinsko.

¹⁰⁰ Pjeň k swatému Janu z Nepomuku, w Litomyssli. „Sem sem pojďte nemessejte...“ A 20, Městské muzeum a galerie Hlinsko.

U sloves je typickým jevem zkracování, v minulém čase se vyskytují tvary bez koncového -l: *na swá kolena pad.*

U sloves 4.třídy je *ejí/ějí* namísto koncovky *í*:

*K nim já rychle hnedky pospíssým
w upřimnosti Lásce uslyssým,
ti mně **powědějí**, oni **oznámějí**
tak prawdu zwím.*¹⁰¹

Objevuje se také neobvyklé spojení v 7. pádu, kdy je před podstatná jména doplňována předložka *s*: *celé město s zpěwem znělo.*

Ke třetímu pádu je přidávána předložka *v*: *wmínil w sobě pewně.*

V kramářských písních se také vyskytuje zakončení na *-ch* v množném čísle podstatných jmen: *rodičowé štěstí w **rukauch** mají.*

I po **stylistické stránce** jsou písně rozkolísané a neumělé. Stylistické nesrovnalosti mohou ztížit porozumění textu. Dochází zde k přesahu myšlenek z jedné věty do druhé či k vkládání dalších upřesňujících údajů, které však ve výsledku vedou spíše k zkomplikování porozumění sdělení. Vznikají pak často neobratná vyjádření:

*Když se pred ním klaněl, chudý
člowěk nohy líbal,
nechalaby na to se díwal,
že štěstí w swětě má,
wic přítele nezná.*¹⁰²

Nedůsledně je dodržován slovosled, slova v písních jsou přeházená a není dodržována větná skladba:

---

¹⁰¹ ...k swatému Janu Nepomuckému, w Litomyssli, 1756. „Kam zassli časové před wsse upřimnosti...“ A 24, Městské muzeum a galerie Hlinsko.

¹⁰² Pjseň k swatému Janu z Nepomuku, w Litomyssli. „Sem sem pojďte nemesskejte...“ A 20, Městské muzeum a galerie Hlinsko.

*„...wšak mě musíš wyzraditi,
manželky mé tajnosti“¹⁰³*

V duchovních kramářských písních se také často setkáváme s využitím přísloví a přirovnání. V tom můžeme spatřovat tendenci přiblížit výklad prostým lidem a vyložit jim látku co nejsrozumitelněji.

*Tak moje srdce jak jasná
swíce plápolej k Janu
wíc a wíce.¹⁰⁴*

Rým kramářských písní je nedůsledný, autoři často pracovali pouze se shodným počtem slabik či asonancí.

---

¹⁰³ Píseň k svatému Janu Nepomuckému, složil K. Kytnar. „Z dáwna winšovaný máji...“ 1850, Regionální muzeum Litomyšl.

¹⁰⁴ Nábožná pjeň k swatému Jánu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům k horliwému zpíwání wydaná. „Kam jdess Jene, kam pospícháss, že se s námi žehnáss...“ špal. A 2523 14, Městské muzeum a galerie Hlinsko.

11. Stav sbírek nepomucenských kramářských písní

Při studiu kramářských nepomucenských písní jsme se setkali s rozdílnou kvalitou muzejních sbírek a archivací kramářských písní. Pracovali jsme se sbírkami šesti muzeí – v Praze, Brně, Pardubicích, Chrudimi, Litomyšli a Hlinsku. Problémem při katalogizaci kramářských písní je to, že na tiscích často chybí údaje, které se tradičně uvádějí při archivaci literárních materiálů. Kramářské písně nemůžeme řadit na základě jména autora, místa či doby původu. Jak jsme o těchto skutečnostech pojednali výše, tyto údaje byly často chybné nebo zcela chyběly. Problém je i v členění na základě názvů skladeb. Tituly jsou často identické, což rovněž znesnadňuje orientaci ve sbírce písní. Nutné je uvádět vždy první verš skladby, na základě kterého je patrné, o jakou píseň se jedná.

Nejrozsáhlejší sbírka kramářských písní je uložena v Knihovně Národního muzea v Praze. V archivu Národního muzea je obsaženo asi 50 000 kramářských tisků. Sbíрка vznikala od druhé poloviny 19. století. Na počátku zájmu o zpracování kramářských sbírek stály snahy Čeňka Zírta, na něhož navázali Robert Smetana a Bedřich Václavek.¹⁰⁵

V oblasti náboženských kramářských tisků obasahují archivy Knihovny Národního muzea Praha jednu z největších sbírek ve střední Evropě. Je zde uchováno 314 kramářských písní o Janu Nepomuckém. V Národním muzeu jsou téměř všechny varianty a druhy nepomucenských kramářských písní se kterými jsme se setkali v dalších muzeích. Kramářské písně v pražském muzeu jsou tematicky rozčleněné a roztříděné, neexistuje zde ale jejich detailní soupis v elektronické podobě. V současné době se však pracuje na seznamu náboženských kramářských písní a katalog by měl být přístupný i veřejnosti prostřednictvím internetu. V době mého studia nepomucenských písní byl k dispozici soupis tisků, který byl vytvořen na základě prvních veršů skladeb, další informace (název skladby, místo tisku, rok tisku, nápěv...) v tomto soupisu chyběly. Kramářské písně jsou uloženy po jedné v obálkách, které jsou opatřeny inventárními čísly. Informace na obálkách nejsou sjednocené – někdy je uveden podrobný popis písně, jindy jen název

---

¹⁰⁵ Stražilová, I. Kramářské písně v knihovně Národního muzea: cíle a prostředky zpracování. In: <http://www.vkol.cz/data/soubory/import/06ref18.pdf>

či stručná informace. Je evidentní, že archivace probíhala postupně a neměla jednotný vzor. Soupis písní uvedený v této práci by mohl alespoň částečně napomoci detailnější archivaci kramářských písní, ke které by v dohledné době mělo dojít.

Sbírka kramářských písní, které jsou uloženy v Moravském zemském muzeu v Brně není tak rozsáhlá. Skladeb o Janu Nepomuckém je zde uchováno 65. Informace o kramářských písních je možné získat na inventárních kartách, neexistuje zde však kompletní seznam kramářských písní. Písně jsou uloženy v obálkách po jedné, každá obálka obsahuje informace oskladbě. Sbírka kramářských písní není tematicky rozdělena, všechny kramářské písně jsou skladovány pohromadě a jsou řazeny bez jakékoliv souvislosti.

Ve Východočeském muzeu Pardubice je 18 nepomucenských kramářských písní. Uchovány jsou po jedné v obálkách, které obsahují informace podle zásad archivace kramářských písní.

Sbírka kramářských písní Regionálního muzea Chrudim čítá 25 písní o svatém Janu Nepomuckém. Sbírka je zpracována opět podle pravidel, které se doporučují při uchování kramářských písních v muzeích.

V Regionálním muzeu Litomyšl je v nadepsaných obálkách s informacemi o skladbách 13 nepomucenských kramářských písních. Sbírka kramářských písní není tematicky roztríděna.

V Městském muzeu a galerii Hlinsko je uchováno 14 nepomucenských kramářských písní. Ve sbírce kramářských písní nejsou odlišeny světské a náboženské tisky, což je problematické při práci s písněmi. Ani katalogizace není důsledná. V Městském muzeu a galerii v Hlinsku je uchováno poměrně velké množství písní, i když se jedná o menší muzeum. Snahy o sběr kramářských písní byly největší v 19. století. Vůdčí postavou tohoto úsilí byl K. V. Adámek, který významnou měrou přispěl k bádání v oblasti historie a národopisu v oblasti Hlinecka.

Můžeme konstatovat, že v nejlepším stavu je sbírka kramářských písní Národního muzea v Praze. Problém u ostatních muzeí spatřuji v tom, že kramářské tisky nejsou roztríděné podle témat a neobsahují kompletní soupisy skladeb. V budoucnu by měly být sbírky kramářských písní podrobněji rozčleněny. Tato úprava byla navrhována již v roce 1963 v článku Karla Bezděka, který se v návaznosti na Roberta Smetanu a

Bedřicha Václavka zabýval způsobem uchování kramářských tisků. Sbírký náboženských kramářských písni by nemělo být obtížně rozčlenit, protože většinou osahují klíčové téma. Doporučuje následující: „*pro písni s náměty náboženskými je nejvhodnější volba hesla podle světců (případně poutních míst)*“.¹⁰⁶

Toto rozdělení kramářských písni podle jednotlivých světců je provedeno v námi zkoumaných muzeích pouze v Národním muzeu, jehož sbírky jsou nejlépe zpracovány. Této činnosti se zde věnovali i Robert Smetana a Bedřich Václavek.

---

¹⁰⁶ Bezděk, K. Stav a zpracování sbírek kramářských tisků. In Václavkova Olomouc 1961. Editoři J. Dvořák, J. Š. Kvapil. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1963 s. 345.

12. Seznam kramářských písní pojednávajících o sv. Janu Nepomuckém, které jsou uchovány v muzeích, s jejichž materiály jsme pracovali:

Městské muzeum a galerie Hlinsko:

1. Pjseň k swatému Janu Nepomuckému, w Pardubicých 1798. „Ó ssťastný překrásný kwjtečku rajský, patrone můj Jene Nepomucký“ A 2334
2. Modlitba k welkému diwotworci obzwlásstě když nebezpečenstwj zlé powěsti a jiné sauženj nastáwá, welmi prospěsná, J. Bergerowá, Litomyssl. „Swatý Jene Nepomucký, patrone můj wěrný...“ A 2312
3. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému, Kutná hora 1810, zpjwá se jako Ó srdce neyfalessnějssj cos nade mnau. „Tisjkrát buď pozdrawený ó můj wěrný patrone...“ A 2404
4. Nábožná pjseň k swatému Janu Nepomuckému, patronu nassj milé vlasti. „Poslysste křesťané malou chwilčičku, chci wám zazpjwati nowou pjsničku ...“ A 2374
5. Nábožná pjseň k swatému Janu Nepomuckému, patronu nassj milé vlasti, J. Spurný, w Praze, 1860. „Poslysste křesťané malou chwilčičku, chci wám zazpjwati nowou pjsničku ...“ A 2374
6. Nábožná pjseň k swatému Janu. „Křestiané rozmilý málo poslechněte.“ A 2454
7. Pobožné sebeodewzdánj a outhočiště swat. Janu Nepomuckému. „Ó swatý Jene Nepomucký, přjteli Božj!“ A 2464
8. Nowá pjseň k swatému Janu Nepomuckému, St. Pospjssila, Chrudim, 1858. „Wýborných ctnosti přjklade...“ A 2452
9. Nábožná pjseň k swatému Jánu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům k horliwému zpjwánj wydaná. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss, že se s námi žehnáss...“ sspal. A 2523 14
10. Horliwá pjseň k swatému Janu z Nepomuku wdow a syrotkůw opusstěných obzwlásstnjmu patronu, w Litomyssli wytisstěná. „Tisjkrát buď pozdrawený...“ špal. 2, A 19

11. Pjseň k swatému Janu z Nepomuku, w Litomyssli. „Sem, sem pojďte, nemesskejte...“ A 20
12. Nábožná pjseň k swatému Janu Nepomuckému. „Poslechněte křestiané wěcy diwné, neslýchané...“ A 23
13. ...k swatému Janu Nepomuckému, w Litomyssli, 1756. „Kam zassli časowé před wsse upřjmnosti...“ A 24
14. Nábožná pjseň k swatému Jánu Nepomuckému, wssem wdowám a syrotkům k potěssenj wydaná, w Pardubicých. „Sem, sem syortkowé, sem pojďte syroty...“ sspal.2, A 25 čjslo w knihopisu: K 08089

Regionální muzeum Litomyšl:

1. Nowá pjseň k swatému Janu Nepomuckému, sklad Antonjna Augusty, Litomyssl, 1853. „Welký hřjssnjk přicházjm k tobě muži Božj, swatý Jene Nepomucký...“ 5823
2. Chwalozpěw k swatému Janu Nepomuckému který wssem swatojánským ctitelům k duchownjmu potěssenj a prospěchu jest obětowaný. J. Bergerowá, Litomyssl. „Zdráv buď Jene Nepomucký, muži plný swátosti...“5792
3. Pjseň k swatému Janu Nepomuckému, tiskem A. Augusty, Litomyssl, 1859. „Jak pěkný přjklad stálosti, zrcadlo mlčenliwosti...“5844
4. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému patronu wssech opusstěných sirotkůw a wdow, tiskem a nákladem W. Augusta, Litomyssl, 92, zpjwá se powědomau notau. „Nejsem zawázán žádnému, jen pánu Bohu samému...“6088
5. Pjseň k swatému Janu Nepomuckému, složil K. Kytnar, 1850. „Z dáwna winssowaný máji, již jsi nám nastal, jenom swaté požehnánj, aby nám Bůh dal...“1850
6. Nowá pjseň k swatému Janu Nepomuckému wssem rouhačům wydaná, Skalice. „Poslechněte křestřané malou nowinu...“6530

7. Pjseň k swatému Janu Nepomuckému wssech opusstěných wdow a syrotkůw obzwlásstnjmu patronu. Zpjwá se jako: Ach já wssecek zarmoucený. „Ach já wssecek zarmoucený, co sobě počjt mám,...“6556
8. Pjseň k swatému Janu z Nepomuku, w Litomyssli, 1813, Má powědomau notu. „Láskau jsem raněn, srdce jako plamen hořj k tobě Jene...“6590
9. Nowá pjseň k swatému Janu Nepomuckýmu, w Litomyssli, 1798, Zpjwá se obecnau notau. Ó kwjtečku májowý. „Nejsem zawázán žádnému, jen pánu Bohu samému...“ 6599
10. Žalostiwé nařjkánj k swatému Janu Nepomuckýmu syrotkůw a wdow pod ochranu jeho se utjkajjcejch w pjseň uwedené, w Litomyssli wytisstěné, 1812, Zpjwá se jako:powěz nejkrásnějssj moje. „Ó weliká radosti, sem pospjchejte...“ 6593
11. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému patronu wssech opusstěných sirotkůw a wdow. Zpjwá se powědomou notau. „Nejsem zawázán žádnému, jen Pánu Bohu samému...“ 6692
12. Nábožná pjseň k swatému Janu Nepomuckýmu patronu wssech opusstěných sirotkůw a wdow, tisk a sklad Josefa Bergerowá, w Litomyssli, 1866. „Nejsem zawázán žádnému, jen Pánu Bohu samému...“6733
13. Pjseň k swatému Janu Nepomuckému, tisk Fr. Bergera, w Litomyssli 1850, složil R. Kytar. „Onť mně od hanby ochránj, do hřjchu padnauti nenechá..“ 5826

Východočeské muzeum Pardubice:

1. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému patronu wssech opusstěných syrotkůw a wdow, wytisstěná w Hradcy Králowé, Zpjwá sena známou notu. „Ó sšťastný překrásný kwjtečku rajský, patrone můj Jene Nepomucký“ T-KT 397

2. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, wytisštěná w Hradcy Králowé. Zpjwá se známou notau. „K tobě můj otče přicházjm, Jene z Nepomuku s tau neywětssj horliwosti.“ T-KT 388
3. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům k horliwému zpjwánj wydaná, wytisštěná w Hradcy Králowé. Zpjwá se známou notau. „Ó srdce mé, swatý Jene, já přicházjm k tobě w mé welké chudobě.“ T-KT 389
4. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, Ripplůw tisk a sklad, w Jihlawě, „Kam jdess Jeden, kam pospjcháss, že se s náma žehnáss?“ T-KT 292
5. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, patronu wsseh syrotkůw a wdow, wytisštěná w Hradci Králowé. Zpjwá se známou notau. „Ó ssťastný překrásný kwjtečku rajský..“ T-KT 390
6. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, tisk a sklad Al.J. Landfras w Jindřichowě Hradci, jako: Ó milý swatý Jene, „Poslechněte křesťané věci neslýchané...“ T-KT 264
7. Náboženská pjeň ke cti a chwále swatému Janu Nepomuckému, sepsal Fr. Hais, Jindřichůw Hradec, 180, Zpjwá se jako: Nemám zjara wětssj radost, jako když jdu putowat. „Odewřete se rajské brány, plesej srdce radostj...“ T-KT 266
8. Nowá pjeň k swatému Janu Nepomuckému chudých wdow a sirotků obzwlásstnjmu patronu, wytisštěno w Kutné Hoře, Zpjwá se jako přesmutná jest ta hodina. „Sem sem pojďte, nemesskejte sirotci a wdowy...“ T-KT 997
9. Pjeň nowá k swatému Jánu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům swatojánským k duchownjmu potěssenj na swětlo wydaná, wytisštěná w Pardubicých 1797, zpjwá se jako: Ó mé srdce plápolá láskau. „Sem se pojďte, nemesskejte sirotci a wdowy...“ 2 krát T-KT 898
10. Pjeň pobožná k swatému Jánu Nepomuckymu, wytisštěná w Pardubicých 1797, Zpjwá se známou notau. „K tobě můj otče přicházjm swatý Jene z Nepomuku...“ T-KT 889
11. Náboženská pjeň k swatému Jánu z Nepomuku, wytisštěná w Pardubicých, Zpjwá se jako: Bylo srdce zarmaucené pro tebe. „Patrone náss nejmilejssj, o Jene Nepomucký..“ T-KT 887

12. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, w Pardubicých, 1799, Má znamau notu. „Pozdrawen bud' swatý Jan zrozen z Nepomuku“. T-KT 886
13. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, wytisštěná w Pardubicých, 1798. „Ty s welkau rychlosti, pospěls swau auzkosti...“ T-KT 887
14. Náboženská pjeň k swatému Jánu Nepomuckému, w Pardubicých, jako: Bože před twau welebnosti. „Pozdwiňněme srdce nasse..“ T-KT 833
15. Nowá pjeň k swatému Jánu Nepomuckému, w Praze. „Prozpěwujte čessi hlučně...“ T-KT 650
16. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému patronu wszech opusštěných sirotkůw a wdow, Zpjwá se známou notau. „Sem sem pojďte, nemesskejte...“ T-KT 555
17. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, jako: Ó srdce neyfalessnějšsj cos nade mnou. „Tisjkrát bud' pozdrawený můj wěrný patrone..“ T-KT 470
18. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému wssem jwho wěrným ctitelům k horliwému zpjwánj wydaná. „Kde jste srdce zatwřelé...“ T-KT 459

Regionální muzeum Chrudim:

1. Náboženské pjeň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům k horliwému zpjwánj wydaná, Praha. „Ó srdce mé, swatý Jene, já přicházjm k tobě...“ 2571
2. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému. „Tisjkrát bud' pozdrawený ó můj wěrný patrone...“ 2krát 1612
3. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, Kutná Hora. „Wssechny wdowy osiřelé, pod'te, které jste we swětě...“ 1615
4. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, J. Kossina, Chrudim, 1815. „Tisjkrát bud' pozdrawený ó můj wěrný patrone...“ 1612

5. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému. „S welkau radostj slawjček zpjwá, ljbezným hlasem ctitele wolá...“ 1614
6. Nábožná pjeň k swatému Janu Nepomuckému, u B. Stýbla, w Praze na sw. Wáclawském náměstj w. č. 786. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss, že se s námi žehnáss...“ 1014
7. Náboženská pjeň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého, Litomyssl, 1842. „Uctěnj Jana swatého, nasse k němu důwěrnost Božj!.“ 1013
8. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, tiskem Aloise Josefa Landfrassa, w Jindřichowě Hradci, 1856, jako: Před wěky zwolená. „Slunjčko zacházj, den se skloňuje, smutná noc přicházj na tebe Jene...“ 151
9. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému wčethně wssech opusstěných wdow a sirotků obzwlásstnjmu patronu, koupj od Fr. a W. Straky, Koljn, zpjwá se na znamau notu. „Kěž přebýwáss s Kristem Pánem, ať tam Boha chwálj...“ 77
10. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, tiskem a nákladem St. Pospjssila, w Chrudimi. „Uctěnj Jana swatého nasse k němu důwěrnost...“ 78
11. Nábožná pjeň k swatému Janu Nepomuckému, tiskem a nákladem Jana Spurného, w Praze. „Tisjkrát buď pozdrawený ó můj wěrný patrone...“
12. Nábožná pjeň k Janu Nepomuckému, u Jos. Kossiny, Chrudim, 1815, Má swau známou notu. „Tisjkrát buď pozdrawený ó můj wěrný patrone...“ 249
13. Nábožná pjeň k Janu Nepomuckému, wytisstěná w Hoře Kutný, jako: Kam chwátáss taj s horliwostj. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss, že se s námi žehnáss...“ 594
14. Nábožná pjeň k Janu Nepomuckému, jako: Ó srdce neyfalessnějssj cos nade mnau. „Tisjkrát buď pozdrawený ó můj wěrný patrone...“ 593
15. Nowá pjeň k swatému Jánu Nepomuckému, w Litomyssli wytisstěná. „Wzhůru syrotkové pospjchejte, k Janowi sw. kwjtku májowému...“ 596

16. Nowá pjeň k swatému Janu Nepomuckému, spjwá sw obzwlásstnj notau. „Zdáwna winssowaný máji, již jsi nám nastal...“ 600
17. Náboženská pjeň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého. „S welikou radostj pospjchejte na slawný hrad Pražský...“ 564
18. Náboženská pjeň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého. „Uctěnj Jana swatého nasse k němu důwěrnost Božj!“ 952
19. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, wytisstěná w Hradcy Králowé, zpjwá se známou notau. „Ó sšťastný, překrásný kwjtečku rajský, Patrone můj Jene...“ špal. 2061
20. Náboženská pjeň k swatému Jánu Nepomuckému, w Jihlawě. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss, že se s námi žehnáss...“ špal. 2061
21. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, tisk S. Pospjssila, w Chrudimi. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss, že se s námi žehnáss...“ špal. 2061
22. Náboženská pjeň ke cti a chwále swatému Janu Nepomuckému. „Tisjkrát buď pozdrawený ó můj wěrný patrone...“ špal. 2061
23. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému. „Ty s welkau rychlosti pospěss swau auzkosti...“ špal. 2061
24. Náboženská pjeň k swatému Jánu Nepomuckému. „Ó srdce mé, swatý Jene, já přicházjm k tobě...“ 595
25. Náboženské pjeň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům k horliwému zpjwánj wydaná. „Ó srdce mé, swatý Jene, já přicházjm k tobě...“ špal. 2338
26. Pjeň nowá k swatému Jánu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům swatojánským k duchownjmu potěssenj na swětlo wydaná, wytisstěná w Pardubicých, 1797, „Ty s welkau rychlostj pospěss...“ 13

Moravské zemské muzeum Brno:

St. 128.631

1. Smutný žalostiwý přjběh w nowau pjeň uwedený kterak se stal w Pruském Polsku w městě Widawě dne 15. listopadu roku 1844

- zázrak skrze sw. Jana, miláčka pana Ježsse Krista, s powolenjm cenzury roku 1815 wytisštěná. „Poslysste wěrný křesťané, co budu zpiwati, welmi žalostné nowiny...“
2. Pjseň o welikém zázraku, který se stal na přjmluwu Swatého Jana Nepomuckého s jednau sslechetnau Pani w městě Neapolis. „Křesťané rozmilý, málo poslechněte...“
  3. Dwě pjsně nowé o falessnosti lidské k Swatému Janu Nepomuckému cti a dobrého jména obhajiteli wssem utrhačným jazykům předstawená, wytiskl w Hoře Kutný Jiri Kyncl léta páně 1730. „Málo po wssem swětě upřimnosti...“
  4. Pjseň o swatým Janu Nepomuckým, wytisštěna roku 1790, spiwá se jako: ó milý, swatý Jene! „Poslechněte Křestiané, wěcy diwné, neslýchané...“
  5. Nowá pobožná pjseň o swatým Janu Nepomuckým wssem chudým wdowám a Sirotkům k potěssenj na swětlo wydaná a wytisštěná, wytisštěná w Olomoucy léta 1733, jako: Bys welkau rychlosti. „Ach já zarmaucený, na mysly zmámený...“
  6. Tři nowé pobožné pjsničky o Swatým Janu Nepomuckým (patronu českým) a spomocnjku wsseh na cti trpicých na swětlo wydaná. „Ach já wssecek zarmaucený, w prostřed řeky postawený...“
  7. Pěkná pjseň nowá pobožná o Swatým Janu z Nepomuku, obzwlásstnjmu patronu cti a dobrého jména, S powolenjm duchownj wrchnosti, wytisštěna w Hradcy Králowé u Wáclawa Jana Kybély, 1726, zpjwá se jako: Z hlubokosti mé těžkosti wolám. „Zdráv buď Kriste Spasyteli, zdráv buď tisjkrát...“
  8. Pjseň nowá aneb truchliwé laučenj swatého Jana Nepomuckého, wytisštěna w Těssjně, jako: Kam chwátáss tak s horliwostj. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“
  9. Nábožná pjseň k swatému Janu Nepomuckému, kanownjku pražskému a patronu wsseh chudých a opusštěných Sirotků, wytisštěno w Hoře Kutný. „Tisjkrát buď pozdrawený...“
  10. Pobožná pjseň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého, w Hradissti 1842. „Poslechněte křestiané malou chwiličku...“

11. Nowá pjeň aneb truchliwé laučnj swatého Jana Nepomuckého. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“
12. Nábožná modliba k swatému Jane Nepomuckému, tisk a sklad B. Stýbla w Praze. „O blahoslawený Jene Nepomucký...“
13. Horliwá pjeň k swatému Janu z Nepomuku wdow a syrotkůw opusstěných obzwlásstnjmu patronu, wytisstěna roku tohoto. „Tisjkrát buď pozdrawený...“
14. Nábožná pjeň k swatému Janu Nepomuckému. „Tisjkrát buď pozdrawený...“
15. Náboženská pjeň ke cti swatého Jana Nepomuckého. „Boha swého wzywám...“
16. Náboženská pjeň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého, tisk u M.J. Lenka we Znojmně 1860. „S welkau radostj sem pospjchejte...“
17. Náboženská pjeň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého, wytisstěna w Těssjně 1862. „S welkau radostj sem pospjchejte...“
18. Nábožná pjeň k swatému Janu Nepomuckému, w Skalicy u dědiců SSkarnicla 1875. „S welkau radostj sem pospjchejte...“
19. Pjeň o zázraku swatého Jana Nepomuckého, zpjwá se jako: Ó milý swatý Jene. „Poslechněte křesťané malou chvíličku...“
20. Horliwá pjeň k swatému Janu z Nepomuku wdow a syrotkůw opusstěných obzwlásstnjmu patronu, wytisstěna roku 1800, zpjwá se jako: o srdce nejfalessnějssj. „Tisjkrát buď pozdrawený o muj wěrný patrone...“
21. Dvě nábožné pjsně, prwnj k Angelu Strážcy, druhá k swatému Janu Nepomuckému. „Buď pozdrawen o angeli slawný...“ Neoznačený sspaljček
22. Nábožná pjeň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům k horliwému zpjwánj widaná, tiks a sklad Jana Rippla w Jihlawě. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“
23. Nábožná pjeň k swatému Janu, pomocnjku chudých a potěssiteli zaramaucených, w Praze, k dostánj u Bedřicha Stýbla knihaře na Přjkopech, Betterlowská knihtiskárna w Praze 1856. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“

24. Nábožná pjeň k swatýmu Janu Nepomuckýmu, wytisštěna roku 1793, zpjwá se obzwlásstnj notau. „Již nastal čas putowánj k tobě ó swatý Jene...“
25. Žalostné nařjkánj syrotkůw a wdow k swatýmu Janu Nepomuckýmu, wytisštěná w Holomoucy, léta 1769, spjwá se jako zafoukej wětřjčku. „Ó ssřastný překrásný kwjtečku rajský...“
26. Pjeň o swatym Janu Nepomuckym, w Těssjně 1811. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjwám...“
27. Pjeň o swatym Janu Nepomuckym, w Litomyssli 1813. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjwám...“
28. Pjeň ke cti a chwále swatýmu Janu Nepomuckýmu, w tisku uwedl Josef Kosina 1815. „Ó krásný, překrásný, kwtečku rajský...“
29. Nowá pjeň aneb truchliwé laučenj swatého Jana Nepomuckého. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“
30. Poslysste manžele, wdowy a sirotky poslysste o zázraku, ten je prawdiwý o swatým Janowi, českým patronowi... „Křesřané rozmilý poslysste...“
31. Modlitba k swatýmu Janu, tisk a náklad S. Pospjssila w Chrudimi. „Mů horliwý spomocnjku...“
32. Litanie ke cti swatého Jana Nepomuckého a ke cti swatého Jana Křtitele, wtisštěna u Afolfa Traslera wdowy w Opawě. „Swatý Jene Nepomucký...“
33. Smutné a bolestné wzdechnutj u hrobu swatého Jana Nepomuckého, w Praze u B. Stýbla nakladatele mnoha rozmanitých a schwálených modlitennjch kněh, tiskem Antonjna Rennu w Praze 1859. „Pozdrawen a pochwálen buď tatjčku swatý Jene...“
34. Nowé pobožné pjsničky o swatým Janu Nepomuckým patronu českým, wytisštěna w Těssjně. „Ty s welkau rychlosti posposs..“
35. Pobožná pjeň k swatýmu Janu Nepomuckýmu, jak se smutně laučil když z Boleslawě se wracel, wssem ctitelů, jeho k užitečnému potěssenj na swětlo wydaná, wytisštěna w Jindřichowě Hradcy. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“
36. Pjeň o zázraku swatého Jana Nepomuckého, wytisštěna roku tohoto. „Poslechněte křesřané wěcy diwné neslýchané...“

37. Pjseň nowá o swatým Janu Nepomuckým, wytisstěna w Holomoucy roku 1853. „Ty božj w chudobě, prosjm ponjženě...“
38. Wraucná pjseň ke cti swatého Jana Nepomuckého, w Skalicy 1845, s powolenjm c.k. censury. „Sem sem pod’te, nemesskejte...“
39. Nowá pjseň k swatému Janu Nepomuckému patronu českýmu. „Tisjkrát buď pozdrawený...“
40. Pobožná pjseň k swatému Janu Nepomuckému, s powolenjm cjsařské královské censury, w Praze 1834. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“
41. Pjseň nowá aneb truchliwé laučenj swatého Jana Nepomuckého, wytisstěna roku tohoto, jako: Kam chwátáss tak s horliwostj... „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“
42. Truchliwé laučenj swatého Jana Nepomuckého, w Skalicy u SSkarnicla synů 1854. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“
43. Nowá pjseň k swatému Janu Nepomuckému, w Litomyssli wytisstěno, má powědomau notu. „Boha mého wzywám, pjseň si zazpjwám...“
44. Nábožná pjseň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého, wytisstěna w Těssjně 1862. „S welikau radostj sem pospjchejte...“
45. Pjseň nowá k swatému Jánu Nepomuckému, chudých wdow a syrotkůw obzwlásstnjmu patronu, jako: Ó srdce mé, swatý Jene... „Boha mého wzywám, pjseň si zazpjwám...“
46. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému syrotkům a wdowám pro potěssenj wydaná, w Jindřichowě Hradcy, zpjwá se jako: powěz nejkrásnějssj moje. „K tobě můj otče přicházým, Jene z Nepomuku...“
47. Nábožná pjseň o swatým Janu Nepomuckým, wytisstěna w Skalicy. „Ach kdo mě potěssj w mém...“
48. Nábožná pjseň ke cti a chwále swatého Jána Nepomuckého. „S welikau radostj sem pospjchejte...“
49. Nábožná pjseň k swatému Janu Nepomuckému, patronu wssech opusstěných syrotkůw a wdow, tisk a sklad Josefa Bergerowá w Litomyssli, 1866, zpjwá sw powědomau notau. „Nejsem zawázán žádnému, jen...“

50. Pjseň nowá k swatámu Jánu wssem wdowám a Sirotkům opusstěných obzwlásstnjmu patronu, wytisstěna w Hoře Kutný. „Nejsem zawázán žádnému, jen...“
51. Pjseň o zázraku swatého Jana Nepomuckého, wytisstěna roku tohoto, zpjwá se jako: ó milý swatý Jene. „Poslechněte křesťané wěcy diwné, neslýchané...“
52. Pjseň nowá o swatém Janu Nepomuckém wssem wdowám k potěssenj wydaná, w Těssjně wytisstěná, zpjwá se jako: Měla jsem já holoubka. „Sem sem syrotkowé...“
53. Pjseň nowá k swatýmu Jánu Nepomuckýmu patronu wssech opusstěných syrotků a wdow, wytisstěna w Hradcy Králowé, zpjwá se známou notau. „Ó sšťastný překrásný kwjtečku...“
54. Pjseň nowá k swatýmu Janu Nepomuckýmu, chudých wdow a syrotků obzwlásstnjmu patronu, wytisstěno w Holomoucy, zpjwá se jako: Já jsem student. „Ó srdce mé swatý Jene...“
55. Pjseň o zázraku swatého Jana Nepomuckého, zpjwá se jako: ó milý swatý Jene. „Poslechněte křesťané wěcy diwné...“
56. Dvě náboženské pjsně k swatýmu Janu Nepomuckýmu, w Skalicy u dědiců J. SSkarnicla 1878, zpjwá se jako: ó srdce mé swatý Jene. „Já na swětě zarmoucený...“
57. Nowá pjseň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům na swětlo wydaná, wytisstěna roku tohoto. „Pojď pautnjčku s důwěrnostj na hrad pražský...“
58. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému. „Ó sšťastný překrásný kwjtečku rajský...“
59. Nábožná pjseň k swatému Janu Nepomuckému, w Skalicy u dědiců SSkarnicla 1875. „S welikau radostj sem pospjchejte...“
60. 2 pobožné pjsně k swatýmu Janu Nepomuckýmu. „Ó srdce mé, swatý Jene...“
61. Náboženská pjseň ke cti a chwále swatého Jána Nepomuckého. „S welikau radostj sem pospjchejte...“
62. Nowá pjseň k swatému Jánu, w Bystricy u Tumlera, zpjwá se jako: pozdrawen bud' swatý Ján, zrozen z Nepomuku. „Křesťané rozmilý málo poslechněte, kterak lid...“

63. Wraucná pjseň ke cti swatého Jana Nepomuckého, w Skalicy, s powolenjm c.k, censury. „Sem sem pojdte, nemessejte...“
64. Horliwá pjseň k swatému Janu Nepomuckému, patronu wssech opusstěných syrotkůw a wdow, wytisstěna w Hoře Kutný. „Nejsem zawázán žádnému...“
65. Pjseň k swatému Jánú z Nepomuka. „Tisjkrát buď pozdrawený...“

Knihovna Národního muzea Praha:

1. Náboženská pjseň k Janu Nepomuckému wssem rauhačům na swětlo wydaná. „Poslysste křestiané malou chwilčičku...“ KP 555
2. Náboženská pjseň k Janu Nepomuckému wssem rauhačům na swětlo wydaná, w Skalicy. „Poslysste křestiané malou chwilčičku...“ KP 220
3. Náboženská pjseň k Janu Nepomuckému. „Poslysste křestiané malou chwilčičku...“ KP 134
4. Náboženská pjseň k Janu Nepomuckému wssem rauhačům na swětlo wydaná, wtisstěna w Uherské Skalicy. „Poslysste křestiané malou chwilčičku...“ 2 krát KP 941, 935
5. Pjseň o welkém zázraku, který se stal na hradě Pražském u hrobu swatého Jana, k dostánj w Praze u J. W. Weisnera. „Poslysste manželé, wdowy a syrotci...“ KP 995
6. Pjseň o welkém zázraku, který se stal na hradě Pražském u hrobu swatého Jana, w Praze u Jana Rokola. „Poslysste manželé, wdowy a syrotci...“ 2 krát KP R. Hlawa 3006
7. Wraucná pjseň k swatému Janu Nepomuckému wssech opusstěných wdow a syrotkůw obzwlásstnjmu patronu, wytisstěna w Praze, 1796. „Pospěsste sem pautnjčkové a služebnjci Jana Nepomuckého...“ KP 1167
8. Horliwá pjseň k swatému Janu Nepomuckému, w Praze, k dostánj u B. Stýbla-knihaře, jako: zdrawas dcero Boha otce. „Pospěsste sem pautnjčkové, wssickni wěrnj ctitelowé...“ KP 1165
9. Nowá pjseň ke cti swatého Jana z Nepomuka. „Pospěsste sem wssickni s horliwostj...“ KP 1173

10. Pjseň ke swatému Janu nepomuckému, tisk Al. Ladfrase, w Jindřichowě Headcy, 1856, jako: pozdrawen buď swatý Ján. „Pozastawte se málo pautnjčkové milý...“ KP 8153
11. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému, w Praze, 1770, jako: pozdrawen buď swatý Ján. „Pozastawte se málo pautnjčkové milý...“ 2 krát KP 1248
12. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému, w Praze, má obzwlásstnj melodii. „Pozdrawen buď Jene Nepomucký, ty zrcadlo cjrkwé Kristowy...“ 2 krát KP 8965
13. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému, wytisštěna roku tohoto, zpjwá se známou notau. „Pozdrawen buď swatý Jan, zrozen z Nepomuku...“ KP 1305
14. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému, patronu wssech opusštěných syrotkůw a wdow, jako: pozdrawen buď Frantissku. „Pozdrawen buď swatý Jan, zrozen z Nepomuku...“ KP 1300
15. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému, má známou notu, „Pozdrawen buď swatý Jan, zrozen z Nepomuku...“ 2 krát KP 611, 77
16. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému, jako: pozdrawen buď Frantissku. „Pozdrawen buď swatý Jan, zrozen z Nepomuku...“ 2 krát KP 1302
17. Pjseň přjkladná o swatém Janu Nepomuckém, kterak swý ctitele wěrně zastává, tupitele ale hanba trestá, wytisštěna roku tohoto, jako: pozdrawen buď Frantissku. „Pozdrawen buď swatý Jan, zrozen z Nepomuku...“ KP 1301
18. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům k horliwému zpjwánj wydaná, w Praze, jako: pozdrawen buď Frantissku. „Pozdrawen buď swatý Jan, zrozen z Nepomuku...“ KP 1303
19. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému, patronu wssech opusštěných syrotkůw a wdow, w Litomyssli wytisštěno u Wáclawa Turečka jako: pozdrawen buď Frantissku. „Pozdrawen buď swatý Jan, zrozen z Nepomuku...“ KP 1304
20. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům k horliwému zpjwánj wydaná, wytisštěna roku tohoto, jako:

- pozdrawen bud' Frantissku. „Pozdrawen bud' swatý Jan, zrozen z Nepomuku...“ KP 1306
21. Wraucná pjseň k swatému Janu Nepomuckému obzwlásstnjmu ochráncy a patronu wdow a syrotkůw, wytisstěna roku tohoto, jako: pozdrawen bud' Frantissku. „Pozdrawen bud' swatý Jan, zrozen z Nepomuku...“ KP 1308
22. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému. „Pozdrawen bud' swatý Jan, zrozen z Nepomuku...“ KP R Hlawa 3115
23. O zázraku swatého Jana Nepomuckého, zpjwá se obzwlásstnj notau. „Pozorujte pautnjčkové lásku swatého Jana.“ KP 638
24. Náboženská pjseň k swatému Jánú Nepomuckému wssem w chudobě postawených wdow a sirotků k zpjwánj wydaná, wytisstěno roku tohoto, jako: newěřjm w swětě žádnému. „Pročpak sobě mám stěžowat, mám nowého patrona...“ KP 1517
25. Titulnj strana chyb. „Proti utrhačům ctižádostiwjm, fortelným, podwodným...“ KP 1542
26. Pjseň k swatému Janu Nepomuckému, jako: tisjckrát bud' pozdrawený. „Překrásný mlčenliwsti příklade, swatý Jene...“ KP 1610
27. Nowá pjseň k swatému Janu Nepomuckému, 1700, zpjwá se známou notau. „Přissel nám čas winssowaný w tom radostém máji...“ KP 1700
28. Bez názwu. Jako: welký hřjssnjk přicházj. „Raduj se země česká, ač od ráje vzdálená...“ KP 1743
29. Pjseň na den slawnosti swatého Jana Nepomuckého, jako: zdráwas dcero boha otce. „Radujte se pautnjčkové, wssickni wdowy, syrotkové...“ KP 1749
30. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému, wssem wěrným křestianům k spjwánj wydaná, Kutná Hora, 1798 jako: Ej s welkau rychlostj. „Roznjtil se oheň, mého srdce plamen...“ KP 1798
31. Pjseň k swatému Janu Nepomuckému, tisk Aloise Landfrasa, Jindřichůw Hradec, 1856, jako: drahý sklade srdce mého. „Roztomilý pautnjčkové, s radostj sem chwátejte...“ KP 1818
32. Náboženská pjseň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého, Litomyssl. „S welkau radostj sem pospjchejte...“ KP 1910

33. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, Skalice 1853 u SSkarnycla synů. „S welikau radostj sem pospjchejte...“ KP 1911
34. Náboženská pjeň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého, „S welikau radostj sem pospjchejte...“ 9 krát KP 1912-1921
35. Náboženská pjeň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého, Skalice, u dědiců J. SSkarnycla. „S welikau radostj sem pospjchejte...“ KP 1922
36. Náboženská pjeň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého, Litomyssl, 1851. „S welikau radostj sem pospjchejte...“ KP 532
37. Pjeň nowá ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého, wssem horliwým pautnjům na swětlo wydaná, Praha, wytisstěno u Fr. Jeřábka, jako: co jsem já myslil, co jsem. „S welikau radostj sem pospjchejte...“ KP 1907
38. Náboženská pjeň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého, tisk M. F. Lenka we Znojmě. „S welikau radostj sem pospjchejte...“ KP 7283
39. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, jako: andělská panj, nebes králowno. „S welikau radostj Slawjček zpjwá...“ KP 1925
40. Nowá pjeň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům na swětlo wydaná, jako: andělská panj, nebes králowno. „S welikau radostj Slawjček zpjwá...“ 2 krát KP 1926, 7502
41. Pjeň nowá k swatému Janu Nepomuckému wssem wdowám a syrotkům na swětlo wydaná. „Sem pojďte syrotkowé, sem pojďte syrotci...“ KP 2052
42. Pjeň k swatému Janu Nepomuckému, wytiskl J. Kyncl, jako: ach kde jste časowé. „Sem pospěsste milý pautnjci, kteřj jste wěrnj služebnjci...“ KP 1965
43. Wraucná pjeň k swatému Janu Nepomuckému, Skalice, 1835. „Sem pospěsste, nemesskejte...“ KP 1966
44. Pjeň nowá k swatému Janu Nepomuckému wssem k jeho swatému hrobu putujjcjm obzwlásstně wdowám a syrotkům k potěssenj wydaná, Praha, u Wáclawa Suchého. „Sem wěrný čechowé, milý vlastwncowé...“ KP 2045

45. Wraucná pjeň ke swatého Jana Nepomuckého, w Skalicy, 1815, s powolenjm cenzury. „Sem sem pod'te, nemessejte...“ KP 8934
46. Pjeň nowá k swatému Janu Nepomuckému, w Jindřichowě Hradcy, tiskem Aloise Ladfrasa, 1852. „Sem sem pod'te, nemessejte...“ KP 8141
47. Nowá pjeň k swatému Janu z Nepomuku, patronu českému, otcy wssech syrotkůw a wdow k uctěnj jeho na swětlo wydaná, Pardubice. „Sem sem pod'te, nemessejte...“ KP 2002
48. Pjeň k swatému Janu z Nepomuku, w Litomissly, 1811, jako: přesmutná jest ta hodina. „Sem sem pod'te, nemessejte...“ KP 2001
49. Pjsnička nowá a pobožná o swatým Jánú Nepomuckým, Těssjn. „Sem, sem pojd'te, nemessejte...“ KP 2003
50. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému patronu wssech opusstěných syrotkůw a wdow, Kutná Hora, 1811, zpjwá se obzwlásstnj notau. „Sem, sem pojd'te, nemessejte...“ KP 204
51. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému patronu wssech opusstěných syrotkůw a wdow, Kutná Hora, zpjwá se obzwlásstnj notau. „Sem, sem pojd'te, nemessejte...“ KP 2005
52. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému wsse wěrným křestianům k horliwému spjwánj wydaná, Kutná Hora. „Sem, sem pojd'te, nemessejte...“ KP 2006
53. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům k horliwému zpjwánj wydaná, Jihlawá, jako: přesmutná jest ta hodina. „Sem, sem pojd'te, nemessejte...“ 3 krát KP 1997, 1998, 1999
54. Nowá pobožná pjsnička o swatým Janu Nepomuckým patronu českým, Kutná Hora, 1745, jako: přesmutná jest ta hodina. „Sem, sem pojd'te, nemessejte...“ KP 2000
55. Nowá pjeň k swatému Jánú z Nepomuku, patronu českému, otcy wssech syrotkůw a wdow k uctěnj jeho na swětlo wydaná, Pardubice, 1798, jako: přesmutná jest ta hodina. „Sem, sem pojd'te, nemessejte...“ KP 1991

56. Pjsnička nowá pobožná o swatém Jánu Nepomuckém, wytisštěna w Těssjně, jako: přesmutná jest ta hodina. „Sem, sem pojd'te, nemessejte...“ KP 121
57. Náboženská pjsěň k swatému Janu Nepomuckému patronu wssech opusštěných syrotkůw a wdow, podobnau notau. „Sem, sem pojd'te, nemessejte...“ KP 7498
58. Náboženská pjsěň ke cti swatého Jána z Nepomuku, zpjwá se známou notau. „Sem, sem pojd'te, nemessejte...“ KP 58
59. Náboženská pjsěň k swatému Janu Nepomuckému obzwlásstnjmu patronu a ochráncy země české, Kutná Hora, zpjwá se známou notau. „Sem sem pojd'te nemessejte, vlastencowé pospjchejte...“ KP 1992
60. Náboženská pjsěň k swatému Janu Nepomuckému obzwlásstnjmu ochráncy patronu a země české, wytisštěno w Hoře Kutný. „Sem sem pojd'te nemessejte, vlastencowé pospjchejte...“ KP 729
61. Chybj přednj list, jako: dwanáct panen usnulo. „Sem sem pojd'te nemessejte, vlastencowé pospjchejte...“ KP 28
62. Pjsěň k swatému Janu Nepomuckému, Praha jako: chtěla jsem já holaubka. „Sem, sem syrotkowé, sem pojd'te syrotci...“ KP 2034
63. Pjsěň nowá k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům k horliwému zpjwánj wydaná, wytisštěno w Hoře Kutný, jako: přesskoda nastokrát, že musjm tak nechat. „Sem sem tehdy wssichni wěrnj milownjci pospjchejte...“ KP 4169
64. Náboženská pjsěň k swatému Janu Nepomuckému, tiskem Aloise Josefa Landfrasa, w Jindřichowě Hradcy, 1856, jako: před wěky zwolená. „Slunéčko zacházj, den se skloňuje...“ KP 8143
65. Náboženská pjsěň k swatému Janu Nepomuckému, Jindřichůw Hradec, 1855, jako: před wěky zwolená. „Slunéčko zacházj, den se skloňuje...“ KP 2133
66. Pjsěň k swatému Janu Nepomuckému, tiskem Aloise Josefa Landfrasa, w Jindřichowě Hradcy, 1853. „Slunéčko zacházj, den se skloňuje...“ KP 2134
67. Náboženská pjsěň k swatému Janu Nepomuckému patronu wssech opusštěných syrotkůw a wdow, Praha. „Slunéčko zacházj, den se skloňuje...“ KP 2132

68. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům jeho k horliwému zpjwánj wydaná, wytisstěna roku tohoto. „Slunéčko zacházj, den se skloňuje...“ KP 939
69. Pjeň k uctěnj swatého Jána z Nepomuku, tisk a sklad Antonjna Augusty, Lytomissl, 1855, jako: ssech čistoty nejkrásnějšj kwjtku. „Spanilý kwjtku májowý, Jene,...“ KP 2308
70. Pjeň nowá k swatému Janu z Nepomuku, 1831. „Swatý Jene Nepomucký ty patrone náss český...“ KP 2413
71. Chwalozpěw o swatém Janu z Nepomuku, kostela swatého Wjta mučednjku na hradě pražském kanownjku. „Swatý Jene Nepomucký ty patrone náss český...“ KP 2414
72. Pjeň o swatém Janu Nepomuckém, tiskem dědiců Roberta Rohreta, Brno. „Swatý Jene z Nepomuku, mocný zástupnjku náss...“ KP2416
73. Pjeň nowá k swatému Janu Nepomuckému, Litomyssl 1772. „Swatý Jene z Nepomuku, přispěj nám w zármutku...“ KP 2417
74. Pjeň ke cti swatého Jana Nepomuckého, tiskem a nákladem B. Stýbla, w Praze. „Swatý Jene, božj reku, sláwo nasse...“ 2 krát KP 10306, 9336
75. Pjeň k swatému Janu Nepomuckému. „Tebe ctjti a chwáliti chcem swatý Jene..“ 2 krát KP 8888, 5447
76. Pjeň k Panně Marii staroboleslawské, tiskem a nákladem W. Augusty w Litomyssli. „Často si wzpomjnam na tě ó Maria...“ (zmjněn Jan Nep.)
77. Pjeň o swatým Janu z Nepomuku. „Dobrý den winssujem tobě ó Jene...“ KP D 92/1
78. Nowá pjeň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným swatojánským ctitelům na swětlo wydaná, w Litomyssli wytisstěná, má powědomau notu. „Ej bože w chudobě prosjm ponjženě...“ KP 3995
79. Nowé pobožné pjsničky o swatým Janu Nepomuckým, patronu českým, w Těssjně, jako: ach přestaň Wenusse, přestaň již milowat... „Ej s welkau rychlostj pospěss s twau auzkostj...“ KPE 21/1

80. Pjseň k swatému Janu Nepomuckému, w Litomyssli wytisštěná, jako: ach přestaň Wenusse, přestaň již milowat... „Ej s welkau rychlostj pospěš s twau auzkostj...“ KP E 21/2
81. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům k horliwému zpjwánj wydaná, w Pardubicých wytisštěná, 1890, zpjwá se známou notau. „Ej služebnjk Pána mého...“ KP E 22/1
82. Nowé pobožné pjsně o swatém patronu českém, má již powědamau notu. „Ej služebnjk Pána mého...“ KP 9117
83. Nowá pjseň k swatému Jánú Nepomuckému, jako: ach čzlowěče přenessťastný. „Ej zaplesej země česká...“ KP E 23/1
84. Nowá pjseň o swatém Janu Nepomuckem, u Jindřicha Kincla w Hoře Kutný, 1731, jako: ty s welkau rychlostj pospěš. „Ejhle wdowy milé, patřte této chwjle...“ KP R Hlawa 1720
85. Pjsně nowé o swatému Janu Nepomuckém, patronu českém, wytisštěno w Litomyssli, 1731, jako: co sy mám trápit hlauu... „Falessnj mj přátelé chtějj mě zkazit cele...“ KP 9119
86. Dwě pjsničky nowé ke cti swatého Jana Nepomuckého složené a wssem ctitelům jeho obětowané, wytisštěno w Litomissly léta 1720. „Hradu pražského ozdobu, Jene z Nepomuku...“ KP 9126
87. Nowé pjsně k swatým, Janu Nepomuckému obzwlásstnjmu patronu proti utrhačnýmú jazyku, W hoře kutný, jako: powěz nejkrásnějssj moje. „Já na swětě zarmaoucená,ode wssech jsem opusštěná...“ KJ 55/1
88. Dwě nowé pjsně o swatém Janu Nepomuckém obzwlásstnjmu patronu proti utrhačnýmú jazyku a dobré powěsti, w Přejbramy. „Já na swětě zarmaoucená,ode wssech jsem opusštěná...“ 2 krát KJ 55/2,3
89. Pjsně nowé swatém Janu Nepomuckém obzwlásstnjmu patronu proti utrhačnýmú jazyku a dobré powěsti, wytisštěno w Jindřichowě Hradcy. „Já na swětě zarmaoucená,ode wssech jsem opusštěná...“ KP J 55/4
90. Pjsně nowé o swatém Janu Nepomuckém, wytisštěno w Přejbrami. „Já na swětě zarmaoucená,ode wssech jsem opusštěná...“ KP R Hlawa 1721

91. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům jeho k horliwému zpjwánj wydaná. „Já služebnjk pána mého, jdu k tobě Jene...“ 2 krát KP J 66/1,2
92. Pobožná pjeň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům jeho k náboženskému zpjwánj wydaná, w Jindřichowě Hradcy. „K tobě sem přicházjme Jene...“ KP K 23/1
93. Náboženská pjeň k swatému Jánu Nepomuckému, w Praze, zpjwá se powědomau notau. „K tobě můj otče přicházým, Jene z Nepomuku...“ KP 633
94. Náboženská pjeň k swatému Jánu Nepomuckému syrotkům a wdowám pro potěssenj wydaná, w Jindřichowě Hradcy, jako: powěz nejkrásnějšsjo moje. „K tobě můj otče přicházým, Jene z Nepomuku...“ KP R Hlawa 3116
95. Pjeň ke mssi swaté, listem J. Rohljčka, w Praze, 1856. „K trůnu páně dusse taužj...“ 2 krát KPK 27/1,2
96. Pobožná pjeň k swatému Janu Nepomuckému, nákladem J. Spurného, Praha, 1865. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“ KPK 37/1
97. Nowá pjeň aneb truchliwé laučenj swatého Jana Nepomuckého, w Litomyssli wytisstěná, jako: kam chwátáss tak s horliwosti. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“ KP 8998
98. Pobožná pjeň k swatému Janu Nepomuckému patronu wssech opusstěných syrotkůw a wdow, wytisstěna w Hoře Kutný, 1812. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“ KP 8615
99. Pobožná pjeň k swatému Janu Nepomuckému patronu wssech opusstěných, wytisstěna w Hoře Kutný, 1810. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“
100. Truchliwé laučenj swatého Jana, w Skalicy, u Fr. SSkarnicla synů, 1865. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“ KP 441
101. Pobožná pjeň k swatému Jánu Nepomuckému, 1800. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“ KP 385
102. Pobožná pjeň k swatému Jánu Nepomuckému, w Praze, 1834. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“ KP 324

103. Truchliwé laučenj swatého Jana Nepomuckého, jako: kam chwátáss tak s horliwostj. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“ KP 71
104. Pobožná pjseň k swatému Janu Nepomuckému. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“ KP 7504
105. Nowá pjseň k swatému Janu Nepomuckému a k jeho cestě z Boleslawy do Prahy, wytisštěno roku tohoto, jako: kam chwátáss tak s horliwostj. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“ KP 7506
106. Nowá pjseň k swatému Janu Nepomuckému, tiskem Al. J. Landfrasa, w Jindřichowě Hradcy, 1856. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“ KP 7509
107. Pjseň o swatému Wáclawu patronu českém, má swau obzwlásstnj notu. „Kam pospjcháss, choti Krista...“ KP 9557
108. Nowá pjseň k swatému Janu Nepomuckému, jako: Boha mého wzýwám. „Kam se mám obrátit...“ KP K 53/1
109. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému, w Litomyssli wytisštěná, jako: se pospěsste milý pautnjci. „Kam zassly časowé předesslý...“ KPK 63/1
110. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům wssem wěrným ctitelům swatojánským na swětlo wydaná, jako: wale tobě. „Kde jsi, kde jsi, moje láska...“ KP K 81/1
111. Pjseň k swatému Janu Nepomuckému, w Jindřichowě Hradcy, tiskem Al. Landfrasa, 1858. „Kde jsi, kde jsi láska má, Nepomucký Jene...“ KPK 79/1
112. Pjseň k swatému Janu Nepomuckému, tiskem we Znojmě, 1858. „Kde jsi, kde jsi láska má, Nepomucký Jene...“ KPK 79/2
113. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému, patronu českému, wytisštěno w Horách Kutných, 1804, zpjwá se obzwlásstnj notau. „Kde jste srdce zatwřelé...“ KPK 101/1
114. Pjseň k swatému Janu Nepomuckému. „Když mile máj zawjwá...“ KPK 156/1
115. Zpěw k swatému Janu Nepomuckému, tisk a sklad Jana Spurného, w Praze, 1857. „Když w přjwětiwém máji se listjm...“ KPK 188/1
116. Nowá pjseň w čas nynějssj wálky, tisk F. J. Kafránka, w Jičjně. „Ke cti, chwále, swatý Jene...“ KPK 195/1

117. Pjseň nowá o přehrozném zwjřeti. „Ach čiňme lidé pokánj...“ KP 313
118. Diwná pjseň o diwných dwach přjběžjch, který se stali. „Ach čiňme lidé pokánj...“ KP 7604
119. Pjseň nowá k swatému Janu Nepomuckému, u Wáclawa Jana Syběry, wytisštěna w Hradcy Králowé, 1731. „Ach já syrotek ubohý, co se to se mnau děje...“ KP 9091
120. Pjseň nowá k swatému Janu Nepomuckému a blahoslawenému Sarkandru . „Ach já syrotek ubohý, co se to se mnau děje...“ KP 3950
121. Pjseň k swatému Janu Nepomuckému, wssech opusštěných wdow a syrotkůw obzwlásstnjmu patronu, w Litomyssli wytisštěná, jako: newěřjm na swětě žádnému. „Ach já wssecek zarmaucený, co sobě počjt mám...“ KPA 88/1
122. Nowá pjseň k swatému Janu Nepomuckému. „Ach já wssecek zarmaucený, kam se obrátit mám...“ KPA 89/1
123. 2 pjsničky nowé k swatému Jánú wssem jeho wěrným ctitelům k zpjwánj obětowané a na swětlo wydané, Jiřj Kyncl, wytisštěno w Hoře Kutný, 1737, jako: wale, smutná wale, musým jjti. „Ach já zarmoucený, ode wssech opusštěný, kam se smutný obrátit mám...“ KP9093
124. Pjseň nowá aneb laučenj se swatým Janem Nepomuckým, zpjwá se jako: k tobě můj otče přicházým. „Ach můj otče, swatý Jene, již musým pryč jjti...“ KPA 191/1
125. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému, wssem horliwým ctitelům k potěssenj wydaná, wytisštěna roku 1779. „Ach, pojďte sem wssechny syrotkowé...“ KPA 217/1
126. Nowá pjseň k swatému Janu Nepomuckému, jako: když já odtud powandruju. „Ach pospěsste sem pautnjci...“ KPA 240/1
127. Pjseň nowá k swatému Janu Nepomuckému obzwlásstnjmu patronu wdow a syrotkůw, u Frantisska Jeřábka, w Praze. „Ach tatjčku, tatjčku, Krista Ježjsse miláčku...“ 2 krát KPA 299/1,2
128. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému, A. Neumann, w Uherské Skalicy. „Ach, kdo mě potěssj w těžkém zármutku...“ KP 8776

129. Nowá pjeň k swatému Janu z Nepomuku. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjam...“ KP 7505
130. Wraucná pjeň k swatému Janu z Nepomuku, má powědomau notu. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjam...“ KP 59
131. Nowá pjeň k swatému Janu Nepomuckému, má známou notu. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjam...“ KP 7503
132. Náboženská pjeň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého, má powědomau notu. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjam...“ KP B 34/1
133. Pjeň nowá k swatému Janu Nepomuckému chudých wdow a sirotků welkému spomocnjku, wytisštěno w Holomoucy, 1775, podle: sem hřjssnice wy zpupné. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjam...“ KPB 34/2
134. Náboženská pjeň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjam...“ KPB 34/3
135. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, listem B. Rohljčka, w Praze, 1797. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjam...“ KPB 34/4
136. Nábožné pjsně k swatému Janu Nepomuckému, u Antonjna J. Zýmy. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjam...“ KPB 34/5
137. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, wssem wěrným ctitelům jeho k horliwému zpjanj wydaná, w Praze. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjam...“ KPB 34/6
138. Nowá pjeň k swatému Janu z Nepomuku. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjam...“ 3 krát KPB 34/ 7,8,9
139. Náboženská pjeň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého, w Praze. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjam...“ KPB 34/10
140. Nowá pjeň k swatému Janu z Nepomuku, w Praze, 1862. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjam...“ KPB 34/11
141. Nábožné pjsně k swatému Janu Nepomuckému, wytisštěna w Skalicy. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjam...“ KPB 34/12
142. Pjsně k swatému Janu Nepomuckému, wytisštěno roku 1782. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjam...“ KPB 34/13
143. Chwalozpěw k slawnosti swatého Jana Nepomuckého, w Praze, 1852. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjam...“ KPB 34/14

144. Nowá pjeň k swatému Janu Nebpomckému, w Pardubicých, 1798. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjawám...“ KPB 34/15
145. Pobožná pjeň k swatému Janu z Nepomuku, u Antonjna Wondráčka, wytisštěno w Horách Kutných, 1808. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjawám...“ KPB 34/16
146. Pjeň o swatému Janu Nepomuckému, w Těssně wytisštěná, s powolenjm censury. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjawám...“ 2 ,krát KPB 34/ 17,18
147. Nowá pjeň k swatému Janu z Nepomuku, w Jindřichowě Hradcy. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjawám...“ KPB 34/19
148. Nowá pjeň k swatému Janu z Nepomuku, tisk J. Spurného, w Peaze, 1863. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjawám...“ KPB 34/20
149. 4 nowé pjsně o swatém Janu Nepomuckém. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjawám...“ KPB 34/21
150. Nowá pjeň k swatému Jánu Nepomuckému. „Božé twé swaté milosti, srdečně ti děkujem...“ 2 krát KPB 60/1,2
151. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, jenž jeho obraz we wodě nalezen byl, w Praze. „Božé twé swaté milosti, srdečně ti děkujem...“ KPB 65/1
152. Chwalozpěw k swatému Janu Nepomuckému, tiskem B. Rohlčeka, jako: matko božj milostná. „ Bud' pochwálen swatý Jan, božj rek...“ KPB 86/1
153. Nowá pjeň k swatému Jánu Nepomuckému wssem milownjkům zpjawánj na swětlo wydaná, zpjawá se známou notau. „Bud' pozdrawen a pochwálen, swatý Jene z Nepomuku...“ 5 krát KPB 87/1,2,3,4,5
154. Nowá pjeň k swatému Jánu Nepomuckému wssem milownjkům zpjawánj na swětlo wydaná, zpjawá se známou notau, w Jindřichowě Hradcy. „Bud' pozdrawen a pochwálen, swatý Jene z Nepomuku...“ KP 8001
155. Nowá pjeň k swatému Jánu Nepomuckému wssem milownjkům zpjawánj na swětlo wydaná, tiskem A. Landfrasa, w Jindřichowě Hradcy, zpjawá se známou notau. „Bud' pozdrawen a pochwálen, swatý Jene z Nepomuku...“ KP 8000

156. Dvě pobožné písně o svatém angelu strážci a svatém Janu Nepomuckém, w Těssně wytisštěná. „Buď pozdrawený anjele slawný...“ KPB 91/4
157. 2 nábožné písně, jedna k swatému angelu strážci, druhá k swatému Janu Nepomuckému. „Buď pozdrawený anjele slawný...“ KP 9358
158. Náboženská píseň k swatému Janu Neomuckému, patronu wssech opusštěných syrotků a wdow, má známou notu. „Ctihodný swatý Jene, dowol píseň zpjwat...“ KPC 51/1
159. Horliwá píseň k swatému Janu Nepomuckému wssech syrotkůw a wdowopusštěným welkýmu patronu, Litomyssl, jako: proč tak mé srdce kwjlj. „Tisjkrát buď pozdrawený Jene Nepomucký...“
160. Náboženská píseň k swatému Janu Neomuckému, listem Jana Spruného, w Praze, 1863, jako: o srdce nejfalessnějšj cos nade mnau. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
161. Náboženská píseň ke cti swatého Jana Nepomuckého, w Skalicy u dědiců Fr. SSkarnicla. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
162. Náboženská píseň k swatému Janu Nepomuckému, u Josefa Kossiny, w Chrudimi, 1815, má swau známou notu. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
163. Náboženská píseň ke cti swatého Jana Nepomuckého, w Skalicy u dědiců Fr. SSkarnicla, 1866. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
164. Nowá píseň k swatému Janu Nepomuckému, jako: o srdce nejfalessnějšj, cos nade mnau. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
165. Náboženská píseň k swatému Janu Neomuckému, tiskem Ant. Augusty, Litomyssl, 1854. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
166. Náboženská píseň k swatému Janu Nepomuckému, wytisštěna w Horách Kutných, jako: o srdce nejfalessnějšj. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
167. Náboženská píseň k swatému Janu Nepomuckému, u W. Turečka, Litomyssl. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“

168. Pobožná pjeň ke cti swatého Jana Nepomuckého, w Skalicy. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
169. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, tisk Aloise Landfrasa w Jindřichowě Hradcy, 1856. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“ 2 krát
170. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, u Matěje Hollaura, w Praze, 1789, jako: o srdce nejfalessnějssj. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
171. Pobožná pjeň k swatému Janu Nepomuckému, Hora Kutná, 1805, jako: o srdce nejfalessnějssj. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
172. Horliwá pjeň k swatému Janu Nepomuckému patronu wszech chudých a opustěných syrotkůw a wdow, Hora Kutná, jako: o srdce nejfalessnějssj. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
173. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům jeho k nábožnému zpjwánj wydaná, Hora Kutná, 1813, jako: o srdce nejfalessnějssj. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
174. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému wszech opusstěných syrotkůw obzwlásstnjmu patronu a pomocnjku, Hora Kutná, jako: o srdce nejfalessnějssj. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
175. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, k dostánj u Jána Rippla, Jihlawa. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
176. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, Jihlawa. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
177. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, Chrudim, 1815. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
178. Pjeň k swatému Janu z Nepomuku, Litomyssl, 1807. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
179. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, tisk u Fr. Bergera, Litomyssl, 1851. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“ 2 krát

180. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, tisk a sklad Ant. Augusty, 1854. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“ 2 krát
181. Pjeň k swatému Janu Nepomuckému, u Antonjna Josefa Zýmy, Praha, 1797, zpjawá se známou notou. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
182. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, u W. SSlereta a Matěje Hollaura, Praha, 1789. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
183. Náboženská pjeň k swatému Janu welkému Patronu wdow a opusstěných syrotků, k dostánj w kněhskladu Bedřicha Stýbla, knihaře, tiskem arcibiskupské tiskárny, w Praze, 1850. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
184. Pjeň nowá ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého wssem wěrným ctitelům k potěssytedlnému zpjawánj na swětlo wydaná, u Karla Josefa Jaurnichy, w Praze, jako: o hodiny loretanské. „Tisjkrát buď pozdrawený, ó můj wěrný patrone...“
185. Náboženská pjeň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého, w Litomyssli, 1814, jako: tisjkrát buď pozdrawený. „Uctěnj Jana Swatého, nasse k němu důwěrnost...“ KP 10229
186. Náboženská pjeň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého, tisk a sklad Al. Landfrasa, 1856, w Jinřichowě Hradey. jako: tisjkrát buď pozdrawený. „Uctěnj Jana Swatého, nasse k němu důwěrnost...“ 3 krát KP 9278, 8417, 5619
187. Náboženská pjeň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého, u Josefa Kossiny, 1815. jako: tisjkrát buď pozdrawený. „Uctěnj Jana Swatého, nasse k němu důwěrnost...“ KP 311
188. Náboženská pjeň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého, u M. Cintla, w Praze, jako: tisjkrát buď pozdrawený. „Uctěnj Jana Swatého, nasse k němu důwěrnost...“ KP Husska 52
189. Pjeň k swatému Janu Nepomuckému, tiskem Jana Hostiwjta Pospjssila, w Hradey Králowé. „Uctěnj Jana Swatého, nasse k němu důwěrnost...“ KP 6757

190. Pjsničky čtwere nábožné o swatém Janu Nepomuckém nynj nowě složené a wytisštěné, w Přejbrami, 1710. „Welký hřjssnjk přicházjm k tobě, muži bižj, swatý Jene...“ KP 9254
191. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému, u Antonjna Josefa Zýmy, 1799, jako: ach zdalť jest se mi sen. „Wssecké wdowy osiřelé, pojdťte, které jste w swětě saužené...“ KP 644
192. Pjseň nowá k swatému Janu Nepomuckému wssem wdowám a syrotkům k potěssenj a k ucěnj každému wydaná, u K. H. Jaurnichu, Praha, 1759, jako: ach zdalť jest se mi sen. „Wssecké wdowy osiřelé, pojdťte, které jste w swětě saužené...“ KP 3287
193. Pjseň nowá k swatému Janu Nepomuckému wssem wdowám a syrotkům k potěssenj a k ucěnj každému wydaná a ke cti téhož, wytisštěno w Přejbrami, jako: ach zdalť jest se mi sen. „Wssecké wdowy osiřelé, pojdťte, které jste w swětě saužené...“ KP 3288
194. Nowé oobožné pjsničky o swatém Janu Nepomuckém, patronu českém. „Wssickni zarmoucenj, pojdťte k potěssenj...“ KP 9260
195. Pjseň k swatému Jánu Nepomuckému. „Wzhůru Čzechowé se radujte, radostně plesejte...“ KP 8335
196. Pjseň k swatému Janu Nepomuckému, tiskem W. Augusty, w Litomyssli, jako: z dáwna winssowaný máji. „Z dáwna winssowaný máji, již si nám nastal...“ KP 6136
197. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému, patronu wssech opusštěných syrotků a wdow, wytisštěna w Hoře Kutný, zpjwá se známou notau. „Ó ssťastný, překrásný kwjtečku rajský...“ KP 8503
198. Žalostné nařjkánj syrotků a wdow swatému Janu Nepomuckému, u K. J. Jaurnichu, w Praze. „Ó ssťastný, překrásný kwjtečku rajský...“ KP O 207
199. Náboženská pjseň o swatém Janu Nepomuckém. „Ó weliký náss patrone, Jene z Nepomuku...“ KPO 216
200. Náboženská pjseň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého. „Otewřte se rajské brány, plesej srdce s radostj...“ 2 krát KPO 241,242

201. Pjsnička pěkná nowá k swatému Janu Nepomuckému, wytisštěna w Litomyssli, 1736, jako: na falessné milownjky. „Ouzkostj ztrápený sobě nařjkám...“ KP 9185
202. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému wssem horliwým ctitelům k zpjwánj wydaná, wytisštěna w Litomyssli, 1808. „Plápolá láskau dnes we mě srdce...“ 2 krát KP 174, 58
203. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému, kterak on swé ctitele swým ljbezným hlasem k sobě wolá, jako: ty služebnjk pána mého. „Plesej mé srdce radostj, pojď pautnjčku...“ 3 krát KP 61,62,63
204. Čtwery nowé pjsně o swatém Janu Nepomuckém patronu a somocnjku nebes, u D. Bernetického, w Litomyssli, léta 1704. „Plesej, plesej země česká...“ KP P 71
205. Pjsně k swatému Janu Nepomuckému pro zachowánj dobré cti. „Plesej, plesej we mě srdce...“ KPR 1735
206. Pobožná pjseň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého wěrným vlastencům též rozmilým křesťanům, jako: wesele ó dusse, nám se radost zjewila. „Plesejte pautnjčkové, že jsme wykonali...“ KPP 81
207. Nowé pobožné pjsničky o Janu Nepomuckém, patronu českém, jako: po pražským mostem. „Pod pražským mostem, mostem, tečau wodičky...“ KP 9190
208. Nowá pjseň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům na swětlo wydaná, jako: ej služebnjk pána mého. „Pojď pautnjčku s důwěrnostj, na Hrad pražský...“ KP 7507
209. Nowá pjseň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům na swětlo wydaná, u K. J. Jaurricha, w Praze. „Pojďte sem wssichni taužjcj wdowy, syrotci...“ KP 9197
210. 2 welmi pěkné pjsně k swatému Janu Nepomuckému wssem pobožným ctitelům nynj nowě ponejprw na swětlo wydaná, známou notau, 1734. „Pojďte sem wssichni taužjcj...“ KP9196
211. Nowá pjseň k swatému Janu Nepomuckému, listem u Fr. Prussi, w Praze. „Poslechněte křesťané jen malou chwilčičku...“ KP 227
212. Nowá náboženská pjseň o zázraku swatého Jana Nepomuckého, kterak jedno uwařené djtě skrze přjmluwu tohoto swatého od boha wssem

- uzdraweno bylo, u Fr. SSkarnycla synu, w Skalicy, 1872.
 „Poslechněte křestiané, wěci diwné neslýchané...“ KP 503
213. Náboženská pjseň ke cti swatého Jana, jako: ó milý swatý Jene.
 „Poslechněte křestiané, wěci diwné neslýchané...“ KP 135
214. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému, tisk a sklad Al. J. Landfrasa a syna, jako: ó milý swatý Jene. „Poslechněte křestiané, wěci diwné neslýchané...“ 2 krát KP 229/ 1, 2
215. Pobožná pjseň k swatému Janu Nepomuckému. „Poslechněte křestiané, wěci diwné neslýchané...“ KP 610
216. Pobožná pjseň k swatému Janu Nepomuckému, jako: ó milý, swatý Jene. „Poslechněte křestiané, wěci diwné neslýchané...“ KP 7500
217. Nowá pjseň k swatému Janu Nepomuckému wssem rauhačům na swětlo wydaná, Trenčjn. „Poslysste křestiané malau chwilčičku...“ 6 krát KP 438/ 1,2,3,4,5,6
218. Nowá pjseň k swatému Janu Nepomuckému wssem rauhačům na swětlo wydaná, wytisštěno w Uherské Skalicy. „Poslysste křestiané malau chwilčičku...“ KP 587
219. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému, patronu nassi milé vlasti, list Jana Spurného, w Praze, w Hartowě ulici čjslo 184, 1860. „Poslysste křestiané malau chwilčičku...“ KP 437
220. Pjseň k swatému Janu Nepomuckému, patronu českému, Jan Antonjn Rohrberger starssj kaplan w Přjbrami, 1848. „Klenote žitj mého, Jene! Sem prospěsste...“ KPK 202/1
221. Pjseň ke cti swatého Jana Nepomuckého, nákladem Wáclawa Dolenského, w Praze, 1858, jako: matko božj milowaná. „Krásný kwjtek májowý, skwj se w cjrkwí kristowy...“ KPK 240/1
222. Nowá pjseň k swatému Jánu, u Tumlera w Bystřicy, jako: pozdrawen buď swatý Ján, zrozen z Nepomuku. „Křestiané rozmilý málo poslechněte...“ 3 krát KPK 255/ 1,2,3
223. Nowá pjseň k swatému Jánu, u Tumlera, w Bystřicy, jako: pozdrawen buď swatý Ján zrozen z Nepomuku. „Křestiané rozmilý málo poslechněte, kterak lid ossemetný je na tomto swětě...“ KP 66
224. Pjseň o diwným přjběhu, který se stal w Neapoly s jednau sslechetnou panj, která newině od swého manžela zahynaut měla, wssak wzywaje

- swatého Jana sstiasně wsseho zlého ussla, což lépe z pjsně wyrazumj, jako: pozdrawen bud' Frantissku. „Křestiané rozmilý málo poslechněte, kterak lid ossemetný je na tomto swětě...“ KP 4073
225. Nowá pjsen k swatému Janu Nepomuckému, wytisštěno w Litomyssli, jako: ach když jest máj měsjc. „Kwjtečku májowý z Nepomuk zrozený...“ KPK 289
226. Náboženská pjsen k swatému Janu Nepomuckému obzwlásstnjmu patronu a zastawateli wdow a syrotků, wytisštěno w Hoře Kutný, zpjwá se powědomau notau. „Láskau jsem raněn, srdce jako plamen...“ KP 4078
227. Nowé pjsně k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům swatojánským k duchownjmu potěssenj na swětlo wydaná, u K. J. Jauricha, Praha. „Mé srdce plápolá, láskau we mě žjly hrajau...“ KPM 120
228. Nowá pjsen o swatém Janu Nepomuckém, wytisštěno roku tohoto, jako: kwjtku májowý spomeň na mě. „Mé srdce plápolá, láskau we mě žjly hrajau...“ KP 7499
229. Pjsen o dědictwj swatého Jana Nepomuckého, listem knjžecj a arcibiskupský knihtisk w seminári w Praze. „Morawsstj krajané! Pobožnj čtenářowé...“ KPM 210/1
230. Žalostné laučenj kterak se syrotek s swatým Janem laučj, u J. Rokosa, w Praze. „Nejdobrotiwějssj otče, Jene Nepomucký...“ 3 krát KPN 173/ 1,2,3
231. 2 náboženské pjsně, prwnj k swatému Janu Nepomuckému. „Nejsme zawázán žádnému, jen pánu Bohu samému...“ KP 72
232. Nowá pjsen k swatému Janu Nepomuckému chudých wdow a syrotků obzwlásstnjmu patronu, w Hoře Kutný, zpjwá se známau notau. „Nejsme zawázán žádnému, jen pánu Bohu samému...“ KP 4114
233. Náboženská pjsen k swatému Janu Nepomuckému patronu wssech opusstěných syrotkůw a wdow, list, tisk a náklad J. Berger, zpjwá se známau notau. „Nejsme zawázán žádnému, jen pánu Bohu samému...“ KP 4115
234. Nowá pjsen k swatému Janu z Nepomuku, w Praze, 1786. „Nejsme zawázán žádnému, jen pánu Bohu samému...“ KP 4116

235. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému patronu wszech opusstěných syrotkůw a widow. „Nejsme zawázán žádnému, jen pánu Bohu samému...“ 14 krát KPN 179
236. Dwě náboženské pjsně, Skalice, 1830. „Nejwonějssj kwjtek w máji rozkwétá...“ KPN 184/1
237. Pjeň o swatém Janu Nepomuckém wssem pobožným téhož swatého Jana ctitelům ku potěssenj na nowé swětlo wydaná. „Nepomucký Jene swatý, twoje ljbám nohy swatý...“ KPN 208/1
238. Pobožná pjeň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům jeho k wraucnému zpjwánj wydaná, powědomau notau. „Newěřjm w swětě žádnému ani pomyslenjm...“ 2 krát KPN 291/ 1,2
239. Pjsně dwě nowé o swatém Janu z Nepomuku, w Přejbrami, 1721. „Ó kwjtečku neuwadlý náss Jene Nepomucký...“ KP 9180
240. Nowé pjsnj k swatému Janu Nepomuckému, w Hoře Kutný, 1731. „Ó milý swatý wJene, prosjm tě ponjženě...“ KP 2412
241. Pjsničky nowé pobožné o swatém Janu Nepomuckém. „Ó růžičko krásná, woné sladkosti...“ KP 9433
242. Nowá pjeň k swatému Janu Nepomuckému, w Lytomissly, 1810. „Ó srdce mé swatý Jene já přicházjm k tobě...“ KP 565
243. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, wytisstěno w Jihlawě. „Ó srdce mé swatý Jene já přicházjm k tobě...“ KPO 191
244. Dwě náboženské pjsně k swatému Janu Nepomuckému, jako: já jsem student. „Ó srdce mé swatý Jene já přicházjm k tobě...“ KPR 1497
245. Dwě pobožné pjsně k swatému Janu Nepomuckému. „Ó srdce mé swatý Jene já přicházjm k tobě...“ KPR 1739

Nepomucenské kramářské písně– špalíčky

246. Pjeň k swatému Janu Nepomuckému. „Ach můj nejsladssj Ježjsi, grunte žiwota mého...“ KP špal. 512/3
247. Pobožná pjeň k swatému Janu z Nepomuku, wytisstěna w Lytomissli, list u Fr. Bergera, 1851. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjwám.“ KP špal. 24/62

248. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, patronu wssech opusstěných syrotkůw a wdow. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjawám.“ KP špal. 30/78
249. Náboženská pjeň o Janu z Nepomuku, w Litomyssli, 1813, má swau powědomau notu. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjawám.“ KP špal. 28/15
250. Nowá pjeň o Janu z Nepomuku, w Litomyssli, 1813, má swau powědomau notu. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjawám.“ KP špal. 64/28
251. Náboženská pjeň ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjawám.“ KP špal. 96/18
252. Pjeň k swatému Janu z Nepomuku, list Aloise Landfrasa, w Jindřichowě Hradcy, 1849. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjawám.“ KP špal. 66/2
253. Pjsně nowé k swatému Janu Nepomuckému chudých wdow a syrotkůw nekonečnému spomocnjku, wytisštěno w Holomoucy, 1760, jako: podte sem hřjssnjcy wy zpurňj. „Boha mého wzywám, pjeň si zazpjawám.“ KP špal. 76/27
254. Nowá pjeň k swatému Janu Nepomuckému wssem milownjkům zpjawánj na swětlo wydaná, listem tiskárny Jana Spurného, w Praze, 1856. „Buď pozdrawen a pochwálen swatý Jene Nepomucký...“ KP špal. 24/20
255. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, má známou notu. „Ctihodný swatý Jene, dowol pjeň zpjawat...“ KP špal. 32/12
256. Dwě pjsně nowé k swatému Janu Nepomuckému obzwlásstnjmu patronu a ochráncy cti a dobrého jména, u Jindřicha Kincla, w Hoře Kutný, 1748. „Chodjm w žalosti, žádám naléztí tatjčka mýho...“ KP špal. 59/88
257. 2 pjsně nowé k swatému Janu Nepomuckému patronu českýmu. „Já zarmaucený a opusstěný co sobě počjti mám...“ KP špal. 59/108
258. Žalostiwé nařjkánj syrotkůw a wdow k swatému Janu Nepomuckému pod jeho ochranu se utjkajjcjch w pjeň uwedeno, w Litomyssli wytisštěno. „K tobě můj otče přicházým, Jene z Nepomuku...“ KP špal. 30/77

259. Žalostiwé nařjkánj syrotkůw a w dow k swatému Janu Nepomuckému pod jeho ochranu se utjkajjcech w pjseň uwedeno, jako: powěz nejkrásnějšj. „K tobě můj otče přicházým, Jene z Nepomuku...“ KP špal. 64/20
260. Náboženská pjseň ke cti swatého Jana Nepomuckého. „K tobě můj otče přicházým, Jene z Nepomuku...“ KP špal. 75/67
261. Náboženská pjseň k swatému Janu pomocnjku chudých a potěssiteli zarmaucených, k dostánj u Bedřicha Stýbla, w Praze, 1853. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“ KP špal. 100/48
262. Náboženská pjseň aneb truchliwé laučenj swatého Jana Nepomuckého, tisk u Fr. Bergera, w Litomyssli, 1851. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“ KP špal. 100/13
263. Náboženská pjseň aneb truchliwé laučenj swatého Jana Nepomuckého, tisk u Fr. Bergera, w Litomyssli, 1854. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“ KP špal. 100/36
264. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému wssem wěrným křestianům k horliwému spjwánj wydaná, wytisstěno w Hoře Kutný, jako: kam chwátáss tak s horliwostj. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“ KP špal. 160/13
265. Náboženská pjseň k Janu Nepomuckému, jeho cestě z Brodu do Prahy, wytisstěno roku tohoto, jako: kam chwátáss tak s horliwostj. „Kam jdess Jene, kam pospjcháss...“ KP špal. 70/3
266. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému wssm wěrným ctitelům jeho k nábožnému zpjwánj wydaná, w Hoře Kutný, 1810, jako: sem,sem milý pautnjci. „Kde jsi, Jene Nepomucký, kde tě hledat mám...“ KP špal. 64/11
267. Pjseň k swatému Janu Nepomuckému, wytisstěno w Skalicy. „Kde jsy, kde jsy, láska má...“ KP špal. 30/72
268. Pjseň pobožná ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého, wssem swatojánským ctitelům na swětlo wydaná, wytisstěno w Lytomissli, 1751. „Kde jsi, kde jsi, moje láska...“ KP špal. 160/15
269. Pjseň o hrozném mordu w Presspurku, 1846. „Ke cti, chwále, swatý Jene, mi k tobě woláme...“ KP špal. 165/8

270. Dvě nové písně k svatému Janu Nepomuckému všech chudých vdov a syrotkův obzvláštnímu ochránci, jako: ach týž jest máj měsíc. „Kwjtečku májový, z Nepomuk zrozený...“ KP špal. 128/45
271. Píseň pobožná k svatému Janu Nepomuckému, vytisštěno v Hoře Kutný, má obzvláštní notu. „Láskou jsem raněn, srdce jako plamen...“ KP špal. 28/14
272. Píseň k svatému Janu Nepomuckému všem věrným křesťanům k uctění jeho vydaná, vytisštěno v Jindřichově Hradci. „Mé srdce plápolá láskou ve mně...“ KP špal. 128/46
273. Nová píseň k svatému Janu Nepomuckému všem věrným ctitelům svatojánským k duchovnímu potěšení na světlo vydaná, s dovolením vrchnosti v Brně, 1737, jako: kwjtek májový. „Mé srdce plápolá, láskou ve mě žily hraje...“ KP špal. 76/18
274. Náboženská píseň k svatému Janu Nepomuckému patronu všech syrotkův a vdov, zpívá se povědomou notou. „Nejsem zavázán žádnému, jen pánu Bohu samému...“ KP špal. 30/79
275. Pobožná píseň k svatému Janu Nepomuckému obzvláštnímu patronu a zastávati vdov a syrotkův, vytisštěno v Těšně. „Nejsme zavázán žádnému, jen pánu Bohu samému...“ KP špal. 64/22
276. Náboženská píseň k svatému Janu Nepomuckému všem věrným ctitelům k horlivému uctění vydaná, vytisštěna v Pardubicích. „Ó srdce mé svatý Jene, já přicházím k tobě...“ KP špal. 59/81
277. 2 pobožné písně ke cti svatého Jana Nepomuckého velikého diwotwůrcw, jako: já jsem student. „Ó srdce mé, svatý Jene, já přicházím k tobě...“ KP špal. 30/73
278. Píseň nová k svatému Janu Nepomuckému všech opusštěných vdov a syrotkův obzvláštnímu patronu, v Lytomisli vytisštěná, má obzvláštní notu. „Ó srdce mé, svatý Jene, já přicházím k tobě...“ KP špal. 64/29
279. Nábožná píseň k svatému Janu Nepomuckému. „Ó šťastný, překrásný kwjtečku rajský...“ KP špal. 30/75
280. Nábožná píseň k svatému Janu Nepomuckému. „Ó šťastný, překrásný kwjtečku rajský...“ KP špal. 64/5

281. Pjseň k swatému Janu Nepomuckému, 1817. „Ó sst'astný, překrásný kwjtečku rajský...“ KP špal. 66/1
282. Nařkánj syrotkůw a wdow k swatému Janu Nepomuckému, wytisštěno w Brně, 1762, jako: zafaukej wětřjčku. „Ó sst'astný, překrásný kwjtečku rajský...“ KP špal. 76/19
283. Pjseň k swatému Janu Nepomuckému, wytisštěno w Hoře Kutný. „Patrone náss nejmilejssj, Jene Nepomucký...“ KP špal. 59/73
284. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému, kterak on swé ctitele swým ljbezným hlasem k sobě wolá, jako: ty služebnjk pána mého. „Plesej mé srdce s radostj, pojď pautnjčku s důwěrnostj...“ KP špal. 70/2
285. Pjseň pobožná k swatému Janu Nepomuckému kterak on swé ctitele swým ljbezným hlasem wolá k sobě, jako: ty služebnjk pána mého. . „Plesej mé srdce s radostj, pojď pautnjčku s důwěrnostj...“ KP špal. 272/11
286. Pobožná pjseň k swatému Janu Nepomuckému, tisk a sklad Aloise Josefa Landfrasa a syna, w Jindřichowě Hradcy, jako: ö milý swatý Jene. „Poslechněte křestiané wěcy kdy neslýchané...“ KP špal 24/19
287. Smutné a bolestné wzdechnutj u hrobu swatého Jana Nepomuckého, k dostánj u B. Stýbla, na Přjkopech. „Pozdrawen a pochwálen buď ö tatjčku, swatý Jene...“ KP špal. 66/63
288. Nábožná pjseň k swatému Janu Nepomuckému. „Pozdrawen buď muži božj, Jene z Nepomuku...“ KP špal.59/40
289. Nábožná pjseň k Janu Nepomuckému wssem ctitelům k horliwému spjwánj wydaná. „Pozdrawen buď swatý Jan, zrozen z Nepomuku...“ KP špal. 30/74
290. Náboženská pjseň k swatému Jánu Nepomuckému, wytisštěna roku tohoto, známou notau. „Pozdrawen buď swatý Jan, zrozen z Nepomuku...“ KP špal. 128/60
291. Náboženská pjseň k swatému Janu Nepomuckému wssech wdow a syrotkůw obzwlásstnjmu patronu a pomocnjku, wytisštěno w Hoře Kutný, jako: sem z důwěrnostj pospěsste. „Roztomilý pautnjčkové s radostj sem chwátwjte...“ KP špal. 64/1

292. Náboženská pjeň ke cti a chwále swatého Jána Nepomuckého, w Litomyssli wytisštěná. „S welikau radostj sem pospjchejte...“ KP špal. 64/7
293. Pjeň nowá ke cti a chwále swatého Jana Nepomuckého wssem wdowám a syrotkům pro potěssenj wydaná, u W. Suchého, w Praze. „Sem pojdte wdowy, sem wy syrotci...“ KP špal. 59/46
294. Pjeň nowá k swatému Janu Nepomuckému, wytisštěna w Jindřichowě Hradcy, jako: přesmutná jest ta hodina. „Sem, sem pojdte, nemessejte, syrotcy a wdowy...“ KP špal. 30/71
295. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému patronu wssech opusštěných syrotkůw a wdow, zpjwá se známou notau. „Sem, sem pojdte, nemessejte, syrotcy a wdowy...“ KP špal. 28/16
296. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, w Litomyssli wytisštěná, 1813. „Sem wěrný křestiané, k obrazu swatého muže...“ KP špal. 70/14
297. Pjeň k swatému Janu Nepomuckému, list Al. Josefa Landfrasa, w Jindřichowě Hradcy, 1853. „Sluněčko zacházj, den se skončuje...“ KP špal. 66/21
298. Pjeň k swatému Janu, k dostánj u J. Bohumila, w Praze, 1849, jako: před wěky zwolená. „Sluněčko zacházj, den se skloňuje...“ KP špal. 75/5
299. 2 nové pjsně k swatému Janu Nepomuckému wssem jeho ctitelům zase naswětlo wydaná, w Hoře Kutný, 1852. „Sšťastný rok, sšťastný den žiwota mýho...“ KP špal. 59/52
300. Pjeň nowá o swatým Janu Nepomuckým patrnu českým, u J. J. Jeřábka, w Praze. „Tisjkrát buď pozdrawený, Jene Nepomucký...“ KP špal. 59/37
301. Pjeň nowá o swatým Janu Nepomuckým patrnu českým, w Jindřichowě Hradcy. „Tisjkrát buď pozdrawený, Jene Nepomucký...“ KP špal. 59/85
302. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, list u Fr. Bergera, w Litomyssli, 1851. „Tisjkrát buď pozdrawený ó můj wěrný patrone..“ KP špal. 100/18

303. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému, u Rokosa, w Praze, jako: ó srdce nejfalessnějssj cos nade mnau. „Tisjkrát buď pozdrawený ó můj wěrný patrone..“ KP špal. 30/76
304. Chwalozpěw k swatému Janu Nepomuckému, w Litomyssli, 1816, , jako: ó srdce nejfalessnějssj cos nade mnau. „Tisjkrát buď pozdrawený ó můj wěrný patrone..“ KP špal. 64/25
305. Nowá pjeň k swatému Janu z Nepomuku, w Litomyssli wytisštěná, jako: nejsem zawázán žádnému. „W zármutku, welké auzkosti, newjm sobě, jak pomoci...“KP špal. 64/27
306. Horliwá pjeň k k swatému Jánu Nepomuckému patronu českýmu, wytisštěna roku 1795, má obzwlásstnj notu. „Pautnjčkové swatojánský wssichni se mnau pospěsste...“ KP špal. 46/1
307. Pobožná pjeň k swatému Janu Nepomuckýmu wssem wěrným ctitelům jeho k potěssenj wydaná, zpjwá se známou notau. „Ó srdce m swatý Jene, já přicházjm k tobě...“ KP špal. 46/2
308. Náboženská pjeň k swatému Janu Nepomuckému patronu wssech opusštěných syrotkůw a wdow, wytisštěno w Hradcy Králowé, zpjwá se známou notau. „Ó Sšťastný překrásný kwjtečku rajský, patrone můj...“ KP špal. 46/3
309. Náboženská pjeň k swatému Janu, jako: ó srdce nejfalessnějssj cos nade mnau. „Tisýkrát buď pozdrawený...“ KP špal. 46/4
310. Pobožná pjeň k swatému Jánu Nepomuckému, w Praze, jako: ó mil swatý Jene. „Poslechněte křestiané wěcy kdy neslýchané...“ KP špal. 46/5
311. Horliwá pjeň k swatému Janu z Nepomuku wdow a Sirotkůw opusštěných obzwlásstnjmu patronu, w Litomyssli wytisštěná, jako: ó srdce nejfalessnějssj cos nade mnau. „Tisjkrát buď pozdrawený...“ KP špal. 46/6
312. Náboženská pjeň swatému Janu z Nepomuku, má známou notu. „Kde jsi Jene Nepomucký, kde tě hledat mám...“ KP špal. 46/7
313. Nowá pjeň k swatému Janu z Nepomuku, w Praze. „Boha mého wzýwám, pjeň si zapjwám...“ KP špal. 46/8
314. Pjeň k swatému Janu Nepomuckému, 1817. „Ó strastný překrásný kwjtečku rajský...“ KP špal. 46/9

13. Závěr

Kramářské písně byly součástí kulturního života lidí po velmi dlouhou dobu. Jejich studiem se můžeme dozvědět informace o tom, co naše předky zajímalo, o čem si vyprávěli, jak žili a kde hledali útěchu a pomoc – na to nám odpovídají i náboženské kramářské písně.

Narůstající kult Jana Nepomuckého byl fenoménem v mnoha ohledech formujícím pobělohorské období. Adorace světce, vyprávění o zázracích týkajících se jeho života a smrti, legenda, která se v mnoha bodech vzdalovala skutečnému životu Johánka z Nepomuku a pompézní nepomucenské slavnosti a poutě, vyzvedly tohoto světce vedle sv. Václava na místo druhého zemského patrona Čech i Moravy. Nepomucenský kult se dotkl umění ve všech podobách a setkáváme se s ním i v mnohých kramářských skladbách. Tato skutečnost svědčí o živosti a popularitě uctívání Jana Nepomuckého. Kramářské písně byly spjaty s každodenním životem lidí, sloužily k zábavě, ukrácení chvíle, ale také k poučení. Nepomucenské kramářské písně měly ráz adorační, vyprávěly o životě a zázračné smrti Jana Nepomuckého nebo o zázracích, které vykonal. Jan Nepomucký je v nich zobrazen jako transcendentní pomoc lidí, kteří trpěli, nebo je přímo přítomen v reálném světě, pomáhá lidem osobně.

Jako záporný protipól Jana z Nepomuku je zobrazován Václav IV., který nařídil jeho mučení. I v kramářských tiscích je mu věnován poměrně velký prostor, a jak jsme mohli vidět, je pravým opakem umučeného světce.

Aby si lidé Jana Nepomuckého zpřítomnili a mohli s ním lépe komunikovat, metaforicky jej oslovovali různými zástupnými symboly, které postavu světce nějakým způsobem evokují. Tím jej začlenili do každodenního života.

V množství kramářských tisků jsou popisovány zázraky, které Jan Nepomucký vykonal. Tyto skladby jsou rozsáhlejší a často je v nich popsáno hned několik příběhů v nichž víra ve světce pomohla z utrpení nebo zabránila neštěstí.

V českých muzejních sbírkách je dochován poměrně velký počet kramářských písní. Nadpoloviční většina jsou náboženské kramářské tisky a

z nich je zhruba třetina tvořena skladbami o svatém Janu Nepomuckém. Muzejní fondy tedy skýtají rozsáhlý materiál pro studium těchto skladeb. V pracích, které se zabývají náboženskými kramářskými tisky, byl zpracováván především kult Panny Marie, k níž se vztahuje největší počet dochovaných kramářských písní. Tato diplomová práce by měla sloužit k většímu rozšíření poznatků v oblasti náboženských kramářských písní a přiblížit ztvárnění Jana Nepomuckého v tomto druhu literatury. Cílem také bylo ulehčit orientaci v dochovaných kramářských tiscích, k čemuž slouží podrobný soupis nepomucenských skladeb, které jsou uchovány v archivech muzeí Prahy, Brna, Pardubic, Litomyšle, Chrudimi a Hlinsku v Čechách.

Můžeme konstatovat, že v muzejních sbírkách jsou zastoupeny v podstatě stejné nepomucenské kramářské písně. Skladby byly často přetiskovány a tak pod rozdílným názvem můžeme nalézt totožné skladby. Inventář těchto písní byl omezený a kramářské písně se pouze upravovaly či lehce obměňovaly. V diplomové práci jsme pracovali s nejčastějšími nepomucenskými kramářskými písněmi, které jsou uchovány v archivech. Pokusili jsme se o tematické rozčlenění skladeb a o popis postihnutí Jana Nepomuckého v tomto druhu pololidové literatury. Pokusili jsme se o tematické rozdělení nepomucenských kramářských písní, avšak toto dělení není striktní a jednoznačné, protože některé kramářské písně obsahují např. motivy zázraku, který světec vykonal a zároveň popisují jeho život a smrt. Proto nemůžeme vést jednoznačné hranice v tomto dělení a musíme mít na paměti, že rozhraní se mohou stírat.

Kramářská produkce je také charakteristická svojí jazykovou stránkou, proto je práce doplněna kapitolou týkající tohoto jevu.

14. Použitá sekundární literatura:

Beneš, B. *O životě písně v lidové tradici*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1973.

Beneš, B. *Poslyšte písničku hezkou*. Praha: Mladá fronta, 1983.

Běhalová, Š. Landfrasova tiskárna a Jindřichův Hradec. In *Tiskárny a tisky 19. století*. Jindřichův Hradec: Okresní muzeum v Jindřichově Hradci, 1998.

Bitnar, V. *Čítanka Svatojánská*. Svazek třetí. Janova mučednické smrt posmrtné oslavení. Praha, 1934.

Božan, J. *Slavíček rajský*. Brno: Host, 1999.

Hais, Fr. *Vzpomínky pražského písničkáře 1818–1897*. Odeon.

Horáková, M. *Literární fenomén nepomucenské homiletiky*. Brno, 2007.

Chyba, K. Slovník knihtiskařů v Československu od nejstarších dob do roku 1860. In *Sborník Památníku národního písemnictví*, ročník 1966, č.1.

Kalista, Z.: *Česká barokní gotika a její žďárské ohnisku*, Blok, Brno, 1970.

Lhotecká, J. *Člověk a víra v kramářských písních*. Diplomová práce na Ústavu české literatury a knihovnictví. Vedoucí: Bočková Hana, Brno: FF Masarykova univerzita, 1997.

Palas, K. Pololidové básnictví barokní a kancionálová píseň. In *O barokní kultuře*. Editor Milan Kopecký. Brno: Univerzita J. E. Purkyně v Brně, 1968.

- Pečtová, M. *Landfrasova tiskárna a kramářská píseň*. Archiv závěrečné práce Masarykovy univerzity, 2008.
- Polc, J. *Svatý Jan Nepomucký*. Praha: Zvon, 1993.
- Piřha, P. *Čechy a jejich svatí*. Praha: Aved, 1992.
- Smetana, R. Tiskaři a nakladatelé českých písní kramářských. In *Čas. Matice Moravské č. 58*.
- Scheybal, J. V. *Senzace pěti století v kramářské písni*. Hradec Králové: Kruh, 1990.
- Smetana, R., Václavek, B. *O české písni lidové a zlidovělé*. Praha: Svoboda, 1950.
- Smetana, R., Václavek, B. *České písně kramářské*. Praha: nakladatelství Fr. Borový, 1937.
- Stražilová, I. Kramářské písně v knihovně Národního muzea: cíle a prostředky zpracování, in:
<http://www.vkol.cz/data/soubory/import/06ref18.pdf>.
- Studený, J. *Křesťanské symboly*. Olomouc, 1992.
- Sušil, F. *Moravské národní písně*. Praha: Argo, 1998.
- Václavkova Olomouc 1961*. Sborník referátů a diskusních příspěvků o kramářské písni. Editoři J. Dvořák a J. Š. Kvapil. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1963.
- Večerková, E.: *Poslouchejte mládenci a panny... aneb O české písni kramářské*. Brno: Moravské zemské muzeum, 1995.

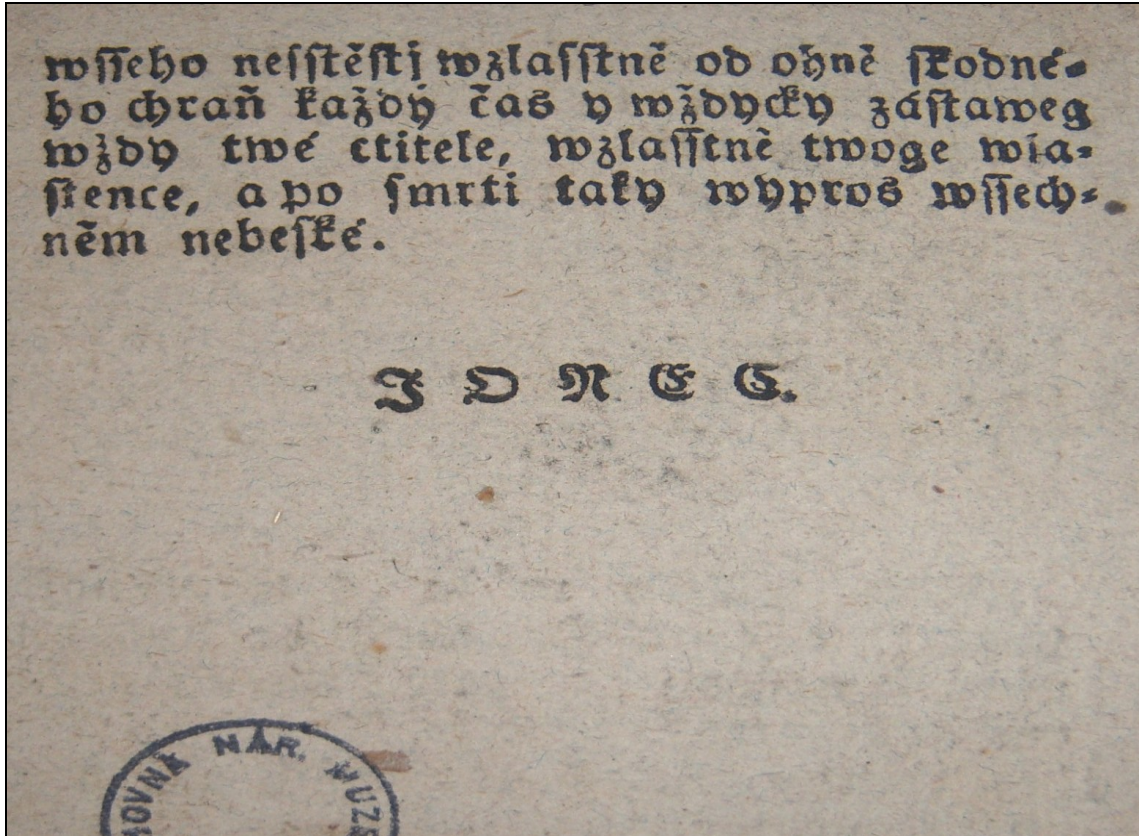
Vlček, E. *Jan z Pomuku*. Praha: Vesmír, 1993.

Vlnas, V. *Jan Nepomucký, česká legenda*. Praha: Mladá fronta, 1993.

Sborník Národního muzea v Praze. Národní muzeum v Praze, svazek 28,
1983.

15. Obrazové přílohy

Obrazová příloha č. 1

Nowá pješň k swatému Jánů Nepomuckému. „Bože twé swaté milosti...“
KP B 60/1, Knihovna Národního muzea Praha.

V této kramářské písni je tiskařská chyba, namísta slova *konec* je zde uvedeno *jonec*.

P j s e ň
k swatému
Janu Nepomuckému.

Te-be ctí = ti a chwáliti Chcem swatý Jene!
Dwoje gméno we-le-bi-ti, že-šlý Patrone!

Kdo tě mo-dlit = bau wzy = wá, Po-že = hná = njm

o = ply = wá ; Wzhlédni s ne-be, Gať u te = be

Wšje = čo o = řj = wá.

2. Z tebe wykwet prawdy ctitel,
Ghudých zástupnj,
Wdom i osiřelých přitel,
Štědrý almužnj!
Giž při twém narozenj
Nebeské oslawenj
W Nepomuķu,
W ragškém zwuķu,
Bylo k slyšsenj.

Pjseň k swatému Janu Nepomuckému. „Tebe ctíti a chwáliti swatý Jene...“
KP 8888, Knihovna Národního muzea Praha.

Nábožná píseň k svatému Janu Nepomuckému. „Ke cti a chvále, svatý Jene...“ KPK 193/1, Knihovna Národního muzea Praha.

Nábožná píseň k swatému Jánu Nepomuckému wssem wěrným ctitelům k horlivému zpívání wydaná. „Kam jdess Jene, kam pospícháss, že se s námi žehnáss...“ špal. A 2523 14, Městské muzeum a galerie Hlinsko.

Nowá píseň k swatému Janu Nepomuckému, sklad At. Augusty, w Litomyšli 1853. „*Velký hřisnjk přicházm k tobě muži Božj...*“ 5823, Regionální muzeum Litomyšl.

Nábožná píseň k swatému Janu Nepomuckému, u Jozeffa Kossiny, 1815.
„Tisíkrát bud'pozdrawený...“ 1612, Regionální muzeum Chrudim.

